6. CROZET, Léo. *Manuel pratique du bibliothécaire* .Preface de Pol Neveux et Charles Schmid. Paris: Émile Nourry, 1932, p. 32 (Association des bibliothécaires français).

7. GEORGESCU-TISTU, Nicolae. *Vocabular de bibliologie*. Bucureşti: Centrul de Documentare Ştiinţifică al Academiei Republicii Socialiste România şi Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, 1966, p. 22.

8. LANDAU, Thomas. *Encyclopaedia of Librarianship. Third Revised Edition*. London: Bowes & Bowes, 1967, p. 248-249.

9. *Le métier de bibliothécaire*. Paris: Éditions du Cercle de la Librairie, 1996, p. 464 (Association des Bibliothécaires Français).

10. *ABC-CLIO - ODLIS — Online Dictionary for Library and Information*; http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_A.aspx [Accesat: 01.03.2013].

11. REGNEALĂ, Mircea. *Dicţionar explicativ de biblioteconomie şi ştiinţa informării*. Vol. I. Bucureşti: FABR, 2001, p. 76.

12. KEENAN Stella; JOHNSTON Colin. *Concise Dictionary of Library and Information Science*. London; Melbourne; Munich: New Providence, 2000.

13. Materialul de scris cel mai vechi a fost argila, folosită în vechea Mesopotamie încă din mileniul al III-lea î.Hr.

14. BORGES, Jorge Luis. La Bibliothèque de Babel: collection de littérature fantastique. Paris: F. M. Rica, 1977, p. 16.

15. Atât Platon, cât şi Aristotel aveau biblioteci importante. Cea a lui Aristotel a fost, fără îndoială, cea mai reprezentativă, căci şcoala peripatetică se caracteriza printr-o erudiţie enciclopedică.

16. *Suidas* este titlul unui lexicon grec de tip enciclopedic. Lexiconul poartă numele compilatorului său, care ar fi trăit în secolul al X-lea. Lucrarea cuprinde deopotrivă cuvinte aranjate în ordine alfabetică, nume de persoane şi locuri pe care le explică, dar şi numeroase texte din lucrări clasice greceşti şi texte creştine, însoţite de comentarii. Lexiconul are o deosebită valoare, deoarece multe lucrări din marea cultură greacă se întâlnesc numai aici. Deşi fragmentele din scriitorii greci sunt destul de numeroase, numele scriitorilor sunt adesea omise. De multe ori nu se face nicio referire la sursa acestor fragmente şi mulţi cercetători se îndoiesc de autenticitatea lor. Lexiconul are numeroase omisiuni. Credibilitatea lui este adesea pusă la îndoială şi datorită faptului că mai mulţi învăţaţi au contribuit de-a lungul anilor la completarea lui. Prima ediţie tipărită a lucrării a apărut în anul 1499 la Milano, prin grija lui Demetrius Chaleondylas, iar cea de-a doua în 1514, la Veneţia, ambele în greacă. Cea dintâi ediţie în latină a fost realizată de Hioeron şi a apărut în 1564 la Basel. www.newadvent.org/cathen/14328a.htm [Accesat: 18.01.2013].

17. *Pinakes* este pluralul lui *pinax*, obiect dedicat zeilor depus într-un sanctuar sau cameră de înmormântare, sub forma unei tăbliţe.

18. *Pinakes*; http://en.wikipedia.org/wiki/Pinakes [Accesat: 06.08.2012].

19. Photius este considerat cel mai influent patriarh al Constantinopolului din punct de vedere doctrinar, după Ioan Gură de Aur (Ioan Chrysostom, 345 - 407). Photius a fost Patriarh al Constantinopolului în anii 858-867 şi 877-886 şi a fost canonizat de Biserica Ortodoxă. Spirit

universal, a deținut și calitatea de profesor, având o reputație extraordinară. Legendele spun că la cursurile sale veneau studenți din Egipt, Babilon, Persia, și chiar din Occidentul latin. Alături de Leon al VI-lea Filozoful, a fost profesorul de dialectică al Sf. Chiril, apostolul slavilor. De altfel, Photius s-a implicat cu fervoare în susținerea misionarismului ortodox în rândul popoarelor slave și a contribuit la schisma bisericească dintre Roma și Constantinopol. *Photius the Great*; http://orthodoxwiki.org/Photius_the_Great [Accesat: 27.09.2012].

20. De-a lungul anilor, manuscrisele Mănăstirii Bobbio au ajuns în mai multe biblioteci. În 1616 cardinalul Federico Borromeo transferă 86 de manuscrise Bibliotecii Ambroziene din Milano, între care Biblia gotică, iar în 1618 papa Paul V preia pentru Biblioteca Vaticanului alte 26 de manuscrise. *Bobbio Abbey;* http://en.wikipedia.org/wiki/Bobbio_Abbey [Accesat: 03.08.2012].

21. Dominicanii și franciscanii au avut un rol important în dezvoltarea învățământului scolastic.

22. MASSON, André; PAULE, Salvan. *Les Bibliothèques. Quatrième édition mise à jour.* Paris: Presses Universitaires de France, 1975, p.14.

23. GESNER, Conrad. *Bibliotheca universalis...* [Texte imprimé] apud C. Froschoverum, 1545 [sive Catalogus omnium scriptorum locupletissimus in tribus linguis, Latina, Graeca et Hebraica] und Appendix. Mit Nachwort von...HansWidmann apud C. Froschoverum, 1545.] Osnabrück: O. Zeller, 1966 (Milliaria, Faksimile drucke zur Dokumentation der Geistesentwicklung).

24. Asemănător bibliotecarilor din Alexandria, Naudé a fost un erudit – om de litere și filosof, dar și un renumit medic, în 1633 a fost numit chiar medic personal al regelui Ludovic XIII.

25. NAUDÉ, Gabriel. *Advis pour dresser une bibliothèque*. Leipzig: VEB Edition, 1963. Horst Kunze tipărește această lucrare în cadrul seriei *Neudrucke aus dem Buch-und Bibliothekswesen* (*Retipărirea operelor de biblioteconomie*) ca un omagiu adus celui ce l-a influențat atât de puternic pe Gottfried Wilhelm Leibniz, precursorul biblioteconomiei germane.

26. Cercetătorul contemporan care parcurge lucrarea lui Naudé poate fi derutat de modul în care lucrurile sunt prezentate în carte; totuși, pentru prima jumătate a secolului al XVII-lea, când nu exista practic nicio lucrare de teorie biblioteconomică, *Advis pour dresser une bibliothèque* este evident un progres remarcabil.

27. *Idem. Passim.*

28. *Ibid.*, p.133.

29. Sub numele de Frondă sunt cunoscute cele două revolte împotriva cardinalului Mazarin, în timpul lui Ludovic XV, prima condusă de Parlamentul din Paris (1648-1649) și cea de-a doua, de către nobili (1650-1653).

30. MASSON, André. *Op.cit.*, p.26.

31. *Jean-Paul Bignon*; http://fr.wikipedia.org/wiki/Jean-Paul_Bignon [Accesat: 07.08.2012].

32. Numele complet al lucrării este *Musei sive Bibliothecae tam privatae quam publicae extractio, instruction, cura usus libri.*

33. În acea perioadă nu se punea în termenii de astăzi problema copyrightului. Mulți autori se bucurau constatând că lucrarea lor a fost reeditată de cineva – însemna că era valoroasă.

34. *Thomas Bodley*; http://www.nndb.com/people/859/000094577/ [Accesat: 06.04.2013].

35. MASSON, André. *Op.cit.*, p.46.

36. MILLER, Edward. *Prince of Librarians: The Life & Times of Antonio Panizzi of the British Museum*. Ohio: The Ohio University Press,1967.

37. FAGAN, Louis . *The Life of Sir Anthony Panizzi*. 2 vol. London: Remington, 1880.

38. *Otto Hartwig*; http://de.wikisource.org/wiki/Otto_Hartwig [Accesat: 20.07.2013].

39. MASSON, André. *Op.cit.*, p. 48-49.

40. *Ibid.*, p. 48-49.

41. RIDER, Fremont. *Melvil Dewey*. Chicago: American Library Association, 1944 (American Library Pioneers; 6).

42. Sistemul este perfecționat astăzi de Library of Congress.

43. *Ibid.*, p. 56.

44. Melvil Dewey este simbolul întreprinzătorului american: în a doua parte a vieții înființează o stațiune de odihnă și sănătate, Lake Placid Club, precum și Spelling Reform Association, în sprijinul ideilor lui despre reforma ortografică. A sprijinit dezvoltarea sporturilor de iarnă în Lake Placid și a susținut organizarea aici a Jocurilor Olimpice de iarnă din 1932. În 1922, înființează un festival de muzică intitulat „Adirondack Music Festival". A fost un activ susținător al sistemului metric, constituind American Metric Bureau, în care a activat ca secretar.

45. *Seymour Lubetzky Reception*; http://www.ala.org/alcts/ano/v15/n1/ano15n1_evts_lubetzkyrec [Accesat: 01.08.2013].

46. *Famous Librarian: Charles Ammi Cutter*. http://www.chebucto.ns.ca/~ab443/cutter.htmlhttp://www.chebucto.ns.ca/~ab443/cutter.html [Accesat: 01.08.2013]; *Cutter Expansive Classification;* http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Cutter_Expansive_Classification.html [Accesat: 03.10.2012].

47. În anul 1910, organizează primul congres internațional de bibliografie care a dat naștere uniunii asociațiilor naționale de profil.

48. În prezent, întreaga arhivă a institutului se găsește în Palatul Independenței din Mons, unde este organizat și un muzeu dedicat lui Otlet.

49. OTLET Paul. *Traité de documentation: le livre sur le livre, théorie et pratique*. Bruxelles: Editions Mundaneum, 1934.

50. *Ibid.*, p.167.

51. OTLET, Paul. *International Organization and Dissemination of Knowledge: Selected Essays*. Edited by W.Boyd Rayward. Amsterdam: Elsevier, 1990.

52. *Paul Otlet, pionier al managementului informației* (*Michael Buckland's Paul Otlet Page - School of Information;* http://www.ischool.berkeley.edu/~buckland/otlet.html [Accesat: 04.03.2013]; *Internet Visionary Paul Otlet: Networked Knowledge, Decades...;* http://www.spiegel.de/international/world/internet-visionary-paul-otlet-networked-knowledg... [Accesat: 04.03.2013].

53. LEVIE, Françoise. *L'homme qui voulait classer le monde: Paul Otlet et le Mundaneum*; http://www.les impressionsnouvelles.com/catalogue [Accesat: 28.08.2012].

54. MALTBY, Artur; GILL Lindy. *The Case for Bliss - Modern Classification: Practice and Principles in the Context of the Bibliographic Classification.* London: Clive Bingley, 1979.

55. *World Libraries: The Pioneers: S. R. Ranganathan;* http://www.worlib.org/vol02no1/foskett_v02n1.shtml [Accesat: 27.02.2013].

56. RANGANATHAN, S.R. *Philosophy of Library Classification.* Copenhagen: E. Munksgaard, 1951.

57. CALENGE, Bertrand. *Actualité de S.R.Ranganathan: carnet de notes*; http://bccn.wordpress.com/2013/04/07/actualite-de-s-r-ranganathan/ [Accesat: 17.06.2013].

58. Despre S.R.Ranganathan se spune că suferea de boala muncii (*workaholic*). Timp de 20 de ani cât a lucrat la Madras, muncea treisprezece ore pe zi, şapte zile pe săptămână, fără nicio vacanţă. Se zice că în chiar ziua nunţii sale el s-a întors după-amiază la muncă.

59. *Five Laws of Library Science*; http:// en.wikipedia.org/wiki/ [Accesat: 06.05.2013].

60. BERTRAND, Calenge. *Actualité de S.R. Ranganathan: carnet de notes*; *S.R. Ranganathan (Author of Five Laws of Library Science)*; http://www.goodreads.com/author/show/566596.S_R_Ranganathan. [Accesat: 30.06.2012]; *World Libraries: The Pioneers: S.R. Ranganathan;* http://www.worlib.org/vol02no1/foskett_v02n1.shtml [Accesat: 30.06.2012].

61. BRAMLEY, Gerald. *Apprentice to Graduate: A History of Library Education in the United Kingdom.* London: Clive Bingley, 1981, p.12.

62. JONES, P.; SPRAGUE, M. *Staff in the New Library: Skill Needs and Learning Choices. Library Researches and Innovations Report 152.* London, 1999.

63. GARROD, P. ; SIDGREAVES, I. *Skills for the New Information Profesionales: the SKIP Project.* London: Library Information Technology Centre, 1997.

64. *Building the New Library: a Report to Government*, realizat de Library and Information Council (LIC) şi *Staff in the New Library: Skill Needs and Learning Choices.*; *books.google.com/...* [Accesat: 11.06.2013].

65. FOSKETT, D.J. *Pathways for Communication: Books and Libraries in the Information Age.* London: Bingley, 1984.

66. Printr-o derogare de la statutul bibliotecarului, specialiştii în calculatoare şi în legislaţie sunt consideraţi astăzi în SUA tot bibliotecari.

67. MORAN, Barbara, M.; LEONARD, Elisabeth. Academic Librarianship. În: *Encyclopedia of Library and Information Sciences. Third Edition.* New York: CRC Press, 2010, p. 37.

68. PENNA, Victor Carlos. *La planification des services de bibliothèques et de documentation.* Paris: UNESCO, 1971.

69. *Pay Equity Bibliography*; http://ala-apa.org/improving-salariesstatus/resources/pay-equity-bibliography/ [Accesat: 07.06.2013]; *Salaries and Benefits. A Survey of Vermont Academic Librarianship*; //www.libraryjournal.com/article/CA6490671.html [Accesat: 07.06.2013].

Bibliografie de referință

1. BORGES, Jorge Luis. *La Bibliothèque de Babel: collection de littérature fantastique.* Paris: F. M. Rica, 1977.

2. BRAMLEY, Gerald. *Apprentice to Graduate: A History of Library Education in the United Kingdom.* London: Clive Bingley, 1981.

CROZET, Léo. *Manuel pratique du bibliothécaire.* Préface de Pol Neveux et Charles Schmid. Paris: Émile Nourry,1932 (Association des bibliothécaires français).

FAGAN, Louis. *The Life of Sir Anthony Panizzi.* 2 vol. London: Remington, 1880.

GESNER, Conrad. *Bibliotheca universalis...* [Texte imprimé] [sive Catalogus omnium scriptorum locupletissimus in tribus linguis, Latina, Graeca et Hebraica] und Appendix. Mit Nachwort von...HansWidmann apud C. Froschoverum, 1545.] Osnabrück: O. Zeller, 1966. 3 tomes en 2 vol. (Milliaria, Faksimile drucke zur Dokumentation der Geistesentwicklung).

MALTBY, Artur; GILL, Lindy. *The Case for Bliss - Modern Classification: Practice and Principles in the Context of the Bibliographic Classification.* London: Clive Bingley, 1979.

MASSON, André; PALLIER, Denis. *Les Bibliothèques. Cinquième édition refondue.* Paris: Presses Universitaires de France, 1982.

MILKAU, Fritz. *Handbuch des Bibliothekswissenschaft.* Vol.1-3. Leipzig: Harrassowitz, 1931-1942.

MILLER, Edward. *Prince of Librarians: The Life & Times of Antonio Panizzi of the British Museum.* Ohio: The Ohio University Press,1967.

NAUDÉ, Gabriel. *Advis pour dresser une bibliothèque.* Leipzig: VEB Edition, 1963.

OTLET, Paul. *Traité de documentation: le livre sur le livre, théorie et pratique.* Bruxelles: Éditions Mundaneum, 1934.

OTLET, Paul. *International Organization and Dissemination of Knowledge: Selected Essays.* Edited by W.Boyd Rayward. Amsterdam: Elsevier, 1990.

PENNA, Victor Carlos. *La planification des services de bibliothèques et de documentation.* Paris: UNESCO, 1971.

RANGANATHAN, S.R. *Philosophy of Library Classification.* Copenhagen: E. Munksaard, 1951.

REGNEALĂ, Mircea. *Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării.* Vol. 1-2. București: FABR, 2001.

RIDER, Fremont. *Melvil Dewey.* Chicago: American Library Association, 1944 (American Library Pioneers; 6).

ASOCIAȚII PROFESIONALE

În secolul al XIX-lea asistăm la o dezvoltare fără precedent a bibliotecilor. În paralel, crește și numărul de bibliotecari, îndeosebi ca urmare a extinderii bibliotecilor publice. După modelul altor profesii, bibliotecarii încep să se organizeze.

Spre sfârșitul secolului, apar primele asociații profesionale: American Library Association (Asociația Bibliotecarilor Americani), în 1876, și Library Association (Asociația Bibliotecarilor Englezi), în 1877. După aproape un sfert de veac, în 1900, se înființează Verein Deutscher Bibliothekare e.V. – VDB (Asociația Bibliotecarilor Germani) și în 1906 Association des bibliothécaires français – ABF (Asociația Bibliotecarilor Francezi). În prima jumătate a secolului al XX-lea, și în alte țări europene iau naștere asociații ale bibliotecarilor.

Statele Unite ale Americii

Prima tentativă de creare a unei asociații a bibliotecarilor a avut loc în Statele Unite, țara unde structurile profesionale în diferite domenii erau organizate încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

În 1853, este convocată la New York o primă adunare de constituire a asociației bibliotecarilor americani[1], la care au participat 80 de bibliotecari de la diferite biblioteci americane, toți bărbați. Charles Jewett, de la Biblioteca Institutului Smithsonian, este ales președinte interimar, iar Hastings Grant, de la New York Mercantile Library, secretar. A fost format și un comitet pentru organizarea unei noi întâlniri, în anul 1854, care urma să adopte un statut. Reuniunea însă nu a mai avut loc.

O nouă adunare pentru înființarea asociației bibliotecarilor americani s-a organizat abia după douăzeci și trei de ani, în 1876, la Philadelphia,

cu ocazia deschiderii Expoziției Centenarului Statelor Unite. Au răspuns invitației de creare a unei „Convenții a bibliotecarilor" 103 bibliotecari, dintre care 90 bărbați și 13 femei. Reuniunea s-a ținut în perioada 4-6 octombrie la Societatea de Istorie din Pensylvania. La sfârșitul reuniunii, toți cei prezenți au semnat actul de constituire a primei asociații naționale a bibliotecarilor, cunoscută sub numele de American Library Association (ALA – Asociația Bibliotecarilor Americani), nume rămas neschimbat până astăzi. Printre semnatari se aflau nume de referință în biblioteconomia mondială ca Melvil Dewey și Charles Ammi Cutter. Scopul declarat al asociației era de a sprijini bibliotecarii *în a-și face munca mai ușor* și *cu cheltuieli bănești mai mici*. În 1879, creatorii asociației au semnat un document destinat deschiderii internaționale a bibliotecilor americane prin schimburi de vizite cu alte biblioteci, precum și prin diferite forme de cooperare atât în domeniul științei, cât și al tehnicii de bibliotecă.

De-a lungul istoriei sale, American Library Association a sprijinit nu numai profesia și dreptul tuturor cetățenilor la informație, dar și drepturile cetățenești. Astfel, în 1930, ALA îi susține direct pe tinerii bibliotecari implicați în activități civice, cum ar fi lupta pentru pace, împotriva segregației rasiale, pentru dreptul de a avea un sindicat și pentru libertate intelectuală. În anul 1931, a fost creată Junior Members Round Table – JMRT (Masa rotundă pentru tineri), singura care a susținut drepturile ce revin bibliotecarilor și cititorilor. Tot în această perioadă a fost elaborat și *Library Bill of Right – LBR* (*Drepturile bibliotecilor*), care cuprindea un set de reguli standard îndreptate îndeosebi împotriva cenzurii. Documentul a fost adoptat în 1939. Sunt recunoscute libertățile intelectuale legate de dreptul la lectură în afara oricăror ingerințe guvernamentale. Apariția acestui document marchează un succes al biblioteconomiei moderne ca profesie în slujba libertății intelectuale și dreptului la lectură.

Acest moment important în democratizarea accesului la lectură în SUA este continuat în 1940 prin crearea unui nou organism, Committee on Intellectual Freedom (Comitetul pentru libertăți intelectuale) și, în 1951, prin adoptarea documentului *Freedom to Read Statement (Declarația asupra libertății la lectură)*. Acțiunea a continuat și în următorii ani. Astfel, în 1961, se creează în cadrul ALA un departament destinat sprijinirii cititorilor afro-americani, care militează pentru egalitatea accesului la serviciile de bibliotecă. În același an se aduc modificări la LBR, în care se precizează că nicio bibliotecă nu trebuie să facă discriminări în funcție de rasa, religia, naționalitatea sau orientarea politică a cititorilor, toți trebuie tratați egal. Deși această prevedere a determinat unele comunități cu înclinații rasiste să închidă bibliotecile decât să renunțe la atitudinea segregaționistă, ALA și-a continuat

nestingherită această politică. În 1963, asociația dă publicității documentul *Access to Public Libraries (Acces la bibliotecile publice)*, în care respinge ferm discriminarea în bibliotecile americane.

Conceptul de libertate intelectuală este extrem de iubit în SUA și se regăsește într-o serie de documente precum *Library Bill of Rights*, menționat mai sus, și *ALA Code of Ethics (Cod de etică ALA)*. De asemenea, acest concept se află în atenția funcționarilor din Serviciul pentru libertatea intelectuală, care apără dreptul fiecărei persoane de căuta și de a avea acces gratuit la toate materialele purtătoare de informații din biblioteci. Acest serviciu caută să instruiască atât bibliotecarii, cât și marele public în problema libertății intelectuale în biblioteci. În egală măsură, ALA a protestat împotriva aplicării în bibliotecile finanțate din bugetul de stat a legii propuse de guvernul american *Children's Internet Protection Act – CIPA (Legea privind protecția copiilor ce folosesc internetul)* care prevedea măsuri de interdicție privind accesul copiilor la anumite programe transmise prin internet. ALA a văzut în această lege o încălcare a libertății intelectuale. Libertatea intelectuală înseamnă și dreptul de a citi orice publicație. De aceea, ALA este adversara oricăror forme de cenzură și protestează împotriva oricăror tentative guvernamentale de a cenzura lectura. Sponsorizează, împreună cu alte organizații, manifestarea anuală intitulată *Banned Books Week* (*Săptămâna cărților interzise*).

Relativ la dreptul de autor, ALA și-a manifestat nemulțumirea față de unele articole din noua lege americană a dreptului de autor *Digital Millennium Copyright Act (DMCA)* din 1998, cerând eliminarea sau modificarea lor în vederea preîntâmpinării abuzurilor proprietarilor drepturilor de autor și realizării unui echilibru corect între drepturile acestora și drepturile utilizatorilor operelor protejate. S-a cerut totodată extinderea domeniului public prin acceptarea mai multor excepții și limitări ale aplicării legii dreptului de autor pentru biblioteci. La cererea membrilor săi, serviciul pentru politica tehnologică a ALA oferă bibliotecilor americane informații privind aplicarea corectă a legii dreptului de autor.

A propus, de asemenea, eliminarea sancțiunilor în cazul utilizării operelor orfane fără permisiune. În vederea susținerii cercetării științifice, prin Federal Communications Commission (Comisia Federală a Comunicațiilor) și Information Access Alliance (Alianța pentru Acces la Informație), a stopat adoptarea unor măsuri care împiedică accesul deschis la informația digitală[2].

ALA este condusă de un consiliu ales și un consiliu executiv. Programele asociației sunt derulate prin diferite comitete și mese rotunde. Una dintre îndatoririle sale de prestigiu este supervizarea, prin Biroul de acreditare, a instituțiilor de învățământ care organizează programe de studii în domeniul biblioteconomiei. Cu ajutorul specialiștilor, programul acestor instituții este

analizat și este autorizat numai dacă răspunde standardelor impuse de ALA. Cei care doresc să cunoască instituțiile de învățământ acreditate de ALA pot consulta *List of American Library Association Accredited Schools (Lista Școlilor Acreditate de American Library Association).*

Scopul oficial al asociației este *promovarea serviciilor de bibliotecă și a biblioteconomiei.* Un membru al ALA poate face parte din una sau mai multe din cele unsprezece diviziuni ale asociației create în vederea rezolvării numeroaselor probleme care privesc bibliotecile academice, școlare sau publice, serviciile de referințe sau tehnice și administrarea bibliotecilor[3].

Cele mai importante diviziuni din structura ALA sunt următoarele: ALA Editions (book publishing – Ediții ALA (editare de carte); American Association of School Librarians – AASL (Asociația Americană a Bibliotecilor Școlare); Association for Library Collections and Technical Services – ALCTS (Asociația pentru Colecții de Bibliotecă și Servicii Tehnice); Association for Library Service to Children – ALSC (Asociația pentru Servicii de Bibliotecă Destinate Copiilor); Association of College and Research Libraries – ACRL (Asociația pentru Biblioteci de Colegii și Cercetare); Library Information Technology Association – LITA (Asociația pentru Tehnologia Informației în Biblioteci); Public Library Association – PLA (Asociația Bibliotecilor Publice); Reference and User Services Association – RUSA (Asociația Serviciilor de Referințe și Destinate Utilizatorilor); Young Adult Library Services Association –YALSA (Asociația Serviciilor de Bibliotecă Destinate Tinerilor). Totodată, un membru al ALA poate să se înscrie și în una din cele 17 mese rotunde care se ocupă cu probleme de strictă actualitate. În cadrul ALA funcționează mai multe servicii destinate a rezolva concret probleme legate de principalele direcții de activitate din programul organizației. Serviciile cele mai cunoscute în cadrul ALA sunt: Office of Intellectual Freedom – OIF (Serviciul pentru Libertate Intelectuală); Office for Accreditation – OA (Serviciul pentru Acreditare); Office for Literacy and Outreach Services –OLOS (Serviciul pentru Cultură Generală și Incluziune Socială); Office for Information Technology Policy –OITP (Serviciul pentru Politică în Tehnologia Informației).

În spiritul democrației și al libertății americane, ALA a înființat în 1970 în sprijinul persoanelor cu orientare sexuală diferită (lesbiene, homosexuali, bisexuali, transsexuali) prima organizație profesională numită Task Force on Gay Liberation (Grup operativ privind eliberarea homosexualilor) devenită astăzi masă rotundă[4]. La insistențele organizației, Library of Congress a creat o clasă specială pentru clasificărea cărților destinate acestor categorii: HQ 76.5 "Homosexuality, Lesbianism-Gay Liberation Movement, Homophile

Movement" (Homosexualitate, Mişcarea de eliberare homosexualitate-lesbianism, mişcarea homofilă).

Aceeaşi preocupare o are ALA şi pentru apărarea drepturilor femeilor care lucrează în bibliotecile americane – ele fiind şi în această ţară mai numeroase decât bărbaţii. În 1976 s-a înfiinţat un comitet de lucru în acest sens care a adunat informaţii privind situaţia femeilor din bibliotecile din Statele Unite.

ALA organizează anual două conferinţe de amploare[5]. Prima dintre ele se ţine în ianuarie şi se ocupă în general cu probleme administrative, iar cea de a doua este organizată în luna iunie. La cea din urmă participă circa 25.000 de bibliotecari din totalul de 62.000 cât numără în prezent ALA, fiind cea mai mare reuniune a bibliotecarilor din lume, depăşind cu mult conferinţele IFLA. Se prezintă aici numeroase lucrări, se organizează târguri de carte şi expoziţii cu materiale de bibliotecă. De asemenea, se acordă zeci de premii atât din partea diviziunilor ALA, cât şi din partea diferitelor organizaţii care sprijină cartea şi biblioteca.

ALA are statut de membru consultativ pe lângă Parlamentul Statelor Unite şi Curtea Supremă de Justiţie a SUA în probleme care ţin de competenţa sa. Astfel că ori de câte ori se discută teme care privesc bibliotecile şi bibliotecarii, reprezentanţii ALA prezintă punctul de vedere al organizaţiei[6].

ALA editează numeroase publicaţii atât pe suport hârtie, cât şi pe suport electronic. Cele mai cunoscute sunt *American Libraries* şi *Booklist.*

American Libraries este revista oficială a ALA şi este distribuită tuturor membrilor asociaţiei. Apare bimestrial. Din 2008 apare şi în ediţie electronică, împreună cu newsletterul *American Libraries Direct*. Publicaţia apare din 1970 şi continuă *ALA Bulletin,* lansat în 1907. Cuprinde informaţii ALA şi despre biblioteconomie, în general, informaţii despre conferinţe, liste cu locuri de muncă în biblioteci, informaţii privind schimbările tehnologice, date despre arhitectura bibliotecilor, programe de activitate de bibliotecă, date despre libertatea intelectuală etc.

Booklist prezintă critic informaţii despre cărţi şi materiale audiovizuale pentru toate vârstele destinate bibliotecilor şi librăriilor.

ALA mai editează numeroase alte publicaţii ca *Book Links* (revistă care ajută educatorii, bibliotecarii, specialiştii media din bibliotecile şcolare, părinţii şi copiii să fie la curent cu noile lucrări de calitate publicate); *Challenge (Literature)* (publicaţie care sprijină deselecţia, eliminările de publicaţii din biblioteci); *History of Public Library Advocacy; Library Hall of Fame; Book Censorship in the United States; List of American Library Association Accredited Schools* etc.

Marea Britanie

Library Association (LA) este cea de-a doua asociație a bibliotecarilor din lume în ordinea vechimii și a importanței. A luat ființă la 5 octombrie 1877, un an mai târziu decât ALA, cu ocazia organizării primei conferințe internaționale a bibliotecarilor de la Bruxelles. LA primește Cartă regală în 1898. În 1962 devine asociație profesională printr-o lege specială.

Activitatea asociației britanice trebuie analizată în două etape: 1877-2001 și din 2002 până astăzi.

Library Association și-a propus încă de la înființare să unească toate persoanele interesate de munca de bibliotecă prin organizarea de conferințe, seminarii și alte reuniuni; să sprijine o mai bună administrare a bibliotecilor; să promoveze legislația în domeniu; să încurajeze cercetarea în biblioteconomie; să susțină educația bibliologică. Asociația a fost condusă de un consiliu format din 60 de membri. A avut mai multe departamente ce se ocupau de variate aspecte ale biblioteconomiei.

Au putut deveni membri ai LA atât bibliotecarii, cât și instituțiile bibliotecare sau alte organizații și instituții interesate de munca din biblioteci. În anii cei mai buni ai săi, LA avea 25.000 de membri[7]. L.A. s-a finanțat din cotizațiile membrilor și din publicațiile editate.

LA a îndeplinit numeroase activități în sprijinul bibliotecilor și bibliotecarilor și a organizat anual conferințe atât la nivel central, cât și pe plan local. A avut un bogat și variat program privind educația continuă planificând cursuri de lungă și scurtă durată pentru a-și ține membrii la curent cu noutățile din domeniu. ALA a avut un rol determinant în legislația din domeniu: a impus legile bibliotecilor publice din 1892 și 1919 și a contribuit la revizuirea legii bibliotecilor publice și muzeelor din 1964. S-a opus cenzurii în biblioteci și aplicării prea stricte a legii dreptului de autor. Un interes major a acordat aplicării standardelor în biblioteci: a promovat codul de etică al bibliotecarului, dar și standarde tehnice de bibliotecă legate de diferite aspecte ale vieții bibliotecilor. În 1965, de exemplu, a publicat un standard pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor de spital. Păstrează un registru al calificărilor profesionale din biblioteci pentru toți membrii săi. LA a sprijinit crearea Asociației Bibliotecilor din Commonwealth, care a fost inaugurată în anul 1972 la Lagos (Nigeria). A avut, de asemenea, un rol important în realizarea noului sediu al Bibliotecii Naționale Britanice (British Library). Library Association a acordat în cadrul conferințelor sale anuale mai

multe distincții: „Wheat Ley Medal", pentru cel mai bun indice; „Besterman Medal", pentru cea mai bună bibliografie, și „Melcoliven Medal", pentru cea mai bună lucrare de referințe[8].

Library Association editează un număr important de publicații periodice. Dintre acestea, menționăm: *Library Association Record* (lunar) – revista oficială; *Library and Information Science Abstract* (bilunar); *Journal of Librarianship* (trimestrial); *Information Science* (trimestrial); *Current Research in Library and Information Science* (trei numere pe an); *British Humanities Index* (trimestrial); *Current Technology Index* (lunar). Unele dintre acestea își continuă activitatea sub noua structură. Are foarte bune relații cu ALA, cu care a încheiat un acord bilateral.

Din anul 2002, ca urmare a dezvoltării și diversificării științelor informării, Library Association s-a unit cu Institute of Information Scientists (Institutul de informare pentru oamenii de știință), înființat în 1958, formând Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP – Institutul pentru Specialiștii din Biblioteci și Informare)[9].

CILIP a devenit astăzi principalul organism profesional britanic care grupează *bibliotecari, specialiști în informare* și *manageri ai cunoașterii*. Scopul său este edificarea unei societăți drepte și prospere susținută de programe de *cultura informației, acces la informație* și *transfer de cunoștințe*. CILIP numără circa 15.000 de membri, față de 25.000 cât avea mai vechea Library Association.

CILIP acreditează programele de studii în biblioteconomie și știința informării din universitățile din Marea Britanie (Aberystwyth University, City University London, Loughborough University, Manchester Metropolitan University, Robert Gordon University, University of Sheffield și University College London). CILIP are 28 de secțiuni și păstrează legătura cu 20 de organizații de specialitate din țară în domeniile biblioteconomiei și științei informării, între care: Aerospace & Defence Librarians Group (ADLG), Affiliated Members of CILIP, Academic & Research Libraries Group (ARLG), Branch and Mobile Libraries Group (BMLG), Career Development Group (CDG), Cataloguing & Indexing Group (CIG), Commercial, Legal and Scientific Information Group (CLSIG), Community, Diversity and Equality Group, Education Librarians Group (ELG), Government Information Group (GIG), Health Libraries Group (HLG), Information Services Group (ISG).

CILIP organizează din doi în doi ani o conferință numită *Umbrella* („Under One UmbrelLA", cuvântul conține grupul „LA", sigla asociației bibliotecarilor), plecând de la ideea că sub același acoperiș se află mai multe organizații. *Umbrella 2011* a avut loc în 12-13 iulie la Hatfield.

Germania

Germania are un număr mare de asociații ale bibliotecarilor. Această situație puțin comună se explică prin politica germană în domeniul biblioteconomiei de cuprindere a tuturor bibliotecilor și bibliotecarilor în structuri asociative, urmărindu-se *transferul constant de cunoștințe* către întreaga comunitate profesională.

Bibliothek und Information Deutschland – BID (*Uniunea Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Științele Informării din Germania*) a fost constituită în 2004, ca asociație-umbrelă a asociațiilor de bibliotecari germani. Aceasta a luat locul unei alte federații intitulate *Bundesvereinigung Deutscher Bibliotheksverbände* – BDB (Federația Națională a Asociațiilor de Bibliotecari) înființată în 1989. Reprezintă interesele profesionale, pe plan intern și extern, ale bibliotecarilor și specialiștilor în științele informării din toate asociațiile germane din domeniu. BID acordă anual medalia *Karl Preusker*, în memoria fondatorului primei biblioteci publice germane. Publică revista lunară *Bibliotheksdienst (Servicii de bibliotecă)*. În 2009 BID a publicat broșura promoțională intitulată *21 gute Gründe für gute Bibliotheken (21 de motive pentru bibliotecile valoroase)*, în sprijinul conducătorilor de biblioteci, ca lobby pentru o bună finanțare a bibliotecilor. Broșura conține suplimentul *Principiile de bază pentru bibliotecile valoroase – ghid pentru factorii de decizie*, în care se prezintă indicatorii de calitate care trebuie îndepliniți de către o bibliotecă[10].

Cea mai veche asociație germană este Verein Deutscher Bibliothekare e.V. – VDB (Asociația Bibliotecarilor Germani)[11] înființată în 1900. Numără astăzi circa 1.700 de membri. VDB reprezintă interesele bibliotecarilor universitari și de cercetare de înalt nivel (*höherer Dienst*). Sprijină, de asemenea, dezvoltarea biblioteconomiei pentru aceste tipuri de biblioteci. În structura sa intră patru asociații regionale (*Landesverbände*). Are comisii permanente care se ocupă cu probleme de interes major ale bibliotecarilor. Până în deceniul al șaptelea, VDB a răspuns pe plan național de dezvoltarea teoriei biblioteconomice. Preocuparea majoră a asociației este calificarea noilor bibliotecari. Asociația analizează din punct de vedere teoretic și practic învățământul biblioteconomic național și formulează propuneri de îmbunătățire a acestuia. Organizează cu regularitate workshopuri, seminarii și conferințe pe teme profesionale, adesea în cooperare cu alte organizații care activează în domeniile informării și bibliotecilor.

VDB comunică cu membrii săi prin *VDB-Mitteiliungen*, cu apariție bianuală, în format tipărit și online. Publică, de asemenea, din 1954, *Zeitschrift*

für Bibliothekswesen und Bibliographie – ZfBB (*Revista de biblioteconomie și bibliografie*), cu apariție bimensuală[12]. Din anul 1902 publică, bienal, *Jahrbuch der deutschen Bibliotheken (Anuarul bibliotecilor germane)*, care cuprinde date despre biblioteci și bibliotecari. Organizează, de la începutul secolului XX, un congres anual, *Deutscher Bibliothekartag (Bibliotecarul german),* cea mai importantă întâlnire profesională a bibliotecarilor germani. Congresul din anul 2012 a avut loc la Hamburg și a adunat circa 4.000 de participanți.

Deutscher Bibliotheksverband e.V. – dbv (Asociația Bibliotecarilor Germani) a fost creată la Nierstein, în Germania de Vest, la 23 februarie 1949. Era o asociație a bibliotecilor germane, fără participarea bibliotecilor universitare[13]. La 13 iunie 1973, s-a hotărât primirea în asociație a bibliotecilor universitare[14].

DBV reunește biblioteci și bibliotecari de toate tipurile din Germania. Sunt grupate aici atât biblioteci publice și universitare mari, cât și mici biblioteci specializate sau organizații ce au legătură cu activitatea bibliotecilor. Asociația are ca scop promovarea bibliotecilor și cooperarea interbibliotecară. Toate funcțiile și activitățile DBV sunt îndreptate, pe de o parte, spre susținerea cărții și a lecturii ca bază a dezvoltării culturale a societății, iar, pe de altă parte, în direcția promovării tehnologiilor moderne de informare. Cei 2.000 de membri ai DBV cooperează cu numeroase organizații naționale și internaționale.

Structura de conducere a DBV este formată dintr-un președinte, ajutat de doi vicepreședinți și de un consiliu de administrație format din șapte persoane. Există și un comitet consultativ, format din 42 de reprezentanți ai comunității bibliotecare și din structuri politice. DBV este formată din nouă secțiuni profesionale și 16 asociații de stat care reprezintă interesele membrilor săi. DBV este membră a Bibliothek & Information Deutschland (BID). DBV are următoarele obiective: comunicarea publică; lobby pe lângă Parlament, ministere și alte autorități; sprijin pentru educația de bază și continuă; furnizarea de informații profesionale, colaborarea între biblioteci. Cooperează activ cu *Deutsche Forschungsgemeinschaft* (Fundația Germană de Cercetare), cu *Bundesbildungsministerium* (Ministerul Federal al Educației) și alte organizații și fundații.

Deutscher Bibliotheksverband – DB este o altă asociație a bibliotecarilor germani creată în 1964 în Republica Democrată Germană. Ea a fost cunoscută sub numele de *Bibliotheksverband der Deutschen Demokratischen Republik (Asociația Bibliotecarilor din Republica Democrată Germană).* Această asociație cuprindea, pe lângă bibliotecari, specialiști în științele informării și documentării. După reunificarea celor două state germane, la 28 februarie 1991, la conferința de la Göttingen, cele două asociații s-au unit[15].

Berufsverband Information Bibliothek e.V. – BIB (Asociația Profesioniștilor în Biblioteconomie și Știința Informării) s-a înființat în anul 2000 prin unirea a două asociații, *Verein der Bibliothekareund Assistenten e.V.* – VBA (Asociația Bibliotecarilor și Asistenților de Bibliotecari), constituită în 1997, și *Bundesverein der Bibliotheksassistent/innen und Assistenten und anderer Mitarbeiter/innen an Bibliotheken e.V* –BBA (Asociația Națională a Asistenților de Bibliotecari și Alt Personal din Biblioteci), creată în 1987. Astăzi, BIB cuprinde aproximativ 6.300 de membri, fiind cea mai numeroasă asociație de bibliotecari din Germania. Preocuparea majoră a BIB este pregătirea de specialitate (îmbunătățirea, modernizarea și standardizarea educației de bibliotecă). Cele 15 grupuri regionale, pe care le are în structură, organizează cursuri anuale.

Deutsche Gesellschaft für Informationswissenschaft und Informationspraxis e.V. – DGI, Societatea Germană pentru Știința Informării și Practică în Informare)[16] s-a înființat în 1948 din *Deutsche Gesellschaft für Dokumentation* (Asociația Germană de Documentare). Are sediul la Frankfurt pe Main. Este o asociație savantă a specialiștilor în științele informării. Se ocupă cu educația, teoria și practica în domeniul științelor informării. Una dintre componentele activității sale este legată de aplicațiile industriale ale științei informării. De asemenea, se preocupă de managementul cunoașterii prin promovarea noilor concepte, metode și instrumente apărute, dar și de cultura informației ca element fundamental de acces la produsele societății informaționale. Organizează congrese din trei în trei ani. Publicația acestei asociații este *Information– Wissenschaft und Praxis (Informare - știință și practică).*

Franța

Association des bibliothécaires de France (ABF) a fost creată în anul 1906 sub numele de *Association des bibliothécaires français*, conform legilor asociațiilor din 1901, și a fost recunoscută ca instituție de utilitate publică în 1969. Din anul 2006 are un nou statut și își schimbă numele, deschizându-se astfel, în spiritul democrației, tuturor bibliotecarilor din Franța. Are circa 3.000 de membri.

Obiectivele ABF: organizarea de activități în sprijinul bibliotecarilor locali; plasarea bibliotecii în centrul societății, urmărind accesul tuturor la informație și cultură îndeosebi prin promovarea lecturii; implicarea în toate problemele de ordin științific, tehnic și administrativ privind bibliotecile și personalul acestora; militarea pentru dotarea bibliotecilor cu tot ce este necesar pentru a-și îndeplini misiunea; reprezentarea bibliotecilor franceze

pe lângă instituțiile și organizațiile franceze și internaționale și favorizarea schimburilor cu colegii din alte țări; stabilirea unui cod deontologic și aplicarea lui în acord cu principiile enunțate de UNESCO și IFLA.

Prin statut, ABF este în afara oricărei orientări politice, filozofice, confesionale sau sindicale.

Conform noului statut, ABF are o structură descentralizată, pe regiuni. Asociația cuprinde 23 de grupuri regionale: Alsace, Antilles-Guyane, Aquitaine, Auvergne, Bourgogne, Bretagne, Centre, Champagne-Ardenne, Franche-Comté, Île-de-France, La Réunion, Languedoc-Roussillon, Limousin, Lorraine, Midi-Pyrénées, Nord-Pas de Calais, Normandie, PACA, Paris, Pays de la Loire, Picardie, Poitou-Charentes, Rhône-Alpes[17].

Fiecare grup regional este compus dintr-un consiliu de administrație în frunte cu un birou de conducere, al cărui președinte este reprezentantul grupului în consiliul național, organul suprem al ABF. Principalele activități profesionale se desfășoară la nivel regional.

În cadrul ABF funcționează mai multe comisii profesionale. Componența acestor comisii este aprobată de Consiliul național. *Comisia de formare profesională*, de exemplu, este formată, la nivelul fiecărei regiuni, din profesori și alte persoane care se ocupă cu probleme de învățământ. Această comisie analizează programele de formare a personalului auxiliar din biblioteci, așa-numita categorie C, validează subiectele și baremele de examen. Membrii comisiei se reunesc de două ori pe an. Fiecare membru al comisiei profesionale prezidează cel puțin o comisie de examen regional. Absolvenții primesc o diplomă dată de ABF. Subliniem că toate aceste participări, ca toate activitățile din asociație, sunt făcute voluntar.

O altă comisie care desfășoară activități interesante este *Comisia privind persoanele cu dizabilități*. Ea cuprinde specialiști din bibliotecile publice, dar și din bibliotecile universitare și specializate. Activitățile comisiei sunt legate de schimburi și confruntări de experiențe privind munca cu aceste persoane în biblioteci. Comisia organizează diferite manifestări în jurul acestui subiect fie cu ocazia Salonului Cărții de la Paris, fie cu ocazia Congresului anual al ABF. În colecția *Médiathèmes*, comisia a publicat lucrarea *Bibliothèques et Handicap* care, plecând de la legislație, dezvoltă întregul context legat de colecții, servicii și animație pentru persoanele cu dizabilități.

Din structura organizatorică a ABF fac parte și grupuri de lucru. Unul dintre acestea, cu o activitate notabilă, se intitulează *Biblioteci, construcție de sine și lupta împotriva șabloanelor*. Se ocupă de rolul bibliotecii în *formarea omului* prin accesul la colecțiile din spațiul bibliotecii prin intermediul cărora cititorul își pot pune întrebări asupra propriei sale ființe – ce este, ce ar dori să fie, ce crede că este. Bibliotecile organizează în acest sens, al cunoșterii de sine, întâlniri cu nume prestigioase ale culturii și științei, în care se dezbat, pe

bază de documente și cu ajutorul animației, probleme legate de personalitatea umană. Obiectivele majore ale acestui grup de lucru sunt următoarele: să determine o orientare a oamenilor în sensul respingerii șabloanelor privind ființa umană, oferind un spațiu de discuție în biblioteci pe această temă; să se ajungă la o anumită viziune în modul de tratare a acestor probleme în cadrul asociației; să se coroboreze toate aceste reflecții și activități cu aspecte similare pe plan internațional.

Un alt grup de lucru cu activități interesante, creat în 2011, este *Biblioteci/ Mediateci în închisori*. Acest grup de lucru a plecat de la constatarea că, în Franța, persoanele aflate în detenție nu au acces egal la cultură cu persoanele aflate în libertate. Acest lucru este generat de condițiile nesatisfăcătoare din închisori. Se mai face precizarea că, în ciuda numeroaselor rapoarte, convenții și protocoale încheiate între ABF și instituțiile care au în subordine penitenciare, în absența unei legi, bibliotecile din închisori sunt insuficient dotate cu publicații și slab organizate. Pentru remedierea acestei situații, grupul de lucru *Biblioteci/Mediateci în închisori* și-a fixat ca obiective: declanșarea unei discuții naționale asupra deficiențelor lecturii publice în închisorile franceze; avansarea de propuneri autorităților publice de la nivel central și regional pentru a fi respectate drepturile la cultură ale deținuților; trimiterea de sugestii secțiunii *Biblioteci în închisori* a IFLA.

Grupul de lucru *Biblioteci hibride,* înființat în anul 2007, se bucură, de asemenea, de mult interes în rândul bibliotecarilor francezi. Acest grup are în structura sa specialiști din toate tipurile de biblioteci, dornice de a colabora în jurul conceptului de bibliotecă hibridă. Este vorba de bibliotecari cunoscători ai tehnologiei de informare și comunicare. Grupul a introdus ca spațiu de experimentare a instrumentelor Web o platformă online numită *BIBLIOLAB,* care are ca obiectiv furnizarea unui spațiu de resurse și experimentare pentru bibliotecile interesate să descopere Web 2.0 și aplicațiile sale. Este o platformă de experimentare, informare și formare în TIC din biblioteci[18].

Între realizările acestui grup de lucru menționăm lucrarea *Outils web 2.0: Manuel pratique* publicată în colecția *Médiathèmes*[19].

ABF încearcă pe diferite căi să sprijine comunitatea bibliotecară franceză. Una dintre acestea este literatura de specialitate. De câteva decenii publică, la editura *Cercle de la librairie*, la un interval de circa trei ani, manualul *Le métier de bibliothécaire (Meseria de bibliotecar)*. În anul 2013 a apărut ediția a unsprezecea, sub coordonarea lui Raphaële Mouren și Dominique Peignet. Deși manualul este de nivel mediu – de regulă, este citit de bibliotecarii începători sau de cei care vor să devină bibliotecari –, el se bucură de mare interes atât în Franța, cât și în alte state francofone. Fiecare nouă ediție este de fapt un nou manual întrucât din precedentele ediții nu se mai păstrează decât unele probleme care mai sunt de actualitate. În colecția

Médiathèmes a ABF se publică ghiduri practice și alte manuale în interesul bibliotecarilor. Publicația de cea mai mare importanță editată de ABF este revista *Bibliothèque(s)*. Este o publicație serială tematică – fiecare număr cuprinde o altă temă. Numărul 67 din martie 2013, de exemplu, a fost dedicat bibliotecilor românești, iar numărul 68 din iunie 2013, bibliotecilor din regiunea Rhône-Alpes. Revista este redactată la ENSSIB (École Nationale Supérieure des Sciences de l'Information et des Bibliothèques). La un an după tipărire, numerele sunt disponibile în Biblioteca digitală de la ENSSIB, care le arhivează[20].

Bulletin d'informations de l'ABF a apărut la numai un an de la înființarea ABF, în 1907. De-a lungul atâtor decenii, acest buletin de informații a reprezentat pentru bibliotecarii francezi un real sprijin de informare și o tribună pentru dezbateri profesionale. Din anul 2002, își continuă apariția sub numele de *Bibliothèque(s)*. Cu sprijinul financiar al Bibliotecii Naționale a Franței, ENSSIB și ABF au digitizat și arhivat colecția publicației din perioada 1954-2001.

Din 1989, pentru a încuraja literatura pentru copii și tineret, în colaborare cu Asociația librarilor specializați în literatură pentru tineret, asociația atribuie, în cadrul congreselor ABF, distincția *Prix Sorcière*.

Note

1. *Mission and History / American Library Association*; http://www.ala.org/ala/aboutala/missionhistory/mission/index.cfm [Accesat: 01.09.2012].

2. *ALA International Member Survey*; http://www.ala.org/ala/aboutala/missionhistory/plan/international.cfm [Accesat: 23.04.2013].

3. *Membership / American Library Association*; http://www.ala.org/membership/membershipstats_files/annual_memb_stats [Accesat: 23.05.2013].

4. *Gay, Lesbian, Bisexual, and Transgendered Round Table* (GLBTRT); http://www.ala.org/ala/mgrps/rts/glbtrt/index.cfm [Accesat: 01.08.2013].

5. *ALA Governance*; http://www.ala.org/ala/aboutala/governance/annualreport/annualreport/financials/financials.cfm [Accesat: 07.06.2012].

6. *ALA Archives*; http://www.ala.org/ala/aboutala/offices/library/alaarchive/index.cfm [Accesat: 28.02.2012].

7. *LIBRARY ASSOCIATION RECORD [0024-2195] Vols. 1-57. London, 1899-1955. Reprint. Partly bound*; http://www.periodicals.com/html/ihp_e.html?el04932 [Accesat: 12.03.2013].

8. *ALA Policy on Confidentiality of Library Records*; http://www.ala.org/offices/oif/statementspols/otherpolicies/policyconfidentiality [Accesat: 12.05.2013].

9. *Chartered Institute of Library and Information Professionals*; https://en.wikipedia.org/wiki/Chartered_Institute_of_Library_and_Information_Professionals [Accesat: 12.05.2013].

10. *BID, Bibliothek & Information Deutschland*; http://www.bideutschland.de/ [Accesat: 05.08.2013]; *dbv - Deutscher Bibliotheksverband e.V.*; http://www.bibliotheksverband.de/dbv.html [Accesat: 05.08.2013]; *dbv - Geschichte - Deutscher Bibliotheksverband e.V.*; http://www.bibliotheksverband.de/dbv/ueber-uns/geschichte.html [Accesat: 05.08.2013].

11. *Verein Deutscher Bibliothekare e.V.*; http://www.vdb-online.org/ [Accesat: 01.08.2013].

12. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*; http://www.klostermann.de/Zeitschriften/Zeitschrift-fuer-Bibliothekswesen-und-Bibliographie-Forschung [Accesat: 05.08.2013].

13. *Deutscher Bibliotheksverband e.V.*; http://www.bibliotheksverband.de/ [Accesat: 05.08.2013].

14. *Deutscher Bibliotheksverband e.V.*; http://www.bibliotheksverband.de/dbv.html [Accesat: 05.08.2013]; *bv Geschichte Deutscher Bibliotheksverband e.V.*; http://www.bibliotheksverband.de/dbv/ueber-uns/geschichte.html [Accesat: 05.08.2013].

15. *BIB: Berufsverband Information Bibliothek e. V. – Startseite;* http://www.bib-info.de/ [Accesat: 05.08.2013].

16. *Deutsche Gesellschaft für Informationswissenschaft und Informationspraxis e.V.*; http://www.dgi-info.de/ [Accesat: 05.08.2013].

17. *Association des bibliothècaires de France*; http://www.abf.asso.fr/article.php3?id_article=1027 [Accesat: 05.08.2013].

18. *Présentation du groupe ABF Bibliothèques Hybrides*; http://www.bibliolab.fr/cms/content/pr%C3%A9sentation-du-groupe-abf-biblioth%C3%A8ques-hybrides [Accesat: 05.08.2013].

19. *Publications d'ABF;* http://www.abf.asso.fr/publications [Accesat: 05.08.2013].

20. *Enssib*; www.enssib.fr/ [Accesat: 05.08.2013].

Bibliografie de referință

1. HECQUARD, Françoise. *La Formation de bibliothécaires: l'enseignement de l'Association des bibliothécaires français de 1910 à 1991.* Paris : Association des Bibliothècaires Français,1992.

2. Munford, W.A. *A History of the Library Association, 1877-1977.* London: Library Association, 1977.

3. THOMISON, Dennis. *A History of the American Library Association: 1876-1972.* Chicago: ALA, 1979.

4. VEREIN Deutscher Bibliothekare 1900 – 2000: Festschrift / hrsg. von Engelbert Plassmann u. Ludger Syré. Wiesbaden : Harrassowitz, 2000.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

IFLA
FEDERAȚIA INTERNAȚIONALĂ A ASOCIAȚIILOR DE BIBLIOTECARI ȘI BIBLIOTECI

IFLA – Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci
Scurt istoric
Structura IFLA
Programele Fundamentale

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions – Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci) este o „*organizație internațională independentă, non-guvernamentală și non-profit ce are drept scopuri principale promovarea standardelor înalte în furnizarea serviciilor de bibliotecă, încurajarea înțelegerii valorii serviciilor de bibliotecă și informaționale de nivel înalt și reprezentarea intereselor membrilor săi în lumea întreagă*"[1].

SCURT ISTORIC

Fondată în 1927 la Edinburgh, în cadrul Conferinței internaționale a Asociației bibliotecarilor din Regatul Unit și având inițial denumirea International Library and Bibliographical Committee (Comitetul Internațional Bibliografic și pentru Biblioteci), IFLA are în prezent sediul în Haga și cuprinde peste 1.500 de membri din 150 de țări[2]. Primul Statut al asociației a fost adoptat în 1929, la Conferința de la Roma, conferință ce a marcat și schimbarea numelui organizației în IFLA (International Federation of Library Associations)[3].

Prima conferință IFLA de după cel de-al Doilea Război Mondial, din 1947, aduce și primul acord cu nou-fondata UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură), acord prin intermediul căruia este stipulată colaborarea între cele două organizații. UNESCO recunoaște IFLA ca „principalul organism non-guvernamental pentru colaborarea UNESCO cu asociațiile profesionale de bibliotecă"[4]. La începutul anilor '50, în ciuda statutului de organizație internațională, IFLA era un organism compus aproape în întregime din membrii aparținând zonei vest-europene și nord-americane. Această stare de fapt a fost semnalată în articolul *IFLA – What it Should Be and Do* (*IFLA – Ce ar trebui să fie și să facă*), scris de S.R. Ranganathan, în care se indică direcțiile de urmat în dezvoltarea IFLA. Se propune acordarea unei importanțe crescute țărilor în curs de dezvoltare în cadrul federației și se dau indicații privind o mai bună desfășurare a activităților[5].

Începând cu anul 1962, IFLA are un secretariat permanent, susținut cu sprijinul financiar al UNESCO[6]. Primul raport al federației a fost adoptat în 1963, sub denumirea *Libraries in the World* (*Bibliotecile în lume*) și cuprindea atât o evaluare a situației bibliotecilor în acel moment, cât și liniile directoare în dezvoltarea organizației[7]. Dezvoltarea IFLA și noile provocări cu care aceasta s-a confruntat au impus realizarea unui nou statut ce a fost adoptat în cadrul Conferinței de la Roma din 1964. Printre modificările pe care acest nou statut le aduce sunt: impunerea condiției ca președintele și vicepreședinții să provină din regiuni și tipuri de biblioteci diferite, introducerea membrilor asociați fără drept de vot și limitarea la trei ani a mandatelor celor aleși în fruntea IFLA, cu posibilitatea unei singure realegeri în funcție[8].

Începând cu 1971, sediul IFLA se mută la Haga și este găzduit de Biblioteca Națională a Olandei. Urmează o perioadă de creștere a numărului de membri IFLA, de la 250 din 52 de țări în 1970, la peste 600 din 100 de țări în 1974[9].

Perioada anilor '80 a marcat globalizarea IFLA prin susținerea primelor conferințe pe continentul asiatic (Manila, 1980), african (Nairobi, 1984) și australian (Sydney, 1988). Această perioadă marchează și apariția noilor tehnologii în biblioteci, tehnologii de care IFLA va profita prin crearea, în 1993, a IFLANET, rețeaua electronică de comunicare între membri IFLA.

Problematica accesului liber la informație a dus la inițierea programului fundamental FAIFE (Freedom of Access to Information and Freedom of Expression – Accesul Liber la Informații și Libertatea de Exprimare) în 1997.

Anul 2008 a adus o ultimă modificare structurală a IFLA, prin adoptarea unui nou statut, menit să reflecte mai bine caracterul global al asociației și să faciliteze comunicarea în cadrul acesteia[10].

STRUCTURA IFLA

Din punct de vedere administrativ, organele de conducere ale IFLA sunt: Adunarea Generală a membrilor, Consiliul de conducere, Comitetul executiv, Comitetul profesional, Diviziunile, Secțiunile și Programele fundamentale.

Adunarea Generală a membrilor este compusă din membrii cu drept de vot ai organizației și se întrunește anual în cadrul Conferințelor IFLA. Adunarea Generală este cea care alege Președintele și Consiliul de Conducere al Asociației și reprezintă organul suprem de conducere al asociației.

Consiliul de conducere este structura responsabilă cu managementul IFLA în cadrul liniilor directoare stabilite de către Adunarea Generală. Membrii Consiliului de conducere sunt președintele IFLA, zece membri aleși direct de către membrii IFLA și șase membri din cadrul Comitetului Profesional.

Comitetul executiv este organul executiv, având rolul de a conduce asociația în perioada dintre întâlnirile Consiliului de conducere, urmărind liniile directoare stabilite de consiliu.

Comitetul profesional are rolul de a coordona activitățile profesionale, programele și politicile asociației.

Secțiunile pot reprezenta atât tipuri de activități din biblioteci (e.g. Secțiunea *Clasificare și indexare)*, tipuri de biblioteci (e.g. *Biblioteci naționale)*, cât și tipuri de documente prezente în biblioteci (e.g. *Audiovizuale și multimedia)*. În prezent, acestea sunt în număr de 43[11].

Diviziunile sunt alcătuite din secțiuni, programe fundamentale și grupuri speciale de interes[12] și se formează la propunerea Comitetului executiv, care stabilește obiectivele și numele diviziunilor. Diviziunile sunt coordonate de un birou format din președinții secțiunilor și secretarii acestora.

Programele Fundamentale ale IFLA tratează probleme cu un caracter general și de mare importanță ale bibliotecilor din întreaga lume. Ele sunt coordonate de către Comitetul profesional și urmează liniile directoare stabilite de conducerea asociației. În funcție de necesitățile comunității de biblioteci și specialiști în informare, IFLA poate decide crearea de noi programe fundamentale sau, în cazul în care se constată că un program și-a îndeplinit menirea, se poate decide sistarea lui.

Programe fundamentale ale IFLA

Programele fundamentale ale IFLA sunt:

1. ALP – Action for Development through Libraries Programme (Programul de acțiuni de dezvoltare prin intermediul bibliotecilor) lansat, în 1984, la Conferința IFLA de la Nairobi[13] și având drept scop dezvoltarea biblioteconomiei și a profesiei de bibliotecar, în special în țările în curs de dezvoltare. Principalul proiect al ALP este BSLA (Building Strong Library Associations / crearea de asociații de biblioteci puternice), prin care IFLA oferă cursuri și materiale accesibile online în scopul dezvoltării asociațiilor de bibliotecă.

Obiectivele principale ale ALP sunt:

a. dezvoltarea asociațiilor de biblioteci;

b. promovarea culturii informației, a învățării pe parcusul vieții și combaterea analfabetismului funcțional;

c. promovarea rolului bibliotecilor în societate;

d. accesul la informație al grupurilor marginalizate;

e. promovarea dezvoltării profesionale continue[14].

2. CLM – Committee on Copyright and Other Legal Matters (Comitetul privind copyright-ul și alte probleme juridice) a fost înființat în 1997 și se ocupă de problemele legislative ale bibliotecilor, în special de problemele legate de dreptul de autor. Scopul programului este acela de a asigura bibliotecilor posibilitatea furnizării de acces utilizatorilor la informație, respectând totodată drepturile patrimoniale și morale ale autorilor. Colaborează cu WIPO (World Intelectual Property Organization – Organizația mondială a proprietății intelectuale) în vederea stabilirii unor reglementări care să permită accesul la informație, încurajând, în același timp, inovarea.

3. FAIFE – Committee on Freedom of Acces to Information and Freedom of Expresion (Comitetul privind accesul liber la informații și libertatea de exprimare) a luat naștere în 1997, având drept scop încurajarea rolului bibliotecilor în ceea ce privește asigurarea accesului la informații pentru toate persoanele, indiferent de natura documentelor, precum și asigurarea libertății de exprimare. Programul FAIFE prevede alcătuirea și prezentarea, din doi în doi ani, a unor rapoarte privind accesul liber la informații și libertatea de exprimare[15].

4. Committee on Standards (Comitetul pentru standarde), cel mai nou dintre programele fundamentale ale IFLA, creat în ianuarie 2012[16], are ca scopuri principale: asigurarea unor norme în ceea ce privește elaborarea, utilizarea și dezvoltarea standardelor, controlul standardelor interne ale IFLA, promovarea folosirii standardelor, relaționarea cu alte organizații internaționale în probleme legate de standarde. Membrii acestui program fundamental sunt Președintele (numit de Consiliul de conducere al IFLA), câte un reprezentant al fiecăreia dintre cele cinci diviziuni IFLA, președintele Comitetului permanent UNIMARC și un reprezentant al Conferinței directorilor de biblioteci naționale.

5. PAC – Strategic Programme on Preservation and Conservation (Programul Strategic pentru prezervare și conservare) a fost creat în 1984. Prima conferință a acestui program a avut loc la Viena, în 1986, fiind organizată de către IFLA în colaborare cu Conferința directorilor de biblioteci naționale și UNESCO[17].

Obiectivul principal al PAC îl reprezintă „asigurarea prezervării într-o formă accesibilă și pentru un timp cât mai îndelungat a tuturor materialelor de biblioteci și arhive, publicate sau nu, în toate formatele"[18].

PAC își desfășoară activitatea în mod descentralizat, prin intermediul unei rețele de centre regionale coordonate de centrul internațional de la Paris.

6. UCA UNIMARC Core Activity (Programul fundamental UNIMARC) are drept scop asigurarea dezvoltării și bunei funcționării a UNIMARC. S-a desprins din programul UBCIM, în momentul în care acesta și-a încheiat activitatea și a fost preluat de Biblioteca Națională a Portugaliei[19].

Programe Fundamentale IFLA care și-au încheiat activitatea

1. UBCIM - Universal Bibliographic Control and International MARC (Controlul bibliografic universal și MARC Internațional) a luat naștere în 1974 purtând denumirea de Control Bibliografic Universal[20] și având drept obiectiv uniformizarea descrierilor documentelor în cataloagele de bibliotecă. În 1986, IFLA decide unirea Programului fundamental Control bibliografic universal cu Programul internațional MARC, creând, astfel, UBCIM (Controlul bibliografic

universal şi MARC Internaţional)[21], program ce va completa sarcinile fostului CBU cu unele privind dezvoltarea formatului UNIMARC.

2. UAP – Universal Availibility of Publications (Accesul universal la publicaţii) a luat naştere la sfârşitul anilor '70, desfăşurându-şi activitatea până în 2003[22]. Obiectivul acestui program fundamental al IFLA a fost asigurarea accesului la documente, indiferent de formatul acestora. Pentru asigurarea accesului s-au adus contribuţii în sensul dezvoltării împrumutului interbibliotecar internaţional, prin crearea formularelor standardizate de împrumut, utilizate şi în ţara noastră, şi a normelor privind împrumutului interbibliotecar internaţional.

3. UDT – Universal Dataflow and Telecomunications (Fluxul universal al datelor şi telecomunicaţiile) şi-a desfăşurat activitatea în perioada 1980-2003, având drept menire promovarea folosirii comunicaţiilor electronice între biblioteci şi între biblioteci şi utilizatori[23], precum şi promovarea standardelor în comunicarea electronică. Unul dintre proiectele de bază ale UDT a fost dezvoltarea şi promovarea utilizării reţelei IFLANET, reţeaua electronică de comunicare între membrii IFLA.

4. ICABS – International Federation of Library Associations and Institutions – Conference of Directors of National Libraries Alliance for Bibliographic Standards (Alianţa Federaţia internaţională a asociaţiilor de bibliotecă – Conferinţa directorilor de biblioteci naţionale pentru standarde bibliografice) a fost constituit de către IFLA şi CDNL (Conference of Directors of National Libraries – Conferinţa directorilor de biblioteci naţionale) cu scopul de a întreţine, armoniza şi promova folosirea standardelor bibliografice. Programul a început în 2003 şi a fost sistat în 2008, când a fost înlocuit cu ICADS (International Federation of Library Associations and Institutions – Conference of Directors of National Libraries Alliance for Digital Standards: Alianţa Federaţia internaţională a asociaţiilor de bibliotecă – Conferinţa directorilor de biblioteci naţionale pentru standarde digitale)[24].

5. ICADS – International Federation of Library Associations and Institutions – Conference of Directors of National Libraries Alliance for Digital Standards (Alianţa Federaţia internaţională a asociaţiilor de bibliotecă – Conferinţa directorilor de biblioteci naţionale pentru standarde digitale) a fost constituit în 2008 şi a fost propus spre desfiinţare în decembrie 2011. Rolul său a fost acela de a contribui la o mai bună înţelegere a tehnologiilor digitale şi a implicaţiilor acestora asupra lumii bibliotecilor, dar s-a considerat că acest lucru nu mai este necesar datorită răspândirii rapide a tehnologiei[25].

Note

1. *IFLA*; http://www.ifla.org/about/more [Accesat: 1.07.2013].

2. *Ibidem*.

3. VRIES, Johanna. *The history of the International Federation of Library Associations*; http://www.ifla.org/files/assets/hq/history/history-of-ifla-1927-1940_de-vries_1976.pdf [Accesat: 1.08.2013].

4. *Ibidem*.

5. RANGANATHAN, Shiyali Ramamrita. *IFLA: what it should be and do*; http://www.ifla.org/files/assets/hq/history/ranganathan_1954_libri.pdf [Accesat: 1.08.2013].

6. THOMPSON, Anthony. *The International Federation of Library Associations*; http://www.ifla.org/files/assets/hq/history/anthony-thompson-ifla-report-1961-70.pdf [Accesat: 1.08.2013].

7. *Ibidem*.

8. VRIES, Johanna. *The history of the International Federation of Library Associations;* http://www.ifla.org/files/assets/hq/history/history-of-ifla-1927-1940_de-vries_1976.pdf [Accesat: 1.08.2013].

9. *IFLA: 75th ANNIVERSARY*; http://www.ifla.org/files/assets/hq/history/ifla_2002_brochure.pdf [Accesat: 1.08.2013].

10. *IFLA*; http://www.ifla.org/about/more [Accesat: 1.08.2013].

11. *IFLA*; http://www.ifla.org/activities-and-groups#list3 [Accesat: 1.08.2013].

12. *Ibidem*.

13. *IFLA*; http://www.ifla.org/alp [Accesat: 1.08.2013].

14. *Ibidem*.

15. REGNEALĂ, Mircea. „Accesul liber la informații și libertatea de exprimare". În: *Buletinul ABIR,* 15, 2004, nr. 2, p. 26.

16. *IFLA*; http://www.ifla.org/standards-committee [Accesat: 1.08.2013].

17. *IFLA*; http://www.ifla.org/pac [Accesat: 1.08.2013].

18. *Ibidem*.

19. *IFLA*; http://www.ifla.org/about-unimarc [Accesat: 1.08.2013].

20. REGNEALĂ, Mircea. „Control Bibliografic Universal și MARC Internațional". În: *Buletinul ABIR,* 15, 2004, nr. 2, p. 8.

21. *Ibidem*.

22. FERARU, Mihaela. „Accesul Universal la Publicații". În: *Buletinul ABIR,* 15, 2004, nr. 2, p. 12.

23. POPESCU, Cristina. „Fluxul Universal al Datelor și Telecomunicațiile". În: *Buletinul ABIR,* 15, 2004, nr. 2, p. 15.

24. *IFLA*; http://www.ifla.org/icads [Accesat: 1.08.2013].

25. *Ibidem*.

Bibliografie de referință

1. IFLA: 50 Years of International Librarianship / International Federation of Library Associations and Institutions. Haga: IFLA, 1977.

2. FACTS and Features about IFLA : the World of Library and Information Services. Haga: IFLA, 1992.

3. WILHITE, Jeffrey. 85 years IFLA : a History and Chronology of Sessions 1927-2012. Berlin: De Gruyter Saur, 2012.

EBLIDA
European Bureau of Library, Information and Documentation Associations

Scurt istoric
Obiective
Activități
Membri
Organisme de conducere
Resurse financiare
Grupuri de experți
Programele EBLIDA
Publicațiile EBLIDA

Acronimul EBLIDA desemnează *European Bureau of Library, Information and Documentation Associations* (*Biroul European al Asociațiilor de Bibliotecari și Specialiști în Informare și Documentare*).

SCURT ISTORIC

EBLIDA este o asociație internațională neguvernamentală, fondată pe 13 iunie 1992 și având ca domeniu biblioteconomia și știința informării. Sediul asociației se află la Haga, în Olanda.

OBIECTIVE

Aşa cum reiese din statut, EBLIDA şi-a propus[1]:

1. să înlesnească comunicarea între membrii săi în probleme comune;

2. să acţioneze drept canal de comunicare între membrii săi şi alte organisme, cum ar fi Comisia Europeană, Parlamentul European, precum şi alte instituţii existente în Uniunea Europeană;

3. să fie o voce reprezentativă a profesiei de bibliotecar şi specialist în ştiinţele informării în problemele apărute pe plan european;

4. să promoveze interesele profesiei de bibliotecar şi specialist în ştiinţele informării şi ale instituţiilor din domeniu în Europa.

ACTIVITĂŢI

Activităţile[2] asociaţiei sunt:

1. să transmită punctul de vedere al membrilor săi următoarelor instituţii: Consiliul Europei, Comisia Europeană, Parlamentul European, precum şi altor instituţii din Uniunea Europeană;

3. să adune informaţii relevante pentru obiectivele asociaţiei şi să le distribuie membrilor săi;

4. să stabilească şi să menţină un set de proceduri eficiente de comunicare între organismele asociaţiei (Consiliul, Comitetul Executiv, Secretariatul, dar şi Comisiile permanente, Grupurile de experţi şi Comitetele ad-hoc)[3] şi membrii săi;

5. să răspundă în mod corespunzător de fiecare dată când este consultată de instituţiile europene amintite anterior, astfel încât să devină un organism consultativ indispensabil;

6. să reprezinte asociaţia în forurile corespunzătoare;

7. să coopereze cu organizaţii guvernamentale sau neguvernamentale în probleme de interes comun.

MEMBRI

Tipuri de membri

Există două tipuri de membri: *membri cu drepturi depline* şi *membri asociaţi*[4].

Membrii cu drepturi depline pot fi asociaţiile profesionale din statele ce fac parte din Uniunea Europeană angajate la nivel naţional în reprezentarea profesiei de bibliotecar, dar şi alte organizaţii care sunt admise prin decizia Consiliului.

Membrii asociaţi pot fi asociaţiile sau organizaţiile din ţările de pe continent ce nu fac parte încă din Uniunea Europeană, dar care au legătură cu profesia de bibliotecar şi o promovează, precum şi alte organizaţii ce nu au legătură cu domeniile reprezentate, dar care sunt declarate eligibile printr-o decizie a Consiliului.

Drepturile şi obligaţiile membrilor

1. Membrii au dreptul de a beneficia de activităţile asociaţiei.

2. Membrii trebuie să plătească o cotizaţie anuală[5]. Pe pagina web a asociaţiei există şi o secţiune dedicată sponsorilor[6].

Pierderea calităţii de membru este clar precizată în statut[7].

Organismele de conducere

Acestea sunt *Consiliul*, *Comitetul Executiv*, *Secretariatul*. Un rol important îl au din punct de vedere profesional *Comisiile permanente*, *Grupurile de experţi* şi *Comitetele ad-hoc*[8].

Consiliul

Este format din membri cu drepturi depline şi membri asociaţi. Consiliul se întruneşte cel puţin o dată pe an, după ce membrii sunt anunţaţi cu cel puţin

două luni înainte printr-o înştiinţare scrisă, sub preşedinţia preşedintelui, asistat de directorul secretariatului.

Consiliul este compus din reprezentanţii următoarelor 38 de ţări[9]: Andora, Anglia, Austria, Belgia, Bosnia, Bulgaria, Cehia, Croaţia, Cipru, Danemarca, Elveţia, Estonia, Finlanda, Franţa, Germania, Grecia, Herţegovina, Irlanda, Islanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Moldova, Muntenegru, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia şi Ungaria.

Comitetul Executiv

Este ales de Consiliu pe o perioadă de trei ani. Comitetul Executiv este format din cel puţin patru şi cel mult zece membri cu drepturi depline, cu excepţia preşedintelui[10]. Comitetul se întruneşte de cel puţin două ori pe an, data întâlnirii fiind anunţată cu cel puţin o lună înainte printr-o notificare scrisă. Printre sarcinile care îi revin se numără întocmirea unui raport anual de activitate, propuneri privind planul de activităţi pentru anul următor, comisiile permanente, grupurile de experţi şi comitetele ad-hoc.

În prezent, Comitetul Executiv este format din: Klaus-Peter Böttger (preşedinte), Glòria Pérez-Salmerón (vicepreşedinte), Erna Winters (trezorier) şi Guy Daines, Ulrika Domellöf-Mattsson, Georgios Glossiotis, Lone Knakkergaard, Gerald Leitner, Maria Jose Moura, Aldo Pirola şi Leena Toivonen (membri).

Secretariatul

Este condus de un director care se află în subordinea preşedintelui asociaţiei.

Printre directorii care au fost la conducerea Secretariatului se numără: Emanuella Giavarra (1992-1996), Barbara Schleihagen (1996-2000), Teresa Hackett (2000-2003), Marian Koren (preşedinte interimar timp de şase luni, în 2003), María Pía González Pereira (2003-2006), Andrew Cranfield (2006-2009), Joanne Yeomans (2009-2010), Vincent Bonnet (din 2010 până în prezent).

Atribuţiile Secretariatului sunt stabilite de Consiliul executiv.

Președintele

Lista președinților EBLIDA de la înființarea asociației în 1992[11]: Ross Shimmon (1992-1995), Søren Møller (1995-1999), Britt Marie Häggström (1999-2003), Jan Ewout van der Putten (2003-2007), Gerald Leitner (2007-2012), Klaus-Peter Böttger (din 2012 până în prezent).

RESURSELE FINANCIARE

Acestea pot proveni din contribuțiile anuale ale membrilor, veniturile și tarifele pentru servicii, granturi, sponsorizări, alte surse[12].

Departamentul financiar este administrat de un trezorier care prezintă Comitetului Executiv în fiecare an un raport detaliat cu situația financiară a asociației.

GRUPURI DE EXPERȚI

În structura EBLIDA funcționează în prezent următoarele grupuri de experți: EGCIS (Expert Group on Culture and Information Society – Grupul de Experți privind Cultura și Societatatea Informației)[13] și EGIL (Expert Group on Information Law – Grupul de Experți privind Legislația în domeniul Informației)[14].

EGCIS

Misiunea grupului de experți: să mențină un grad ridicat de conștientizare a problemelor europene ce vizează cultura și societatea informației; să facă propuneri Consiliului Europei privind poziția bibliotecilor și arhivelor în diferite aspecte legate de cultura informației; să coopereze cu organizații și instituții europene în vederea îmbunătățirii practicilor profesionale.

În prezent, membrii acestui grup de experți sunt: Hella Klauser (președinte), Tuula Haavisto, Marian Koren, Jasmina Ninkov, Aldo Pirola și Vincent Bonnet.

EGIL

Acest grup de experți urmărește: să mențină în actualitate problemele juridice cu privire la circulația informației referitor la biblioteci și arhive; să se adreseze instituțiilor europene făcând sugestii cu privire respectarea legislației dreptului de autor în biblioteci și arhive; să coopereze cu diferite instituții pentru îndeplinirea acestor obiective.

Membrii acestui grup de experți sunt, în prezent, următorii: Ulrika Domellöf Mattsson (președinte), Aleksandra Horvat, Barbara Stratton, Barbara Szczepanska, Ben White, Christian Recht, Emilija Banionyte, Harald Mueller, Jennefer Aston, Jerker Ryden, Joris Deene, Jorge Resende, Kjell Nilsson, Kristine Abelsnes, Núria Altarriba Fesabid, Michèle Battisti, Pekka Heikkinen, Rosa Maiello, Toby Bainton, Uldis Zarins, Vincent Bonnet, Wilma Mossink Zdenek Matusik.

PROGRAMELE EBLIDA

Programele EBLIDA[15] derulate la nivel european au fost ECUP (Electronic Copyright User Platform – *Platforma utilizatorului de drepturi de autor electronice*) și CECUP (Central and Eastern Europe Copyright User Platform – *Platforma utilizatorului de drepturi de autor electronice pentru Europa Centrală și de Est*).

ECUP

Programul a fost inițiat în anul 1996 și a avut în vedere legislația privind copyrightul și modificările ulterioare ale legislației pe acest subiect în țările Uniunii Europene. Programul a apărut în condițiile extinderii documentelor electronice în biblioteci. S-a urmărit, prin numeroase întâlniri, a se înțelege rolul și importanța documentelor electronice din biblioteci deopotrivă de către bibliotecari și utilizatori, accesul și restricțiile impuse prin respectarea

copyrightului. S-au discutat principiile care stau la baza licențelor pentru achiziționarea avantajoasă a documentelor electronice de către biblioteci. Aceste principii urma să servească drept cod de bune practici în activitatea bibliotecilor care încheie contracte cu vendorii de asemenea documente. A fost realizat în acest sens ghidul *Licensing Digital Resorces : How to Avoid the Legal Pitfalls (Licențierea resurselor electronice : Cum să eviți capcanele legale)*, finanțat de Comisia Europeană. Ghidul a fost redactat de Emmanuellla Giavarra ca urmare a unui contract încheiat cu Comisia Europeană. Prima ediție a acestui ghid a fost publicată în 1998, iar cea de-a doua, în anul 2001 pentru statele din Europa Centrală și de Est.

CECUP

Acest program, demarat între anii 1998-1999, reprezintă de fapt o extindere a programului ECUP pentru țările din Europa Centrală și de Est candidate, în acel moment, la intrarea în Uniunea Europeană. Proiectul a avut ca parteneri „zece asociații de bibliotecari din țările din această zonă a Europei, respectiv Bulgaria, Cehia, Estonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia, Slovenia și Ungaria"[16]. În fiecare dintre aceste țări a avut loc întâlniri, cu participarea reprezentantului Uniunii Europe, în care s-a analizat legea dreptului de autor a țării respective și s-au propus modificări ale acesteia, prin lărgirea și extinderea excepțiilor și limitărilor în vederea creșterii accesului la informații. Discuțiile s-au purtat atât în prezența utilizatorilor de informații electronice și a bibliotecilor, pe de o parte, cât și a proprietarilor de drepturi și a autorităților, pe de altă parte. S-a încercat conștientizarea acestor țări asupra problemelor de copyright în vederea găsirii pe plan european a unui punct de vedere comun pe plan european. Reprezentantul României în acest proiect a fost profesorul Mircea Regneală[17].

PUBLICAȚIILE EBLIDA

Asociația are următoarele publicații cu scop informativ: *Hotnews* și *Update* (cu apariție lunară), precum și *Information Europe* (cu apariție trimestrială).

Note

1. *EBLIDA Constitution, Haga: 2010, p. 1*; http://www.eblida.org/EBLIDA_constitution_English_2010.pdf [Accesat: 02.07.2013].

2. *Ibidem*, p. 1.

3. *Ibidem*, p. 3.

4. *Ibidem*, p. 2.

5. Contribuția este stabilită în funcție de veniturile membrilor; http://www.eblida.org/membership.html [Accesat: 03.07.2013].

6. Aceştia sunt împărțiți în trei categorii: de aur, de argint şi de bronz;. http://www.eblida.org/gold-sponsors/ [Accesat: 03.07.2013].

7. *Ibidem*, p. 3.

8. *Ibidem*, p. 3.

9. *Listă țărilor membre EBLIDA*; http://www.eblida.org/about-eblida/council.html [Accesat: 03.07.2013].

10. *Ibidem*, p. 6.

11. *Lista preşedinților EBLIDA*; http://www.eblida.org/about-eblida/history.html [Accesat: 3 iulie 2013].

12. *Ibidem*, p. 9.

13. *EGCIS*; http://www.eblida.org/about-eblida/expert-groups/expert-group-on-culture-and-information-society-%28egcis%29.html [Accesat: 03.07.2013].

14. *EGIL*; http://www.eblida.org/about-eblida/expert-groups/expert-group-on-information-law-%28egil%29.html [Accesat: 03.07.2013].

15. Cu privire la acest subiect s-au scris mai multe articole dintre care vom aminti: REGNEALĂ, Mircea. Bibliotecile româneşti şi programele Uniunii Europene. În: *Biblioteca: revistă de bibliologie şi ştiința informării*, nr. 11, 2002, pp. 349-350.

16. REGNEALĂ, Mircea. *Op. cit.*, p. 349.

17. *Central and Eastern European Copyright User Platform (CECUP)*; www.exploit-lib.org/issue2/cecup/ [Accesat: 03.07.2013].

UNESCO ȘI ACCESUL MONDIAL LA DOCUMENTE ȘI INFORMAȚII

Introducere
Acorduri internaționale privind libera circulație a publicațiilor
Primele proiecte
Mari proiecte

INTRODUCERE

Puțină lume știe că nivelul la care se află biblioteconomia mondială astăzi se datorează în foarte mare măsură sprijinului constant pe care UNESCO l-a oferit comunității bibliotecare, mai mult de o jumătate de secol, prin finanțarea a zeci de proiecte. Cunoașterea, chiar sumară, a activității desfășurate de această importantă organizație internațională, care a contribuit, în mod direct, la formarea principiilor și normelor în acest domeniu, este foarte importantă pentru istoria biblioteconomiei. Din acest motiv, considerăm că trebuie acordat un spațiu mai mare UNESCO decât altor organizații internaționale, care nu au reușit să pună în practică decât foarte puține din programele stabilite.

La 16 noiembrie 2013 se împlinesc 68 de ani de la crearea Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO). Analizând această perioadă, putem distinge în activitatea UNESCO trei dimensiuni fundamentale: *cooperarea intelectuală*, care însumează circulația ideilor și valorilor culturale și științifice, în toată diversitatea acestora; *activitatea operațională*, adică circulația bunurilor materiale în sprijinul educației, științei, culturii și informației, asistența

tehnică, cooperarea în vederea dezvoltării; *funcţia etică a vieţii şi activităţii intelectuale*, complement al tehnologiei moderne, caracterizată printr-un ideal moral bazat pe principiile păcii şi cooperării internaţionale.

România a devenit membru al acestei organizaţii la 26 iulie 1956, în cadrul celei de-a IX-a Sesiuni a Conferinţei Generale UNESCO de la New Delhi, fiind cel de-al 75-lea stat care a semnat Actul constitutiv al UNESCO[1].

În primele decenii după înfiinţare, când întreaga lume intelectuală credea într-o nouă ordine mondială bazată pe libertatea cuvântului şi circulaţia neîngrădită a ideilor şi oamenilor de ştiinţă şi cultură pe întregul glob, UNESCO a realizat lucruri remarcabile. Din această perioadă datează şi acţiunile întreprinse de organizaţie vizând uniformizarea metodelor şi tehnicilor de lucru aplicate în biblioteconomie şi informare documentară, în scopul fluidizării circulaţiei informaţiilor, dar şi marile proiecte din ţările în curs de dezvoltare, în domeniul cărţii şi al bibliotecilor publice. După 1970, odată cu deziluzia unei bune părţi a intelectualităţii în edificarea unei lumi mai drepte, îndeosebi a acelei intelectualităţi care trăia în ţări cu regimuri comuniste, activităţile UNESCO s-au diminuat progresiv. Astăzi, UNESCO îşi continuă activitatea în domeniile sale de competenţă – educaţie, ştiinţă, cultură şi informaţie – prin câteva mari proiecte.

Constituire

Adunarea de constituire a UNESCO a avut loc la Londra la 16 noiembrie 1945. UNESCO este una dintre cele mai reprezentative instituţii specializate din sistemul Naţiunilor Unite alături de Organizaţia pentru Alimentaţie şi Agricultură (FAO) şi Organizaţia Mondială a Sănătăţii (OMS). UNESCO şi-a propus să exercite o influenţă mai profundă decât predecesorul său, Institutul Internaţional de Cooperare Intelectuală[2], devenind o organizaţie a popoarelor şi nu doar a guvernelor şi intelectualilor. Astfel că domeniile de competenţă ale UNESCO cuprind, în afara *culturii*, *educaţiei şi ştiinţei*, şi *informaţia*, deşi aceasta din urmă nu se regăseşte în denumirea organizaţiei.

Principii de acţiune

La baza tuturor programelor organizaţiei se află un anumit număr de principii aplicate cu consecvenţă. Unul dintre acestea defineşte poziţia UNESCO faţă de diferite culturi ale lumii. UNESCO nu a promovat niciodată o formă unică de cultură, ci dimpotrivă, a încurajat, în fiecare ţară şi în fiecare

regiune a lumii, dezvoltarea formelor culturale distincte şi originale. Ca oamenii să nu rămână însă prizonierii propriei lor culturi, ci să se bucure de întregul tezaur al culturii universale, UNESCO s-a străduit să popularizeze valorile culturale ale tuturor ţărilor.

Prin Actul său constitutiv, UNESCO se angajează să sprijine „libera circulaţie a ideilor prin cuvânt şi prin imagine". Acesta este punctul de plecare al tuturor programele legate de carte şi biblioteci. Trebuie precizat că până prin anii '90 aproape toate realizările internaţionale importante în domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informării au fost finanţate de UNESCO.

Activităţile de bibliotecă şi de informare şi documentare în cadrul UNESCO au fost direcţionate o lungă perioadă de timp de Departamentul de Documentare, Biblioteci şi Arhive. Departamentul cuprindea două diviziuni: Diviziunea de studii şi de cooperare internaţională în domeniul documentării şi Serviciile centrale de bibliotecă ale UNESCO. Primei diviziuni i-a revenit sarcina de a coopera cu organizaţiile naţionale şi internaţionale în domeniile documentării, bibliotecilor şi arhivelor. Principalele organizaţii cu care această diviziune a colaborat sunt International Federation of Library Associations and Institutions (Federaţia Internaţională a Asociaţiilor de Bibliotecari şi Biblioteci – IFLA), The International Federation for Information and Documentation[3] (Federaţia Internaţională de Informare şi Documentare – FID) şi The International Council on Archives (Consiliul Internaţional al Arhivelor – ICA)[4]. Această diviziune a asigurat şi secretariatul Comitetului Consultativ Internaţional pentru Documentare, Biblioteci şi Arhive (CCIDBA), care a funcţionat în cadrul UNESCO. Pregătirea profesională a bibliotecarilor şi documentariştilor, standardizarea internaţională a metodelor şi procedeelor utilizate în biblioteconomie şi documentare, mecanizarea şi automatizarea bibliotecilor, tehnicile de prelucrare informatizată a publicaţiilor şi documentelor constituie tot atâtea subiecte aflate ani de-a rândul în atenţia organizaţiei.

Această diviziune a avut şi rolul de a sprijini statele membre în dezvoltarea serviciilor naţionale de documentare, de biblioteci şi de arhive. Marile proiecte de creare a bibliotecilor publice în Asia, Africa şi America Latină sunt elaborate în cadrul acestei diviziuni.

Trebuie precizat că în practica UNESCO activităţile de bibliotecă şi cele de documentare sunt tratate în mod complementar. Atât biblioteconomia cât şi documentarea sunt privite ca ramuri ale informării. Neînţelegeri între bibliotecari şi documentarişti nu au existat niciodată în activitatea UNESCO. Dimpotrivă, organizaţiei îi revine meritul de a fi contribuit la stingerea conflictelor existente pe plan mondial înainte de al Doilea Război Mondial. Experţii UNESCO au înţeles că numai printr-un schimb direct de opinii între specialiştii celor două

mari organizaţii, IFLA şi FID, problemele divergente îşi pot găsi soluţionare. În acest sens, au fost întreprinse demersuri pe lângă conducerile IFLA şi FID. Rezultatul acestor intervenţii a fost fructuos: organizaţiile în cauză au decis să se întâlnească într-o reuniune comună. Acesta a fost punctul de plecare în organizarea primului Congres Mondial al Bibliotecarilor şi Documentariştilor (Bruxelles, 8-17 septembrie 1955). La lucrări au luat parte peste 1.200 de bibliotecari şi documentarişti, reprezentând 44 de ţări şi 95 de organizaţii profesionale. Delegaţia UNESCO a fost condusă de directorul său general, Luther Evans, fost conducător al Biblioteecii Congresului.

Armonizarea punctelor de vedere ale celor două organizaţii s-a produs mai repede decât se preconizase. Congresul a ajuns la concluzia că între biblioteconomie şi documentare nu există, în practică, probleme ireconciliabile şi că întreaga atenţie trebuie îndreptată în viitor spre coordonarea activităţilor de informare şi nu spre problemele sterile ale conflictelor teoretice. Discuţiile care au avut loc în timpul congresului au evidenţiat dorinţa comună a bibliotecarilor şi documentariştilor de a colabora. Expresia cea mai elocventă a acestei stări de spirit a fost reprezentată de constituirea în scurtă vreme a unor asociaţii comune ale bibliotecarilor şi documentariştilor. Astfel, a luat naştere Asociaţia Internaţională a Bibliotecarilor şi Documentariştilor Agricoli şi Asociaţia Internaţională a Bibliotecarilor şi Documentariştilor Medicali care au fost afiliate la IFLA şi, deopotrivă, la FID.

ACORDURI INTERNAŢIONALE PRIVIND LIBERA CIRCULAŢIE A PUBLICAŢIILOR

Pentru a da viaţă principiului de bază înscris în Actul său constitutiv, *accesul popoarelor la ceea ce publică fiecare dintre ele*, UNESCO, curând după constituire, a acţionat în direcţia înlăturării obstacolelor care împiedicau libera circulaţie a materialelor cu un caracter educativ, ştiinţific şi cultural. Aşa au apărut Acordul privind Facilitarea Circulaţiei Internaţionale a Materialelor cu un Caracter educativ, Ştiinţific şi Cultural (Acordul de la Beirut), în 1948, şi Acordul privind Importarea Obiectelor cu Caracter Educativ, Ştiinţific şi Cultural (Acordul de la Florenţa), în 1950. Alte acorduri în acest sens sunt cele cu Uniunea Poştală Universală, care în 1952 a aprobat o reducere de tarife poştale de 50% la expedierea cărţilor, broşurilor, hărţilor şi partiturilor muzicale, cu condiţia ca acestea să nu conţină anunţuri publicitare.

În 1955, la Congresul Uniunii Poştale de la Ottawa, este aprobat un nou acord prin care cataloagele de cărţi, filmele educative, corespondenţa elevilor şi profesorilor, precum şi corespondenţa ziariştilor beneficiază de o reducere a tarifelor la expediere de 50%.

În 1953 un acord similar pentru cărţi este încheiat cu Asociaţia de Transport Aerian Internaţional.

Pierderile uriaşe pe care bibliotecile europene le-au suferit în al Doilea Război Mondial au determinat o creştere a interesului pentru schimburile de publicaţii. Exista Convenţia de la Bruxelles din 1886, dar aceasta se dovedeşte greoaie. La reuniunea convocată de UNESCO la Bruxelles în 1958 s-a hotărât instituirea a două convenţii: Convenţia privind schimburile între state de publicaţiile oficiale şi documentele guvernamentale şi Convenţia privind schimburile internaţionale de publicaţii. Un moment de mare importanţă pentru dezvoltarea schimburilor de publicaţii l-a avut Conferinţa asupra Schimburilor Internaţionale de Publicaţii în Europa, organizată de UNESCO în capitala Ungariei în 1960. La lucrări au participat delegaţi din 19 ţări europene – între care şi România –, precum şi observatori aparţinând unor organizaţii internaţionale. Conferinţa a avut ca obiectiv major intensificarea schimburilor între ţările din estul şi cele din vestul Europei. La această reuniune, o atenţie deosebită a fost acordată centrelor de schimb. S-a recomandat ca acestea să nu centralizeze schimburile, sarcina lor trebuind să fie coordonarea şi orientarea cererilor. UNESCO a realizat şi instrumente care să vină în sprijinul schimburilor interbibliotecare. În 1950, editează *Manuel des échanges internationaux de publications (Manualul schimburilor internaţionale de publicaţii)* şi în 1961 *Le centre national d'échange – guide pratique (Centrul naţional de schimb – ghid practic)*.

Şi în problema împrumutului de publicaţii, intervenţiile UNESCO au fost salutare. Prima convenţie mondială în domeniul împrumuturilor de publicaţii a fost elaborată în 1907 de Asociaţia Internaţională a Academiilor. Realizată de eruditi şi nu de bibliotecari, convenţia se referea în exclusivitate la împrumutul de manuscrise şi cărţi rare. În 1908, la Congresul internaţional al istoricilor, împrumutul a fost extins şi pentru cărţile obişnuite. Totodată, formalităţile de împrumut au fost simplificate. În anii următori, această formă de colaborare internaţională s-a extins progresiv. În 1928, Institutul Internaţional de Cooperare Intelectuală a adoptat un vast program de activitate în domeniul bibliotecilor, în care împrumuturile deţineau un loc important. Institutul a recomandat ca împrumuturile internaţionale să fie conduse de centrele naţionale de informare bibliografică, care dispuneau nu numai de personal şi mijloace financiare, ci şi de variate instrumente de

lucru: cataloage, bibliografii, ghiduri de bibliotecă, instrumente reprografice etc. Informaţii preţioase privind împrumuturile de publicaţii între ţările europene, în primele decenii ale secolului al XX-lea, se găsesc în documentul *La coordination internationale des bibliothèques. Rapports sur les centres nationaux de renseignements*, publicat de institut în ediţii succesive, în anii 1928, 1930 şi 1933.

În 1927 s-a constituit IFLA, în ale cărei preocupări au intrat şi împrumuturile. Primul regulament IFLA privind împrumuturile datează din 1936. După acest regulament s-au efectuat împrumuturile până în 1954, când este adoptat un nou regulament. Se ştie cât de importante sunt cataloagele colective pentru identificarea locului în care se găseşte o anumită publicaţie. UNESCO a încurajat realizarea cataloagelor colective naţionale. În 1956, organizaţia, conform recomandării Comitetului Consultativ Internaţional de Bibliografie, a publicat *Catalogues collectifs, organisation et fonctionement.* Lucrarea a fost întocmită, sub contract, de către L. Brummel şi a apărut în colecţia *Manuels bibliographiques de l'UNESCO.* O altă lucrare referitoare la catalogele colective este *Guide des catalogues collectifs et des centres de prêts internationaux*, publicată de IFLA în 1967, sub contract UNESCO.

Plecând de la premisa că dreptul de autor reprezintă, în general, un obstacol în calea difuzării informaţiei, UNESCO a înscris în programul său realizarea unei convenţii universale asupra dreptului de autor. Organizaţia nu şi-a propus să înlocuiască acordurile bilaterale sau multilaterale asupra dreptului de autor aflate în vigoare, ci să elaboreze un cod după care acestea să se poată încheia în condiţii cât mai echitabile. Pentru a se ajunge aici, trebuia realizată concilierea sistemelor cu formalităţi stricte cu acele sisteme în care aceste formalităţi fuseseră eliminate. S-a căutat o soluţie care să fie avantajoasă şi pentru ţările în curs de dezvoltare, extinzându-se, de exemplu, durata dreptului de traducere. La 6 septembrie 1952, cele 36 de state participante la Conferinţa interguvernamentală asupra dreptului de autor, organizată de UNESCO, au adoptat *Convenţia universală a dreptului de autor.* Convenţia afirmă principiul fundamental în virtutea căruia fiecare stat semnatar se angajează să acorde operelor literare şi artistice ale celorlalte state semnatare, protecţia acordată operelor literare şi artistice naţionale. Toate publicaţiile apărate de Legea dreptului de autor poartă astăzi, la propunerea UNESCO, pe verso-ul paginii de titlu, simbolul ©. De-a lungul anilor, UNESCO a reuşit să impună în legea copyright-ului cât mai multe excepţii şi limitări în favoarea bibliotecilor.

PRIMELE PROIECTE

Index translationum

În 1932, Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală a inițiat publicarea unei bibliografii internaționale cu apariție trimestrială, intitulată *Index translationum*, al cărei ultim număr s-a oprit la finele anului 1940. UNESCO anunța în 1948 reapariția acestei bibliografii, sub forma unui volum anual, în care să fie publicate traducerile de lucrări dintr-o limbă în alta. Primul număr, apărut în 1949, înregistra 8.570 de titluri referitoare la anul 1948, traduse în 26 de țări. Lucrările sunt grupate pe țări, în funcție de diviziunile CZU. Volumul conține indici de autori, de traducători și de editori, precum și un tabel recapitulativ cu numărul total al lucrărilor traduse, pe domenii și pe țări. Numărul traducerilor consemnate în acest repertoriu a crescut an de an. Volumul XXII, care se referă la anul 1969, cuprinde 38.135 de traduceri. Pentru realizarea acestui repertoriu, UNESCO a beneficiat de colaborarea unor reputați bibliografi. De-a lungul anilor, *Index translationum* a fost spus unor analize. Prima cercetare atentă a indexului a fost făcută în 1957 de un colectiv de bibliografi danezi, condus de cunoscutul bibliograf Harold Tveterås[5]. Rezultatele analizei sunt consemnate anul următor în publicația UNESCO, *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques*[6].

Vocabularium bibliothecarii

O importantă lucrare în domeniul terminologiei biblioteconomice este *Vocabularium bibliothecarii*. Proiectul acestei lucrări aparține lui Henri Lemaître, care a realizat, înainte de cel de-al Doilea Război Mondial, o primă variantă a lucrării care urma să se numească *Glossarium bibliothecarii*. Publicarea acestei lucrări a fost inclusă în planul editorial al Institutului Internațional de Cooperare Intelectuală. Izbucnirea războiului a împiedicat apariția ei. În calitate de continuatoare a activității institutului, UNESCO și-a propus să desăvârșească acest proiect. Pentru o examinare prealabilă,

manuscrisul glosarului a fost trimis bibliotecilor naţionale ale Franţei, Marii Britanii şi Statelor Unite, precum şi Federaţiei Internaţionale de Documentare. Au fost semnalate dezacorduri între unele părţi ale glosarului. Articolele din domeniul imprimeriei, de exemplu, erau mai bine reprezentate decât cele referitoare la catalogare şi clasificare. Totodată, echivalenţele englezeşti s-au dovedit de multe ori inexacte[7]. Sarcina îmbunătăţirii glosarului a fost încredinţată specialistului englez A. Thomson, spre sfârşitul anului 1949. În vederea desăvârşirii lucrării, bibliotecarul englez şi-a asigurat un larg colectiv de colaboratori şi a consultat un număr important de documente de specialitate. Astfel, pentru realizarea echivalenţelor termenilor în limbile franceză şi germană, A. Thomson a fost ajutat de dr. P. Schenk (Praga), M.D. Bryant (Londra), N. Eppelsheimer (Frankfurt), S. Briet (Paris). De asemenea, cu acordul editorilor, numeroşi termeni au fost preluaţi din *Librarian's Glossary* de Harrod, din *Glossary of Library Terms* al Asociaţiei Bibliotecarilor Americani şi din alte glosare tipărite sau care au circulat sub formă de manuscris.

În 1953, lucrarea a apărut în colecţia *Manuels bibliographiques de l'Unesco* sub titlul *Vocabularium bibliothecarii*. Vocabularul înregistra în momentul apariţiei 2.500 de termeni de biblioteconomie în limbile engleză, franceză şi germană, dispuşi în trei coloane paralele. Cea de-a patra coloană a fost lăsată în alb pentru realizarea de echivalenţe naţionale. Clasificarea termenilor este făcută după indicii CZU, astfel că utilizatorul poate găsi uşor termenii înrudiţi. Această aşezare vine şi în sprijinul adaptării vocabularului în limbile care nu utilizează alfabetul latin. Lucrarea cuprinde indici alfabetici pentru fiecare din cele trei limbi de redactare. Ediţia a doua a vocabularului a apărut în 1962[8] şi numără circa 3.000 de termeni cu echivalenţele lor în cinci limbi – spaniola şi rusa adăugându-se englezei, francezei şi germanei din prima ediţie.

Bibliologii români au primit cu mult interes această lucrare. Profesorii Tudor Vianu, Dan Simonescu şi N. Georgescu-Tistu au salutat cu căldură în paginile publicaţiilor noastre apariţia vocabularului. În articolul „Termenii biblioteconomiei socialiste" *în Vocabularium bibliothecarii*, publicat în *Călăuza bibliotecarului*, Tudor Vianu scrie, între altele, „*Vocabularium bibliothecarii* este o operă menită să aducă mari servicii bibliotecarilor din toate ţările lumii şi care n-ar trebui să lipsească de pe biroul niciunui bibliotecar. Ca *Vocabularium bibliothecarii* să devină *Vocabularium bibliothecarii universale*, prin realizările de echivalenţe în alte limbi, el trebuie să cuprindă şi termenii din practica biblioteconomică şi editorială a ţărilor din estul Europei"[9]. Ca membru al delegaţiei române la a zecea Conferinţă

generală UNESCO, Tudor Vianu a propus ca în noua ediție să fie incluși și acești termeni. Astfel, ediția a doua a vocabularului a cuprins și o parte din termenii propuși de Biblioteca Academiei Române.

Un ecou direct la noi, al lucrării publicate de UNESCO, este *Vocabular de bibliologie*, apărut sub egida Centrului de Documentare Științifică al Academiei și a Bibliotecii Academiei Române. După cum menționează redactorul responsabil al lucrării, profesorul N. Georgescu-Tistu, îndemnul la o asemenea inițiativă temerară a fost dat de *Vocabularium bibliothecarii*, „izbânda unei lucrări internaționale de fixare și precizare a terminologiei bibliotecare"[10].

Standardizarea tehnicilor aplicate la publicații

Circulația mondială a informațiilor, dezideratul UNESCO și al întregii omeniri, a fost îngrădită în bună măsură și de existența unor norme tehnice diferite de la o țară la alta și chiar în interiorul aceleași țări. Standardele internaționale privind biblioteconomia și informarea documentară elaborate până în prezent reprezintă sinteza experiențelor profesionale celor mai reușite, rod al cooperării între specialiștii din întreaga lume.

Contribuția UNESCO și în acest domeniu este dintre cele mai importante.

Încă din anii '60 UNESCO făcea constatarea că lipsa de disciplină în redactarea și publicarea informațiilor științifice conduce la creșterea inutilă a volumului documentelor publicate și a cheltuielilor făcute pentru imprimarea, rezumarea, repertorierea și difuzarea acestora. Se impunea aplicarea unei metode unice de redactare a rezumatului de autor. Acesta este motivul pentru care UNESCO, la propunerea Consiliului Internațional al Uniunilor Științifice, elaborează *Code du bon usage en matière de publications scientifiques*, în atenția autorilor și a redactorilor de publicații științifice. Lucrarea apare în 1963. După codul UNESCO, rezumatul are un triplu rol: să-i ajute pe cei care se interesează de articol să se decidă dacă îl vor citi sau nu în întregime; să-i dea cititorului, pentru care articolul nu prezintă decât un interes marginal, informații suficiente pentru a nu fi necesar să-l citească integral, să sprijine activitatea revistelor de analiză permițând reproducerea identică a rezumatului, ceea ce va contribui la ameliorarea generală a serviciilor de informare de ramură. Rezumatul nu trebuie să depășească 200-250 de cuvinte. Partea dedicată redactorilor de publicații științifice se referă la *conținut*, *redactare*, *referințe bibliografice*, *dimensiunea articolului*, *formatul publicației* și *limbă*. Codul care impunea obligații deontologice autorilor de articole și redactorilor de publicații științifice a fost însoțit în anexă de *Guide pour la rédaction du résumé d'auteur*, apărut în mai multe ediții[11].

Standardizarea vocabularului informării ştiinţifice şi tehnice, prin realizarea unor liste unice de descriptori în mai multe limbi, care ar permite o indexare omogenă şi, în consecinţă, un schimb de documente imediat utilizabil, a intrat, de asemenea, în atenţia UNESCO[12]. Soluţia problemei consta în stabilirea unui lexic de bază în domeniul ştiinţific care să permită traduceri automate dintr-o limbă în alta. Acest lexic a fost redactat pe baza unei liste de descriptori şi a zece vocabulare de documentare (glosare, vocabulare, dicţionare, clasificări, tezaure) din diferite limbi, evidenţiindu-se descriptorii comuni mai multor liste pentru a se obţine grupe omogene[13].

Realizarea de standarde necesare în activitatea de biblioteconomie şi informare documentară este esenţială pentru uniformizarea tehnicilor de muncă din aceste domenii. Încă de timpuriu, UNESCO a încheiat contracte cu Comitetul tehnic 46 al Organizaţiei Internaţionale de Standardizare (ISO/TC46) pentru realizarea următoarelor standarde: *Cod internaţional privind abrevierea titlurilor de periodice*; *Prezentarea periodicelor*; *Citatele bibliografice*; *Referinţele bibliografice*; *Transliterarea*; *Reproducerea documentară.* Câteva din aceste standarde realizate de Institutul Internaţional de Cooperare Intelectuală existau sub o anumită formă, dar ele trebuia actualizate. Timp de zece ani, sub finanţare UNESCO, au apărut aproape 20 de standarde, unele dintre acestea fiind folosite şi astăzi, după actualizări succesive.

Controlul bibliografic

În politica UNESCO, problemele controlului bibliografic au ocupat un loc important. Încă din 1946, la prima sesiune a conferinţei generale, UNESCO a adoptat un vast program menit să sprijine dezvoltarea activităţilor bibliografice naţionale şi internaţionale, bibliografia fiind înţeleasă ca una din căile cele mai eficiente de acces al oamenilor la cărţi şi documente. Pentru a sprijini realizarea acestui program, UNESCO a creat Comitetul Consultativ Internaţional de Bibliografie, devenit ulterior Comitetul Internaţional de Bibliografie, de Documentare şi de Terminologie, format din personalităţi cunoscute în domeniile bibliografiei şi documentării. Acest comitet se reunea anual, înregistra progresele din diferite ţări ale lumii şi făcea propuneri în atenţia directorului general al UNESCO. Dacă iniţial, s-au avut în vedere doar bibliotecile, ulterior au fost adăugate şi arhivele. În 1967, comitetul pentru bibliografie, documentare şi arhive avea în program următoarele recomandări pentru UNESCO: ameliorarea planificării serviciilor naţionale, regionale şi internaţionale de documentare, de biblioteci şi de arhive; pregătirea

personalului, cu precădere în tehnicile de planificare, atât prin metode tradiționale, cât și prin tehnici noi; definirea normelor comune minime în folosirea tehnicilor tradiționale și moderne în structurile documentare, precum și în programele de pregătire profesională; organizarea de centre de cercetare în domeniile documentării, bibliotecilor și arhivelor; evaluarea și aplicarea noilor tehnici de documentare, în special a celor bazate pe știința calculatoarelor.

Una din primele sarcini asumate de către Diviziunea bibliotecilor a UNESCO a fost încurajarea activităților bibliografice naționale. Încă din 1947, de la cea de-a doua sesiune a Conferinței generale, UNESCO a recomandat statelor membre crearea de organisme naționale în sprijinul activităților bibliografice. S-au realizat rapoarte asupra situației serviciilor bibliografice din diferite state, care să permită dezvoltarea programelor de ajutorare UNESCO. Primele rapoarte au fost redactate sub supravegherea unuia din marii bibliografi ai secolului al XX-lea, Louise Noëlle Malclès, și au apărut sub titlul *Les services bibliographiques dans le monde (Serviciile bibliografice în lume).*

În domeniul bibliografiilor internaționale, activitatea UNESCO este extrem de variată. UNESCO a finanțat realizarea a zeci de bibliografii internaționale, multe legate de producția editorială a organizațiilor mondiale. *Bibliographie internationale de science économique (Bibliografia internațională în științe economice), Catalogue des sources de documentation juridique dans le monde (Catalogul surselor documentare juridice în lume), Bibliographie internationale d'antropologie sociale et culturelle (Bibliografia internațională de antropologie socială și culturală), Répertoire international des revues pédagogiques (Repertoriul internațional al revistelor pedagogice)* sunt câteva din aceste tipuri de bibliografii internaționale.

Controlul Bibliografic Universal (CBU) este un amplu proiect întreprins de UNESCO împreună cu IFLA. Acest proiect s-a conturat treptat începând cu planul uniformizării regulilor de catalogare, continuând cu standardizarea descrierii bibliografice lizibile la calculator și avându-se în vedere raționalizarea prelucrării publicațiilor și asigurarea compatibilității descrierilor bibliografice, astfel încât să devină posibilă o cooperare pe plan internațional în domeniul catalogării și bibliografiei. CBU a fost un instrument esențial pentru realizarea unui sistem internațional de control și schimb de informații bibliografice, urmărind ca datele bibliografice esențiale ale tuturor publicațiilor apărute în lume să devină universale și rapid disponibile sub o formă internațională acceptabilă. Reușita proiectului a fost legată de rezolvarea a trei grupe mari de probleme: elaborarea datelor bibliografice, asigurarea

compatibilităţii informaţiilor bibliografice, cooperarea internaţională. Asigurarea compatibilităţii datelor bibliografice a fost problema cea mai complexă. Aici au fost incluse următoarele elemente: uniformizarea regulilor de catalogare, notiţele bibliografice standardizate, listele de vedete uniforme, numerotarea internaţională standardizată a publicaţiilor, uniformizarea metodelor de analiză documentară. Cele două conferinţe internaţionale de catalogare, organizate de IFLA în cooperare cu UNESCO, în 1961 la Paris, şi în 1969 la Copenhaga, sunt puncte de reper în realizarea programului CBU.

Cea mai importantă dintre acestea a fost Conferinţa internaţională asupra principiilor de catalogare de la Paris, care s-a desfăşurat la sediul UNESCO în perioada 9-18 octombrie 1961. Conferinţa a fost subvenţionată de UNESCO şi de Council on Library Resources din Statele Unite. Au participat 105 delegaţi reprezentând 53 de ţări şi 12 organizaţii internaţionale neguvernamentale. Adoptarea *Principiilor de catalogare* a fost prima mare izbândă a bibliotecarilor în direcţia uniformizării activităţii de catalogare. În perioada care a urmat, au fost elaborate mai multe coduri naţionale de catalogare care respectau principiile stabilite la această conferinţă. *Anglo-American Cataloguing Rules*, în lucru de prin 1940, a putut fi definitivat numai în urma conferinţei. Chiar Germania şi celelalte ţări, fidele prin tradiţie metodelor de catalogare preconizate de *Preussischen Instruktionen*, şi-au revizuit regulile de catalogare conform celor convenite la Paris. În anii următori, UNESCO a finanţat IFLA pentru realizarea a două lucrări importante legate de aplicarea principiilor. Este vorba de *National Usages for Entry of Names of Persons (Practici naţionale privind înregistrarea numelor de persoane)* şi *International List of Uniform Headings for Anonymous Classic (Lista internaţională de vedete uniforme pentru clasicii anonimi)*.

Acceptarea de către comunitatea internaţională a principiilor de catalogare discutate la aceste două conferinţe a permis apariţia sistemului internaţional de descriere bibliografică standardizată (ISBD), apoi şi a altor sisteme ca MARC şi UNIMARC.

Centre naţionale şi regionale de bibliografie

Interesul UNESCO pentru problemele de informare s-a făcut simţit încă de la prima sesiune a conferinţei generale, când s-a propus crearea unui centru internaţional de bibliografie. Delegaţii au avut în vedere reluarea activităţii Institutului Internaţional de Bibliografie care să adune informaţii bibliografice din toate ţările. Propunerea, în urma unei minuţioase examinări, se dovedeşte nerealistă, întrucât tehnicile de lucru erau diferite de la o

țară la alta, conceptele de standardizare nu căpătaseră încă un contur clar, iar principiile de clasificare reprezentau doar subiect de discuție în cadrul întâlnirilor dintre bibliotecari. În aceste condiții, informațiile obținute riscau să se piardă. Ținând seama de eșecul institutului prin dezvoltarea unui centru de informare bibliografică unic, se ajunge la concluzia că este mai util ca UNESCO să sprijine crearea unor centre naționale – model de bibliografie și documentare. Centrele urmau să fie create în țările în curs de dezvoltare care nu dispuneau de suficiente resurse materiale și intelectuale proprii pentru a le înființa fără sprijin din exterior și care ar fi exercitat o influență considerabilă asupra regiunii geografice respective. Experții UNESCO ajungeau astfel la concluzia că pentru țările în curs de dezvoltare, unde cererile de informații sunt limitate, crearea centrelor regionale de informare bibliografică apare drept soluție optimă. Țara destinată primului proiect bibliografic model a fost Brazilia, care a fost de acord să finanțeze cea mai mare parte a bazei materiale și întregul personal, cu excepția experților UNESCO. Institutul Brazilian de Bibliografie și Documentare a fost inaugurat drept centru regional pentru America Latină, de UNESCO și autoritățile braziliene, în 1954. Un alt centru regional a fost creat în Egipt, la Cairo, pentru statele arabe[14]. În afara centrelor din Brazilia și Egipt, realizate ca instituții-model, UNESCO, în cadrul participării sale la aplicarea programului de asistență tehnică a Națiunilor Unite, a sprijinit direct înființarea mai multor centre de documentare pedagogică și în științele sociale în diferite alte zone ale lumii. Aceste centre erau chemate să sprijine, prin informațiile furnizate, campaniile de alfabetizare. Unul din primele centre de documentare pedagogică creat cu ajutorul UNESCO este centrul din Cuba, inaugurat în 1959.

Modalitățile de ajutorare ale UNESCO au fost aproape identice în fiecare țară. S-a trimis o echipă formată din doi-trei experți (șeful misiunii, specialistul în domeniul bibliografiei, expertul în reprografie). Misiunile au fost fixate în mod obișnuit pe trei ani, dar au putut fi prelungite până la cinci ani, perioadă în care s-a organizat și s-a pus în funcțiune centrul. Experții au îndeplinit rolul de consilieri pe lângă autoritățile guvernamentale în toate problemele de specialitate și au sprijinit pregătirea personalului autohton chemat să înlocuiască specialiștii internaționali după expirarea contractelor de cooperare între țara beneficiară și UNESCO. În plus, personalul destinat conducerii centrelor a primit burse de studii UNESCO pentru a se perfecționa în marile centre documentare din lume[15].

Experții UNESCO au fost conștienți de faptul că, prin crearea centrelor de informare în statele în curs de dezvoltare, nu se va putea răspunde imediat tuturor cerințelor naționale și regionale de informare, asemenea organisme

constituind doar puncte de plecare pentru dezvoltarea ulterioară a unei infrastructuri a informării. UNESCO nu a avut nici intenţia şi nici posibilitatea să realizeze ample programe naţionale sau regionale de informare. Scopul organizaţiei a fost de a oferi sprijin material şi experţi până în momentul în care se ajunge la un anumit nivel de organizare şi pregătire a elementelor autohtone.

MARI PROIECTE

După 1970, programele UNESCO dirijate în exclusivitate spre biblioteci dispar puţin câte puţin. Noile programe încep să aibă acum în centrul atenţiei informaţia – văzută ca element fundamental al societăţii moderne.

Sistemul Mondial de Informare Ştiinţifică (UNISIST)

Sistemul Mondial de Informare Ştiinţifică, cunoscut sub acronimul UNISIST (United Nations International Scientific Information System), reprezintă primul proiect amplu al UNESCO în domeniul informării. UNISIST a fost realizat de UNESCO în cooperare cu Consiliul Internaţional al Uniunilor Ştiinţifice (CIUS).

Conferinţa interguvernamentală pentru înfiinţarea UNISIST a avut loc la Palatul UNESCO, între 4 şi 8 octombrie 1971, şi a reunit 326 de participanţi din 85 de state membre ale UNESCO şi 40 de organizaţii interguvernamentale şi neguvernamentale. Obiectivul major al conferinţei a fost examinarea de către comunitatea internaţională a proiectului UNISIST[14] şi prezentarea de recomandări directorului general al UNESCO în vederea punerii proiectului în execuţie. Proiectul a fost examinat de *guverne*, menite să sprijine dezvoltarea informării ştiinţifice şi tehnice pe plan naţional şi internaţional, şi de *oamenii de ştiinţă şi tehnologii, creatorii şi principalii beneficiari ai viitorului sistem mondial*. Conferinţa a examinat cele cinci obiective ale UNISIST, prevăzute pentru prima etapă: 1. perfecţionarea echipamentelor pentru intercomunicare între sisteme; 2. transferul informaţiei; 3. specialiştii din informare; 4. cadrul economic şi politic; 5. informarea ştiinţifică şi tehnică în ţările în curs de dezvoltare. Pentru realizarea obiectivelor înscrise în programul primei etape, conferinţa interguvernamentală a recomandat directorului general al UNESCO

să doteze UNISIST cu trei organe de conducere interdependente: o *conferință interguvernamentală*, ca for de decizie a orientării programelor și a organizării generale a UNISIST; un *comitet consultativ de experți guvernamentali și neguvernamentali*, care urmează să fie convocat periodic; *comitetul executiv*, organ permanent de decizie operativă. Comitetul consultativ, compus din oameni de știință, coordonează din punct de vedere științific și metodologic programul, sprijinind execuția sa în cooperare cu statele membre, instituții ale Națiunilor Unite și ONG-uri. UNISIST este oficial adoptat la cea de-a XVI-a sesiune a Conferinței generale UNESCO din 1972. Programul UNISIST urma să fie pus în practică de UNESCO în colaborare cu celelalte organizații interesate din sistemul Națiunilor Unite și cu alte organizații guvernamentale și neguvernamentale. Anii 1973-1974 au fost considerați o perioadă de demarare – realizându-se contacte în vederea primelor acțiuni de amploare. Eforturile în acești ani au fost dirijate spre îndeplinirea a două aspecte prioritare: ameliorarea echipamentelor de interconectare între sisteme și acordarea de ajutoare țărilor în curs de dezvoltare, atât în ce privește pregătirea personalului, cât și pentru dezvoltarea serviciilor de informare. În perioada 1975-1980 s-au continuat proiectele începute în anii 1973-1974. Prioritate au avut problemele de ordin social-politic, ca repartizarea resurselor informaționale, și cele de ordin tehnic, cum ar fi accesul tehnic la masa de informații existente în lume și ameliorarea modalităților privind circulația schimbului de informații. De asemenea, între priorități se numără și adunarea de date privind serviciile naționale de informare, care urmau să-și perfecționeze echipamentele pentru intrarea în UNISIST.

Sistemul Internațional de Informare asupra Cercetărilor în Documentare (ISORID) și Sistemul Internațional de Date asupra Publicațiilor Seriale (ISDS) sunt alte două programe finanțate de UNESCO în sprijinul proiectului UNISIST.

Specialiștii din lume au fost ținuți la curent cu evoluția programului UNISIST prin intermediul unui *Bulletin d'information*, editat de UNESCO.

Programul General de Informare (PGI)

În anul 1976, pentru sprijinirea activităților de informare din biblioteci, centre de informare și documentare și arhive din statele membre a fost creat în cadrul UNESCO, *Programul General de Informare (PGI)*. PGI și-a propus să susțină crearea de infrastructuri naționale de informare îndeosebi în domeniile educației și învățământului; să sprijine transferul de informații; să contribuie la planificarea sistemelor de informare în biblioteci și arhive. PGI a fost un fel de aplicare sectorială a Programului UNISIST. De altfel, treptat, activitățile

Programului UNISIST au fost încorporate în PGI. Serviciul UNESCO pentru Programe de Informare este responsabil pentru toate activităţile desfăşurate în cadrul PGI. Între altele, acest serviciu a realizat pachetul de programe cunoscut sub numele de CDS/ISIS.

PGI este un „program transversal" al UNESCO, care coordonează toate activităţile de informare din cadrul organizaţiei, inclusiv relaţiile cu sistemele de informare din diferite state membre. Demersurile PGI/UNISIST sunt dirijate spre statele care au nevoie de sprijin pentru utilizarea, transferul şi partajarea informaţiei şi resurselor informaţionale în vederea eficientizării utilizării informaţiei şi a datelor. Iniţiativele UNESCO merg în direcţia sprijinirii statelor membre în formularea politicilor naţionale de informare, dezvoltarea infrastructurii de informare în biblioteci şi arhive, instruirea personalului din informare, conştientizarea utilizatorilor în legătură cu valoarea informaţiei. Au existat multiple forme de asistenţă oferite în cadrul acestui program: misiuni de experţi; crearea de standarde şi ghiduri legate de utilizarea informaţiei; furnizarea de programe şi echipamente în cadrul unor proiecte; organizarea de seminarii şi conferinţe; cursuri de instruire, workshop-uri şi demonstraţii ale utilizării informaţiei. Cu ajutorul Programului Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare, UNESCO sprijină crearea de infrastructuri naţionale şi regionale în diferite zone ale lumii[15].

În perioada cât a funcţionat, Programul PGI/UNISIST a oferit un cadru activ de colaborare în domeniul producerii şi distribuirii informaţiei, al dezvoltării compatibilităţii sistemelor de informare pentru statele membre şi organizaţiile internaţionale.

Memoria Umanităţii

Programul „Memoria Umanităţii"[16] ia naştere în 1992. Prin acest program se urmăreşte sensibilizarea opiniei publice asupra patrimoniului documentar al umanităţii, subliniind obligaţia noastră de a-l conserva pentru generaţiile viitoare, făcându-l totodată accesibil contemporanilor. Acest program se înscrie în noua strategie de comunicare a UNESCO, aprobată de adunarea generală a organizaţiei în 1989. Obiectivele programului sunt: asigurarea prezervării patrimoniului documentar de interes universal şi încurajarea prezervării celui de interes naţional şi regional; asigurarea accesibilităţii la acest patrimoniu prin tehnologie specifică; conştientizarea statelor membre ale UNESCO asupra patrimoniului lor documentar şi în mod deosebit asupra acelor aspecte care privesc memoria colectivă a umanităţii; realizarea de produse, plecând de la acest patrimoniu documentar, care să fie distribuite

pe plan internațional, veghind ca originalele să beneficieze de cele mai bune condiții de conservare și securitate. Programul este coordonat de un Comitet Consultativ Internațional desemnat de directorul general al UNESCO.

Pentru înregistrarea valorilor patrimoniale documentare identificate și acceptate s-a realizat un *Registru mondial*[19]. Acest registru cuprinde diferite tipuri de documente: manuscrise, tradiții orale, materiale audiovizuale, documente de bibliotecă și arhive de mare valoare. Înscrierea în acest registru ajută la o mai bună conservare a documentelor de valoare. Totodată contribuie și la o mai bună cunoaștere a conținutului acestora prin digitizare. Orice cetățean sau orice organizație are dreptul de a semnala existența unui asemenea document spre a fi înregistrat. Pentru a fi acceptat și înscris în registru[20], un document trebuie să îndeplinească anumite criterii privind: a) *timpul* – fiecare document a fost creat într-un anumit moment istoric și poate fi relevant pentru acea epocă; b) *locul* – poate reprezenta un moment crucial pentru istoria, cultura sau civilizația umană; c) *populația* – contextul social sau cultural în care a fost creat documentul ne oferă date despre ce au gândit oamenii în acel timp, despre dezvoltarea economică sau culturală a comunității umane respective; d) *subiectul* – poate fi de interes, indiferent că se referă la științe naturale, sociale sau politice, la sport sau arte; e) *forma sau stilul* – este important dacă documentul are valoare estetică, stilistică sau lingvistică; f) *semnificația socială, spirituală sau comunitară* – aceste elemente sunt importante pentru că atestă atașamentul comunității față de anumite documente, valoarea lor sentimentală pentru comunitatea prezentă. În afara acestor criterii de bază, există și criterii suplimentare: a) *raritatea* – natura documentului sau timpul apariției, b) *integritatea* – este foarte important de știut dacă documentul este integral sau se păstrează numai fragmente din el; c) *condițiile de conservare* – se apreciază dacă documentul este în pericol; d) *planul de management* – se analizează perspectivele de prezervare a documentului. Pentru a fi incluse în registru, documentele sunt supuse unei analize stricte, conform criteriilor de mai sus, de către Comitetul Consultativ Internațional care le supune apoi spre aprobare directorului general al UNESCO. Există astăzi aproximativ 300 de articole incluse în *Registrul Internațional Memoria Umanității*.

În 2012, cu ocazia împlinirii a două decenii de la crearea programului „Memoria Umanității", UNESCO a organizat, în cooperare cu University of British Columbia (Canada), la Vancouver, în Canada, o conferință internațională intitulată „Memoria Umanității în Epoca Digitală: Digitizare și Prezervare", al cărei scop a fost identificarea de noi strategii care să contribuie la o mai bună protecție a produselor digitale, îndeosebi în țările în curs de dezvoltare. Cei 500 de participanți la conferință au constatat că în ciuda adoptării în anul

2003 a *Cartei UNESCO privind prezervarea şi moştenirea digitală*, există încă riscuri majore privind pierderea unor valoroase documente, ca fotografiile, înregistrările muzicale şi video etc. În declaraţia finală se subliniază faptul că informaţia digitală reprezintă atât valoare culturală, cât şi sursă de cunoaştere şi trebuie să i se acorde mai multă protecţie[21].

Informaţia pentru toţi (IFAP)

Programul General de Informare (PGI) a fost urmat de Programul „Informaţia pentru Toţi" (Information for All-Programme – IFAP). Acest program a debutat în anul 2001 şi se află în subordinea Sectorului pentru Comunicare şi Informare din cadrul UNESCO. Programul este coordonat de un consiliu interguvernamental format din reprezentanţii a 26 de state membre. Membrii consiliului sunt aleşi pe o perioadă de patru ani, de Conferinţa generală a UNESCO, atât din ţările dezvoltate, cât şi din ţările în curs de dezvoltare. Există în prezent comitete naţionale pentru IFAP în 57 de state membre.

Obiectivele acestui program sunt: iniţierea de dezbateri asupra schimbărilor etice, legale şi sociale în societatea informaţională; creşterea accesului la informaţia din domeniul public prin organizarea, digitizarea şi prezervarea informaţiilor; sprijinirea educaţiei de bază şi continue în domeniile comunicării, informaţiei şi informaticii; sprijinirea educaţiei de bază şi continue în domeniul culturii informaţiei; promovarea utilizării standardelor internaţionale şi a celor mai bune practici în comunicare, informare şi informatică în domeniile de competenţă ale UNESCO; promovarea reţelelor de informare la nivel local, naţional, regional şi internaţional.

Programul „Informaţia pentru Toţi" are următoarele priorităţi: promovarea culturii informaţiei pentru toată lumea; conştientizarea importanţei prezervării informaţiei de orice fel; promovarea unei corecte înţelegeri a implicaţiilor etice, legale şi sociale ale tehnologiei informării şi comunicării. IFAP cooperează activ cu ONG-urile între care IFLA şi ICA. Specialiştii IFAP sunt consultaţi la elaborarea Strategiei pe termen mediu şi a Programului bienal al UNESCO. De asemenea, sunt implicaţi în organizarea *Summit-ului Mondial privind Societatea Informaţiei*. Promovează şi evenimente precum *Ziua Mondială a Arhivelor Audiovizuale* (27 octombrie) şi organizează aşa-numitele *Zile tematice* de tipul: *Măsurători în societatea cunoaşterii, Infoetică, Cultura informaţiei, Prezervarea informaţiei.* Cooperează şi în cadrul programului „Memoria umanităţii" organizând dezbateri tematice. Susţine accesul deschis la sursele informţionale[22].

Note

1. UNESCO numără astăzi 191 de state membre și șase state asociate.

2. Desființarea Ligii Națiunilor, ca urmare a creării Organizației Națiunilor Unite, a determinat dispariția Comisiei Internaționale de Cooperare Intelectuală și a organului său executiv, Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală, ale cărui funcții și activități au fost preluate de UNESCO.

3. Înființat în 1895, Institutul Internațional de Bibliografie devine în 1931 Institutul Internațional de Documentation (IID), în 1937, Federația Internațională de Documentare (FID) și, în 1988, Federația Internațională de Informare și Documentare (FID). FID s-a dizolvat în anul 2002.

4. În prezent, UNESCO cooperează cu 322 de organizații neguvernamentale.

5. În acea perioadă, bibliografii se bucurau încă de mare prestigiu.

6. „L'Index translationum" et le rapport d'Oslo. În: *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques*, 12, nr.5-6, mai-juin 1958, p.128.

7. Era epoca în care domina încă limba franceză.

8. *Vocabularium bibliothecarii.* Nouvelle édition, revue et augmentée. Paris: UNESCO, 1962. 627p. (Manuels bibliographiques de l'Unesco).

9. VIANU, Tudor. *Termenii biblioteconomiei socialiste în „Vocabularium bibliothecarii".* În: *Călăuza bibliotecarului*, 12, nr. 5, mai 1959, p. 16-17.

10. *Vocabular de bibliologie.* Redactor responsabil: N. Georgescu-Tistu. București: Centrul de Documentare Științifică al Academiei Republicii Socialiste România; Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, 1966, p. IV.

11. Guide pour la rédaction du résumé d'auteur. În: *Bulletin de l'UNESCO à l'intention des bibliothèques*, 17, nr. 1,1963.

12. *Fonctions et travaux du Groupe d'étude sur l'information scientifique.* Paris; Marseille: GEIS, 1963.

13. BECKER, J.; HAYES, R.M. *Information, Storage and Retrieval: Tools, Elements, Theory.* New York: John Wiley and Sons, 1963.

14. Centrul din Cairo a editat o serie de publicații de informare, ca *Abstract of Scientific and Technical Papers.*

15. *World Guide to Technical Information and Documentation Services.* Paris, UNESCO, 1969. (Documentation and terminology of science).

16. *Étude sur la réalisation d'un système mondial d'information scientifique effectuée par l'Organisation des Nations Unies pour l'Éducation, la Science et la Culture et le Conseil International des Unions Scientifiques.* Paris: UNESCO, 1971. 180 p.

17. ROBERTS, Kenneth H. *Review of the General Information Programme, 1977-1987.* Paris: UNESCO, 1988. (PGI-88/ WS/ 19).

18. *Preserving and Sharing Access to Our Documentary Heritage - Unesco*; www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/mow/MemoryoftheWorld-Preservingandsharin...; [Accesat: 02.05.2013].

19. *MEMORY OF THE WORLD REGISTER COMPANION*; www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/mow/RegisterCompanion.pdf; [Accesat: 02.05.2013].

20. *Memory of the World: General Guidelines to Safeguard Documentary Heritage* portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=47053&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html; [Accesat: 12.05.2013].

21. *International Conference: "Memory of the World in the Digital Age...*; *www.unesco.org/.../international_conference_...*; http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/news-and-in-focus-articles/all; news/news/international_conference_memory_of_the_world_in_the_digital_age_digitization_and_preservation/#sthash.C8hHQTn2.dpuf; [Accesat: 20.03.2013].

22. *Open_source*; http://portal.unesco.org/ci/en/files/25323/11890995031INF_5 [Accesat: 13.05.2013].

Bibliografie de referinţă

1. BECKER, J.; HAYES, R.M. *Information, Storage and Retrieval: Tools, Elements, Theory*. New York: John Wiley and Sons, 1963.

2. *Étude sur la réalisation d'un système mondial d'information scientifique effectuée par l'Organisation des Nations Unies pour l'Éducation, la Science et la Culture et le Conseil International des Unions Scientifiques*. Paris: UNESCO, 1971.

3. *Fonctions et travaux du Groupe d'étude sur l'information scientifique*. Paris; Marseille: GEIS, 1963.

4. REGNEALĂ, Mircea. *UNESCO şi accesul mondial la documente şi informaţii*. Bucureşti: Institutul Naţional de Informare şi Documentare, 1996.

5. ROBERTS, Kenneth H. *Review of the General Information Programme, 1977-1987*. Paris: UNESCO, 1988. (PGI-88/ WS/ 19).

6. *Vocabular de bibliologie*. Redactor responsabil: N. Georgescu-Tistu. Bucureşti: Centrul de Documentare Ştiinţifică al Academiei Republicii Socialiste România; Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, 1966.

7. *Vocabularium bibliothecarii*. Nouvelle édition, revue et augmentée. Paris: UNESCO, 1962. (Manuels bibliographiques de l'Unesco)

8. *World guide to technical information and documentation services*. Paris: UNESCO, 1969. (Documentation and terminology of science)

PREZENȚA BIBLIOTECILOR ÎN POLITICILE EUROPENE

Introducere
Contextul politic al acquis-ului european
Principii esențiale
Adaptarea bibliotecilor la politicile uniunii
Punctul de pornire - pricnipiile de la Lund
Punctul sensibil - drepturile de autor
De la principiile de la Lund la noua renaștere: aducerea patrimoniului cultural online
i2010 - un spațiu informațional comun
Concluzii

INTRODUCERE

Bibliotecile ca instituții de memorie sunt una dintre prezențele constante în politicile europene, alături de instituțiile surori prin misiune și mandat: arhivele, muzeele și galeriile. Acestea formează așa-numitul *BAMG*, a cărui poziție este identificabilă politic prin conținuturile colectate, gestionate și intermediate în societatea cunoașterii.

Studiul se va concentra pe analiza unor momente importante prin efectele pe care le au politicile adoptate de organismele europene asupra comunității specialiștilor și a membrilor comunității care utilizează BAMG-urile.

Chiar dacă, în studiul de față, ne vom concentra pe biblioteci, acestea nu trebuie nicio clipă despărțite de categoria BAMG-urilor pentru că numai așa își pot justifica anumite abordări identificate în practica acquis-ului comunitar dedicat.

CONTEXTUL POLITIC AL ACQUIS-ULUI EUROPEAN

Uniunea Europeană (denumită prescurtat chiar în textul tratatului „Uniunea") este un organism suprastatal, a cărui instituire și funcționare este reglementată prin Tratatele comune ratificate de statele membre: Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)[1] (2012/C 326/01). Cele două texte de bază vor fi numite în textul studiului „Tratate".

În articolul 2 al TUE, primul paragraf afirmă: „Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului[2], inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților".

Articolul 3, alineatul 5 aduce din nou în atenție relația strânsă dintre Uniune și Națiunile Unite prin asumarea în Tratate a prevederilor Cartei Organizației Națiunilor Unite. O reflectare a acestora poate fi găsită și în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene[3].

Uniunea oferă cetățenilor un spațiu de libertate, de securitate, de justiție, instituind totodată o piață internă, care, printre altele, „promovează progresul științific și tehnic".

Ultimul paragraf al articolului 3, alineatul 3 poate fi considerat reperul principal după care se ghidează politicile europene moderne în valorificarea și cooperarea cu bibliotecile. Dată fiind relevanța pentru studiul de față, îl vom reproduce integral: „Uniunea respectă bogăția diversității sale culturale și lingvistice și veghează la protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural european".

Se înțelege clar faptul că spațiul european este unul „mozaicat". Fiecare stat membru își aduce contribuția. Uniunea respectă acest aspect, iar politicile culturale ale fiecăruia dintre membri constituie o contribuție la patrimoniul cultural european.

PRINCIPII ESENȚIALE

Pentru a concepe corect cadrul politicilor care implică bibliotecile ca partener în protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural, trebuie să înțelegem cu foarte multă claritate Articolul 5 din Tratate.

În esență, este vorba despre competențele care sunt date Uniunii. Acestea sunt guvernate de principiul atribuirii, care înseamnă că Uniunea va exercita doar competențele care i-au fost date de statele membre pentru a realiza obiectivele tratatelor. „Orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre".

Reținem faptul că este vorba despre competențe. Competențele sunt reglementate de principiile subsidiarității și al proporționalității.

Subsidiaritatea presupune că Uniunea nu se va implica în domeniile în care nu are exclusivitate. Dar dacă, la nivel de stat, regiune sau local, anumite acțiuni nu sunt împlinite și se pot realiza mai bine la nivel unional, acestea vor fi preluate.

Proporționalitatea afirmă că acțiunile Uniunii, prin conținutul și forma lor, nu vor depăși pragul necesar pentru realizarea obiectivelor Tratatelor.

Cele două concepte sunt reglementate de Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității[4]. Pe aceste elemente se întemeiază întreg acquis-ul comunitar; în consecință, orice act al Uniunii care va implica bibliotecile. Orice act și argumentație ori fundamentare a oricărui răspuns oficial va avea, în deschidere, citarea acestora.

Citarea are scopul precis de a delimita atribuirea responsabilităților și, în consecință, a politicilor care sunt elaborate la nivel de state membre în domeniul culturii, care se implică în *protejarea și dezvoltarea patrimoniului european.*

Bibliotecile au avut și continuă să aibă onorabila misiune de a asigura respectarea drepturilor omului prin „răspândirea de informații și idei", prin intermediul unui dialog continuu cu înaintașii prin accesul la cultura scrisă și nu numai.

ADAPTAREA BIBLIOTECILOR LA POLITICILE UNIUNII EUROPENE

În conținutul politicilor europene sunt ușor de detectat și ecourile altor organizații care dezvoltă, la rândul lor, politici culturale implicând bibliotecile.

Se disting UNESCO – The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions și OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development. Rând pe rând, alături de organismele comunitare, acestea își vor regândi politicile ca izvoare pentru acquis-ul european.

În anul 1987 a existat un prim moment de coordonare între IFLA și reprezentanții Uniunii, cu ocazia Congresului Asociației de la Brighton din Marea Britanie. Această apropiere a continuat până în anul 1992, când a fost constituită EBLIDA – Biroul European pentru Asociațiile de Biblioteci și Documentariști, în luna iunie, la Haga. Este binecunoscut faptul că această organizație are rolul de intermediar între interesele breslei bibliotecarilor și documentariștilor și diferitele organe ale Uniunii.

Spre finalul anului 1992, EBLIDA, ca reprezentant al bibliotecilor, a avut un rol foarte important în elaborarea Directivei Consiliului European 92/100/EEC privind drepturile de cedare și împrumut și asupra anumitor drepturi din domeniul proprietății intelectuale.

Drepturile de autor și alte drepturi conexe devin un pilon politic central al activității bibliotecilor. Zona de reglementare juridică a drepturilor de autor și a drepturilor conexe a constituit astfel o primă axă a preocupărilor și a angajamentului bibliotecilor la nivel politic pe lângă organismele Uniunii.

Sunt ușor de observat, din actele europene, eforturile bibliotecilor de a realiza o contrapondere a intereselor manifestate în zona drepturilor de autor de interesele comerciale. Perioadele de protecție ale operelor influențează în mod direct modul în care sunt practicate serviciile de bază ale bibliotecilor, cum ar fi împrumutul sau folosirea resurselor în scop educațional.

Tot EBLIDA va avea din nou o contribuție substanțială la Directiva din 1993, cu privire la protecția bazelor de date. O resursă importantă o constituie publicarea, în anul 1998, a unei prime ediții intitulată *Licensing Digital Resources* (Licențierea resurselor digitale), reeditată în 2000.

Urmează publicarea unui document-cheie pentru biblioteci și BAMG-uri: *Manifestul pentru biblioteci publice* emis de IFLA în anul 1994. Partea

care interesează acest studiu este cea a zonei de influență a politicilor dezvoltate de UNESCO.

Dat fiind faptul că efectele se vor perpetua și în acțiunile Uniunii, vom aduce în prim-plan fragmentul relevant al acestui material:

„[...]manifestul acesta proclamă credința UNESCO în biblioteca publică ca forță vie pentru educație, cultură și informare, ca agent esențial în încurajarea păcii și bunăstării spirituale prin intermediul intelectelor bărbaților și femeilor.

De aceea, UNESCO încurajează autoritățile naționale și locale să susțină și să se implice activ în dezvoltarea bibliotecilor publice".

Anii '90 aduc un alt moment important de conectare a bibliotecilor cu politicile europene: conferința „Societatea Informației în secolul XXI: rolul asociațiilor de biblioteci" (Budapesta, mai 1998) și conferința „Bibliotecile și democrația: responsabilitatea statului, a autorităților locale și a specialiștilor" (Strasbourg, noiembrie 1998). Dezbaterile găzduite de aceste evenimente au avut ca efect elaborarea și adoptarea „Ghidului Consiliului Europei/EBLIDA privind legislația bibliotecilor și politicile europene[5]". În acest ghid, Consiliul Europei pune bibliotecile în centrul atenției: „În acest context, Consiliul Europei a decis să examineze domeniul bibliotecilor pentru a contura un set de principii pentru a întări, și, acolo unde este necesar, pentru a armoniza legislația națională relevantă și politicile statelor membre".

Un alt aspect foarte important: „autoritățile din domeniul bibliotecilor de la nivel național ar trebui să ia în considerare dezvoltarea de servicii de bibliotecă prin intermediul unei politici la nivel național și internațional țintite către convergența instituțiilor din sectorul BAM (n.n. biblioteci, arhive, muzee)".

PUNCTUL DE PORNIRE – PRINCIPIILE DE LA LUND

În 2001, Comisia Europeană sub președinția suedeză a organizat o întâlnire a experților la Lund. Concluziile și recomandările sunt cunoscute sub numele de „Principiile de la Lund"[6], pe baza cărora s-a dezvoltat „Planul de acțiuni de la Lund". Trebuie amintit că, de fapt, acest moment se datorează nevoilor de conturare a politicilor din Planul de acțiuni *eEurope 2002* al Consiliului Europei.

În acest moment este introdusă o coordonată care va însoți și chiar va defini modul în care sunt reprezentate bibliotecile în acțiunile europene.

Este vorba despre digitizare, mai exact despre crearea unui mecanism de coordonare pentru programele de digitizare întreprinse de statele membre. Se aduce o completare importantă a planului de acțiuni *eEurope 2002*, plan care face propunerea ca patrimoniul cultural să fie digitizat și pus la dispoziția publicului prin intermediul Internetului (2000).

Un alt punct important de marcat este faptul că planul de acțiuni va include și aspecte care privesc valorificarea resurselor științifice. Acest lucru trebuie menționat pentru că, în zilele noastre, politicile europene înglobează și văd într-o manieră asociată resursele puse la dispoziție de către instituțiile de memorie în raport cu cele ale instituțiilor de cercetare.

Tot Principiile de la Lund sunt un punct de pornire solid pentru preocupările din domeniul prezervării digitale și al realizării unor necesare „centre de competență".

Pentru a clarifica și mai mult linia pe care vor avansa din acest punct politicile europene, trebuie amintit faptul că se dorea, chiar de la începutul primului deceniu al secolului XXI, să existe o „viziune comună asupra conținutului european prin dezvoltarea criteriilor și a cadrului pentru un plan de cooperare european pentru conținutul digital cultural și științific, împreună cu instrumentele de implementare corespunzătoare".

Mai mult, pentru realizarea mai rapidă a unui set de linii directoare, în 2001 s-a creat Grupul Reprezentanților la Nivel Național[7] (National Representative Group – NRG), dedicat rezolvării problemelor ce țin de digitizare. Acest grup a fost înlocuit în 2007 de Grupul de Experți ai Statelor Membre (Member States Expert Group – MSEG), al cărui mandat (ducerea la îndeplinire a Recomandărilor Comisiei din 27 octombrie 2011 privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural și conservarea digitală[8]) va expira în 2013.

Succesorul Principiilor de la Lund este „Planul de acțiune dinamic pentru coordonare și digitizare a conținutului cultural și științific UE" din anul 2005. Patru ani mai târziu, Consiliul Europei recunoaște validitatea Principiilor de la Lund și vine în sprijinul proiectului Bibliotecilor Digitale Europene.

PUNCTUL SENSIBIL – DREPTURILE DE AUTOR

În același an în care apăreau Principiile de la Lund, a fost emisă *Directiva privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor*

conexe în societatea informațională (2001/29/CE). În acest text, Bibliotecile, joacă un rol de neutralitate și echilibru, alături de celelalte componente ale BAMG. Se recomandă statelor membre să introducă „excepții și limitări" în cadrul legal național.

Această Directivă este cu atât mai importantă cu cât va influența toate actele emise de organele Uniunii în acțiunile menite a impulsiona digitizarea și, în final, realizarea unui punct de acces unic pentru resursele BAMG-urilor din Europa.

Rând pe rând, în urma analizelor, aveau să apară concepte noi precum „drepturile împrumutului public" (*public lending rights*), „operele orfane" (*orphan works*) sau „opere ieșite din circuitul comercial" (*out-of-commerce works*). Toate acestea au avut consecințe importante asupra practicilor bibliotecilor, prin efectele legale produse.

Un bun exemplu de pionierat este cel oferit încă o dată de EBLIDA prin ghidul *de Licențiere a resurselor digitale*[9], un adevărat exemplu de bună practică tocmai prin sistemul de colaborare realizat între Comisia Europeană, ECUP – European Copyright User Platform, CELIP – Central and East European Copyright User Platform și EBLIDA.

DE LA PRINCIPIILE DE LA LUND LA NOUA RENAȘTERE: ADUCEREA PATRIMONIULUI CULTURAL ONLINE

Încă de la bun început, Consiliul Europei a jucat un rol de pivot politic prin implicarea în aceste inițiative, fiind și promotorul bibliotecilor în contextul valorificării patrimoniului existent în BAMG.

După ce Principiile de la Lund au fost absorbite deja de comunitatea specialiștilor, precum și de sfera politică, Consiliul Europei face un nou prim pas, în 2002, către „prezervarea conținutului digital"[10]. Cu atât mai important este faptul că aici este recunoscut „rolul central" al instituțiilor de memorie: biblioteci, arhive și muzee.

Consiliul va propune o serie de obiective și măsuri la fel de importante, dar în acord cu principiul subsidiarității.

Ca principii directoare, merită amintite următoarele: „stimularea dezvoltării politicilor în scopul prezervării culturii și patrimoniului digital, precum și accesibilizarea lor prin stabilirea de cadre și mecanisme de cooperare între statele membre pentru schimb de experiență privind politicile, programele

şi problemele legislative şi pentru dezvoltarea de abordări comune".

O menţiune importantă pe care o face Consiliul este îndreptată către sprijinirea „organizaţiilor păstrătoare"[11] în eforturile lor orientate către prezervarea pe termen lung. Este cerut sprijinul Comisiei Europene pentru a întreprinde o evaluare a situaţiei existente la nivel european, concomitent cu elaborarea unui plan de acţiuni, o raportare a situaţiei fiind aşteptată din doi în doi ani.

Pentru a înţelege modul în care Uniunea alege să impulsioneze domeniile necesare a fi dezvoltate în acest sens, adăugăm faptul că Parlamentul European şi Consiliul au hotărât să finanţeze proiecte gestionate prin aşa-numitele Platforme-cadru. Platforma-cadru 5 (1998 - 2002) a finanţat primele proiecte dedicate digitizării şi gestionării conţinuturilor.

Doi ani mai târziu, se produce o schimbare care a dat un impuls extraordinar politicilor europene. Ca reacţie la un program de digitizare în masă a unei entităţi comerciale, mai mulţi lideri europeni au adresat o scrisoare preşedintelui Comisiei Europene, José Manuel Durão Barroso, prin care cereau un răspuns pe măsură din partea establishment-ului cultural european în contraponderea iniţiativei americane sus-menţionate. Pentru că avea o încărcătură emoţională proporţională cu scopurile deja menţionate, vom reproduce pasajul care deschide textul:

„Le patrimoine des bibliothèques européennes est d'une richesse et d'une diversité sans égales. Il exprime l'universalisme d'un continent qui, tout au long de son histoire, a dialogué avec le reste du monde. Pourtant, s'il n'est pas numérisé et rendu accessible en ligne, ce patrimoine pourrait, demain, ne pas occuper toute sa place dans la future géographie des savoirs". (Patrimoniul bibliotecilor europene are o bogăţie şi diversitate de neegalat. Exprimă caracterul universal al unui continent care, pe tot parcursul existenţei sale, a dialogat cu restul lumii. De aceea, dacă nu este digitizat şi pus la dispoziţie online, acest patrimoniu s-ar putea, mâine, să nu mai ocupe acelaşi loc în geografia viitoare a cunoaşterii.). Scrisoarea a fost adresată Preşedintelui Comisiei Europene la 28 aprilie 2005.

Răsunsul nu s-a lăsat mult aşteptat (7 iulie, 2005), dar, şi de acestă dată, fără nicio ezitare, acesta reaşează responsabilitatea pentru constituirea unei biblioteci digitale la nivel european pe umerii statelor membre, prin respectarea aceluiaşi principiu fundamental pentru Uniune, cel al subsidiarităţii. În schimb, Preşedintele Comisiei cere o comunicare din partea acesteia privind provocările şi obstacolele în calea utilizării colecţiilor digitale de resurse din biblioteci şi arhive.

Răspunsul Comisiei s-a contretizat prin emiterea unui document de analiză în luna septembrie, intitulat *i2010: biblioteci digitale*[12]. Pentru a

înțelege evolutiv politicile, punctăm faptul că se referă la conținutul stocat pe mediile tradiționale și, în consecință, digitizarea colecțiilor de bibliotecă și a arhivelor ca formă de prezervare. Unul dintre aspectele care se detașează ca importanță este asigurarea „accesibilității online" a acestui „conținut prețios".

Comisia va căuta să înțeleagă aspectele legate de digitizare și prezervare digitală prin alcătuirea unui Grup de experți la nivel înalt privind bibliotecile digitale[13], care a întocmit un Raport prezentat în 2009 privind evoluția domeniului și obstacolele existente.

Aceeași instituție va face un an mai târziu (2006), un set de recomandări, privind digitizarea, accesibilitatea online a materialelor culturale și prezervarea digitală. Între recomandări apare menționată crearea de parteneriate public-privat pentru finanțarea unor inițiative comune care includ și digitizarea. Acesta este un punct forte al tuturor politicilor care vor stimula digitizarea prin evocarea unui model de afaceri în baza parteneriatului. Potențialul câștig al bibliotecilor intrate în astfel de parteneriate ar fi digitizarea resurselor.

Le mai sunt recomandate statelor membre dezvoltarea de capacități pentru scanarea în masă, precum și susținerea ideii de Bibliotecă Digitală Europeană.

Se poate spune că, din acest moment, eforturile politice ale instituțiilor europene se vor focaliza pe (a) digitizare, (b) prezervare și (c) accesibilitate online prin asigurarea unui cadru european comun.

Această inițiativă de constituire a Bibliotecii Digitale Europene s-a fundamentat pe câteva repere:

• La întâlnirea din 2000 a C.E.N.L. – Conference of European National Library s-a hotărât modernizarea Proiectului Gabriel, care își propusese să constituie un punct de acces comun pentru cataloagele bibliotecilor naționale europene.

• Câteva luni mai târziu, în februarie 2001, la Ljubljana, în Slovenia, debutează proiectul The European Library (TEL), finanțat de Comisia Europeană și având zece parteneri din opt țări, activitatea de organizare căzând în sarcina C.E.N.L.

• Concluzia întâlnirii de la Ljubljana a fost că este necesară construirea unui portal care să asigure accesul către colecțiile bibliotecilor naționale europene care să permită căutarea simultană în cataloagele bibliotecilor participante. Proiectul TEL a fost finanțat într-o primă perioadă de U.E. sub Programul Information Society Technologies începând cu 1 februarie 2001 până în iulie 2003 (30 de luni).

• Anul 2002 poate fi considerat un an de maximă importanță pentru că acesta este momentul în care The European Library își găsește coerența și

direcțiile pe care le-a urmat până azi. „The European Library (TEL) – The Gate to Europe's Knowledge: Milestone Conference" (aprilie 29-30, 2002, Deustche Bibliotek, Frankfurt am Main) reprezintă piatra de hotar în ceea ce privește dezvoltarea celui mai ambițios proiect european privind partajarea resurselor de informare la nivel internațional.

• În același timp, în vara aceluiași an – 2002, se relansa website-ul Proiectului Gabriel, reproiectat și restructurat. Proiectul Gabriel cuprindea la acea vreme 41 de biblioteci din 39 de țări europene și oferea prin accesul online resursele cataloagelor bibliotecilor participante, dar și diverse servicii și puncte de acces către cataloagele bibliotecilor naționale.

i2010 – UN SPAȚIU INFORMAȚIONAL COMUN

În anul 2005 este lansată inițiativa *i2010 – o societate informațională europeană pentru dezvoltare și locuri de muncă*[14]. Bibliotecile digitale[15] au căpătat un loc special în cadrul acestei inițiative. Inițiativa punea accent mai ales pe constituirea unui spațiu comun de comunicare, în special prin dezvoltarea cercetării în domeniul tehnologiilor informaționale.

Bibliotecile Digitale Europene constituie o inițiativă de primă importanță pentru i2010, care avea drept scop ca „patrimoniul cultural și științific european să fie disponibil la o apăsare de mouse". Inițiativa pentru Bibliotecile Digitale înființase chiar Unitatea E4 în cadrul Comisiei Europene, dedicată bibliotecilor digitale și informației din sectorul public. Am amintit de existența acestei unități pentru că din acest moment intră în scenă o altă componentă importantă a acestui nou spațiu informațional comun: informațiile din sectorul public.

Acest nou segment care privește datele și informațiile produse de instituțiile administrative este foarte important pentru întărirea responsabilizării prin transparență. La momentul în care a fost emisă Directiva 2003/98/CE[16], care privea informațiile din sectorul public, textul juridic nu afecta și bibliotecile sau celelalte componente ale BAMG-ului. Dar, în momentul în care aceasta a fost revizuită la sfârșitul lui iunie 2013[17], au fost incluse BAMG-urile, dând naștere unui nou set de probleme și preocupări.

Totodată, elaborarea i2010 este și momentul în care se face o separare între patrimoniul cultural și cel științific.

Inițiativa amintită face distincția foarte clară între zona bibliotecilor digitale, care are drept preocupări accesibilitatea online, digitizarea,

prezervarea și stocarea, și cea a informațiilor din sfera cercetării științifice – cu specificități precum datele și dinamica publicațiilor științifice. De fapt, această separare trebuie interpretată ca fiind între două sfere cu o zonă comună de confluență.

Pentru a aduce încă o completare necesară, acesta este momentul în care în politicile europene își face apariția Accesul Deschis ca o alternativă de acces la rezultatele cercetărilor întreprinse de proiectele europene. Printre efecte se află evidenta divizare a eforturilor, cu toate aspectele pe care le implică o divizare. Viitorul politicilor începând cu „Noua Renaștere" va „reapropia" zonele către un spațiu comun – noul portal al The European Library, care practică ambele tipuri de servicii.

Cât privește viitorul bibliotecilor așa cum este reflectat de inițiativa i2010, putem spune că mult dorita Bibliotecă Digitală Europeană își are originile în The European Library (TEL), al cărei parcurs l-am prezentat anterior, dar care, spre deosebire de TEL, își va extinde aria de acoperire pentru toate tipurile de instituții de memorie.

Toate aceste demersuri și parcursul evolutiv al Bibliotecii Europene (The European Library) aveau să conducă la constituirea cadrului larg de cooperare prin proiectul Europeana.eu.

Anul 2006 vine cu decizia de înființare a unui Grup de experți la nivel înalt pentru biblioteci digitale[18], a cărui activitate s-a concretizat într-un *Raport final* intitulat *Bibliotecile digitale: recomandări pentru viitor*,[19] care cuprindea recomandări în baza activităților susținute în perioada 2006-2009 (un subgrup pe problemele drepturilor de autor, un subgrup privind parteneriatele public-privat și un al subgrup privind informația științifică). Unul dintre cele mai importante documente elaborate de grup este *Memorandumul privind operele orfane*[20].

Trebuie menționat în acest context și Grupul Experților Statelor Membre pentru Digitizare și Prezervare Digitală (înființat în martie 2007) – MSEG, despre care am amintit deja. Acest grup a avut nevoie de aportul a cât mai multor părți implicate. Modalitatea aleasă de cooperare a fost constituirea și finanțarea unei rețele tematice în domeniul culturii, informației științifice și al conținutului de cercetare: rețeaua MINERVA[21]. Aportul acestei rețele este vizibil și acum și poate fi considerată unul din pilonii pe care s-a construit o bază comună de expertiză pentru specialiștii domeniului.

Anul 2007 vine cu două din cele mai importante comunicări. Acestea indică faptul că viziunea politică a Comisiei Europene cimentează cele două căi de abordare a resurselor nativ digitale sau digitizate. Prima este cea care se referă la cultură: *Agenda europeană pentru cultură într-o lume în*

curs de globalizare (COM/2007/0242 final), iar cea de-a doua se referă la rezultatele de cercetare științifică: *Comunicare privind informația științifică în era digitală: acces, diseminare și prezervare – COM(2007) 56 final*. Este evidentă tendința de separare a zonelor de inițiativă pe cele două căi.

Finalul anului 2007 vine cu înființarea Fundației Bibliotecii Digitale Europene. Aceasta constituie un pas necesar pentru asigurarea unui cadru de organizare pentru finanțarea și organizarea Europeana – biblioteca digitală europeană.

Din nou, problematica drepturilor de autor își face simțită prezența în politicile europene prin studiul asupra operelor orfane (*orphan works*) și a celor cu tiraj epuizat (*out-of-print works*). Cele două tematici își vor găsi rezolvarea în documente specifice emise pentru fiecare dintre problematici.

2008 are ca eveniment central lansarea Europeana, în luna noiembrie. Această lansare are drept scop punerea pe harta digitală a Europei a ambițiosului proiect *europeana.eu*.

În anul 2009 se petrece un eveniment cu totul deosebit, care va influența planul politicilor europene privind activitatea bibliotecilor și implicarea acestora în constituirea spațiului informațional comun. La Viena este organizată, în zilele de 7-9 mai, conferința „O politică a bibliotecilor pentru Europa". Această conferință a fost organizată de EBLIDA, NAPLE – National Authorities of Public Libraries in Europe, BVOE – Asociația Bibliotecilor din Austria și VOEB – Asociația Bibliotecarilor din Austria. Această întâlnire a emis *Declarația de la Viena,* în care specialiștii europeni din domeniul bibliotecilor cereau Comisiei Europene să se pronunțe cu privire la noul rol al bibliotecilor publice în noua „societate a cunoașterii". De asemenea, se făcea apel la finanțarea unor proiecte care să permită dezvoltarea bibliotecilor și a infrastructurii acestora, pe lângă proiectele deja în desfășurare care priveau dezvoltarea unei biblioteci digitale europene.

Această Declarație are un ecou în Comisia Europeană prin vocea lui Frieda Brepoels[22] (Verzi/ALE) în septembrie, care întreba reprezentanții Comisiei dacă au luat act de conținut și dacă vor acționa în consecință. Răspunsul va fi oferit de Maroš Šefčovič, din partea Comisiei, care va aduce în prim-plan faptul că acțiunile Comisiei nu pot decât să respecte principiul subsidiarității, iar mare parte din solicitările cuprinse în text își găsesc un echivalent în Programul Cultura 2007 – 2013.

Trebuie remarcat răspunsul privind dezvoltarea bibliotecilor: „Comisia a promovat și dezvoltarea bibliotecilor prin inițiativa sa *Biblioteci Digitale*, care includea printre alte acțiuni și cofinanțarea proiectelor legate de digitizare, accesibilitate online și prezervare digitală a conținuturilor bibliotecilor prin

programele eContentplus, Programul pentru Competitivitate și Inovare și Platforma Cadru 7. Aceasta a condus printre altele la crearea și lansarea Europeana, Biblioteca Digitală Europeană, un serviciu bazat pe colaborarea dintre biblioteci și alte instituții culturale pentru a oferi acces facil la patrimoniul cultural".

În paralel, nu trebuie omisă apariția unui document important: *Pregătirea Europei pentru o nouă renaștere: o viziune strategică asupra ariei de cercetare europeană*[23]. Bibliotecile, mai ales cele specializate și universitare, sunt direct vizate ca fiind componente ale realizării unei Noi Renașteri înainte de 2030. Este adusă în atenție și are o importanță vitală în argumentarea viitorului rol al bibliotecilor cea de-a cincea libertate: a cunoașterii transfrontaliere.

Anul 2010 a debutat cu lansarea în forță a *Strategiei Europa 2020*[24], cu a sa „creștere inteligentă", adică „dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare".

Ceea ce interesează domeniul bibliotecilor este una dintre inițiativele majore, intitulată *Agenda Digitală pentru Europa*. Linia politicilor adoptate de Agenda Digitală este încă tributară efortului de digitizare, un prim factor defavorizant fiind sistemul curent de acordare a licențelor.

Este recunoscut rolul Europeana ca Biblioteca publică digitală a UE și se cere statelor membre să crească nivelul de finanțare necesare digitizării de masă, care, alăturată parteneriatelor public-privat, pot suplimenta aportul la „patrimoniul cultural comun online". De altfel, Acțiunea Cheie 15 presupune căutarea unui model de finanțare pentru Europeana și pentru digitizarea conținutului.

Cu implicații adânci pentru biblioteci este faptul că resursele din colecțiile lor au fost circumscrise *conținuturilor creative* prin posibilitățile de reutilizare pe care le prezintă mediul online.

Debutul anului 2011 stă sub semnul pregătirii Noii Renașteri[25], a cărei fațetă orientată către cercetare a fost deja explorată în prezentul studiu. Este rândul patrimoniului cultural comun să fie adus în atenția bibliotecilor, prin demersul explorator al *Sfatului Înțelepților*. Acest document de viziune explică: „cultura urmează calea digitală, iar «instituțiile de conservare a memoriei colective» își adaptează modul de comunicare cu publicul".

Linia directoare este cea a stimulării (posibil prin parteneriate public-privat) și valorificării digitizării, căutând un instrument juridic european pentru operele orfane. Un alt deziderat politic este consolidarea Europeana ca fiind punctul de referință pentru cultura europeană online. În contextul valorificării informațiilor din sectorul public, care afectează și bibliotecile începând cu 2013, textul Noii Renașteri aduce în plus câteva elemente care ar trebui să reîntărească mandatul public al bibliotecilor: „Comisia Europeană ar trebui să analizeze modalități și mijloace de a elimina diferențele existente între statele membre în ceea ce

privește statutul juridic al materialelor digitizate, într-un context în care accesul și utilizarea transfrontalieră trebuie să devină normă. În principiu, simplul proces de digitizare nu ar trebui să genereze noi drepturi. Metadatele referitoare la obiectele digitizate produse de instituțiile culturale ar trebui să fie accesibile în mod larg și gratuit în vederea reutilizării".

CONCLUZII

În calitate de componentă a BAMG-urilor, bibliotecile au în continuare o misiune perenă de conservare și acces la o bună parte a patrimoniului cultural european. Politicile europene au o direcție clară de sprijin pentru consolidarea Europeana ca punct de agregare a BAMG-urilor.

Din eforturile pe care le-am trecut în revistă așa cum sunt ilustrate de politici s-au câștigat multe beneficii pentru practica specialiștilor de bibliotecă, iar treptat se vor pierde din inerțiile impuse de vechile practici.

Un punct central al preocupărilor politicilor rămâne problema drepturilor de autor și realizarea unui echilibru între funcția bibliotecilor și a BAMG-urilor în general și interesele creatorilor, apărate în spiritul stimulării unui mediu competițional.

Componentele noii funcții a bibliotecilor, așa cum se desprind din politicile europene, sunt:

- căutarea mecanismelor financiare și de parteneriat pentru stimularea digitizării;
- realizarea unor mecanisme de facilitare a accesului online la resursele digitale;
- respectarea drepturilor de autor pentru resursele digitale realizate fără afectarea regimului la trecerea de pe mediile tradiționale în format digital;
- punerea la dispoziție a metadatelor tuturor celor interesați pentru a genera valoare adăugată din reutilizarea acestora conform directivei privind informațiile din sectorul public;
- realizarea de legături, într-o manieră sinergică, cu sfera de cercetare prin coordonarea mecanismelor de acces la informații;
- realizarea de conținuturi creative cu plusvaloare.

Toate aceste linii au o direcție ancorată puternic în viziunea unei Uniuni a creativității și inovației, care cuprinde bibliotecile ca instituții care își înțeleg noul rol în societatea cunoașterii.

Note

1. *Versiune consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene* (JO C 326, 26.10.2012); http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:FULL:RO:PDF [Accesat: 01.08.2013].

2. Pentru a avea o imagine completă a acestei foarte importante referiri, vom reproduce din Declarația drepturilor omului două articole de o importanță majoră pentru înțelegerea acestui punct de origine al politicilor europene: „Articolul 19. Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.

Articolul 27. Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui. Fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale și materiale care decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărei autor este".

3. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene proclamată de către Parlamentul European, Consiliu și Comisie la Strasbourg la 12 decembrie 2007 (JO C 303, 14.12.2007, p. 1)*; http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303RO.01000101.htm [Accesat: 01.08.2013].

4. Protocolul privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității (JO C 306, 17.12.2007, p. 150); http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0150:0152:RO:PDF [Accesat: 01.08.2013].

5. *Council of Europe /EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe. Council for Cultural Co-Operation. Culture Committe. 20.01.2000.* Strasbourg; http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/resources/DECS_CULT_POL_book%282000%291_EN.pdf [Accesat: 01.08.2013].

6. Nicolaie Constantinescu. *Principiile de la Lund* (traducere); http://www.kosson.ro/resurse-profesionale/22-principiile-de-la-lund [Accesat: 01.08.2013].

7. *The National Representatives Group – NRG*; http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/other_groups/mseg/nrg/index_en.htm [Accesat: 01.08.2013].

8. *Recomandarea Comisiei din 27 octombrie 2011 privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural și conservarea digitală (JO L 283, 29.10.2011, p. 39)*; http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:283:0039:0045:RO:PDF [Accesat: 01.08.2013].

9. Emanuella Giavarra. *Licensing Digital Resources: how to avoid legal pitfalls*. EBLIDA, 2001. Ed. 2; http://www.eblida.org/Activities/Publication/Licensing_digital_resources.pdf [Accesat: 01.08.2013].

10. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002G0706(02):EN:HTML [Accesat: 01.08.2013].

11. În textul original în limba engleză „custodial organizations".

12. *Communication from the Comission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. i2010: Digital Libraries. SEC (2005) 1194*; http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0465:EN:NOT [Accesat: 01.08.2013].

13. Activitatea grupului poate fi urmărită la adresa: http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/other_groups/hleg/index_en.htm [Accesat: 01.08.2013].

14. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - "i2010 – A European Information Society for growth and employment". SEC(2005) 717*; http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0229:EN:NOT [Accesat: 01.08.2013].

15. Aceasta este definiția prezentată pe pagina inițiativei pentru biblioteci digitale: „Bibliotecile digitale sunt colecții organizate, de conținut digital, puse la dispoziția publicului. Acestea pot fi constituite din materiale care au fost digitizate, de exemplu, copii digitale ale cărților, precum și alte materiale «fizice» din colecțiile bibliotecilor și ale arhivelor. De altfel, acestea se pot constitui din informații produse direct în format digital"; http://collection.europarchive.org/dnb/20070702132253/http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/what_is_dli/index_en.htm [Accesat: 01.08.2013].

16. *Directive 2003/98/EC of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 on the re-use of public sector information (OJ L 345, 31.12.2003, p. 90).*

17. *Directiva 2013/37/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de modificare a Directivei 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public.* Text cu relevanță pentru SEE (JO L 175, 27.06.2013, p. 0001 - 0008)

18. http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/other_groups/hleg/index_en.htm [Accesat: 01.08.2013].

19. http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/hleg/reports/hlg_final_report09.pdf [Accesat: 01.08.2013].

20. http://www.kosson.ro/ue-info/19-comunicari/177-memorandumul-de-intelegere-privind-operele-orfane [Accesat: 01.08.2013].

21. http://www.minervaeurope.org/ [Accesat: 01.08.2013].

22. JO C 10 E, 14.01.2011, p. 45; http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:010E:FULL:EN:PDF [Accesat: 01.08.2013].

23. *European Commission. Preparing Europe for a New Renaissance: a strategic view of the European Research Area. Directorate-General for Research: Communication Unit. Brussels, 2009. Final Report*; http://ec.europa.eu/research/erab/pdf/erab-first-annual-report-06102009_en.pdf [Accesat: 01.08.2013].

24. http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm [Accesat: 01.08.2013].

25. *Noua Renaștere: raportul Grupului de Înțelepți*; http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/executivesummery/final_renaissace_ro.pdf [Accesat: 01.08.2013].

Capitolul

Biblioteconomie românească

EVOLUȚIA BIBLIOTECONOMIEI

Scurt istoric al legislației de bibliotecă
Știința bibliotecilor sau biblioteconomie
Profesia de bibliotecar. Metodologie și tehnici
Lucrări de referință
Învățământul bibliologic
Asociații profesionale

În mentalul colectiv, de la public la autoritățile de care depind administrativ şi financiar bibliotecile, în trecut ca şi acum, activitatea acestor instituții şi a bibliotecarilor nu s-a bucurat de un respect real, iar bibliotecarul nu a fost considerat întotdeauna un specialist profesionist cu competențe înalte. Ştiința bibliotecilor sau biblioteconomia comportă şi o dimensiune tehnică, dar aceasta este şi ea puțin conştientizată. Mulți s-au întrebat dacă biblioteconomia este o ştiință sau o tehnică riguroasă. Un răspuns remarcabil l-a dat Brigitte Richter. Bibliotecara franceză sublinia că este vorba despre „o practică de organizare pe baza unui anumit număr de date tehnice, administrative, sociale şi psihologice, aplicate unui domeniu de activitate în care există, uneori, tradiții foarte vechi"[1], caracterizare potrivită şi pentru *evoluția biblioteconomiei româneşti*.

În „societatea informației" în care evoluăm este necesar un demers de clarificare a ceea ce înseamnă tehnicile de bibliotecă. Este un lucru firesc, pentru că toate aceste tehnici, proceduri şi modalități de lucru care fac să funcționeze o bibliotecă s-au cristalizat, verificat şi ameliorat în timp, în legătură cu fenomene în mişcare.

Deşi utilizatorii instituției, cititorii, oamenii în general nu-şi dau seama, o bibliotecă trăieşte ca o întreprindere economică, iar absența unei organizări, a unei logici ordonatoare, a unor reglementări clare, a fluxului dictat de necesitate ar genera haos. Desigur, dezordinea în funcționarea

unei întreprinderi poate crea situații dramatice sau catastrofale. În cazul bibliotecilor, efectele nu sunt la fel de vizibile, dar produc și ele pierderi, nu doar economice, ci și de capital de încredere provenit de la public și autorități.

Buna funcționare a oricărei instituții, întreprinderi, organizații presupune drept condiții esențiale un management performant, dar și sau mai ales o legislație specifică gândită și aplicată cu rigoare. Legislația asigură un cadru stabil și coerent, dar efectele ei se datorează și unei științe a bibliotecilor ce comportă o dimensiune teoretică și una metodologică. Toate acestea formează obiectul profesiei de bibliotecar, care a generat nu doar tehnici, metode și teorii, ci și un corpus de texte profesionale fundamentale, studiate în cadrul programelor de învățământ bibliologic și promovate de bibliotecari prin activitatea practică, prin scrierile lor și nu în ultimul rând prin programele asociațiilor profesionale, dezvoltate în România începând cu primele decenii ale secolului XX.

SCURT ISTORIC AL LEGISLAȚIEI DE BIBLIOTECĂ

O retrospectivă sintetică nu se poate rezuma doar la cadrul juridic al dezvoltării diverselor tipuri de biblioteci românești, ci trebuie să cuprindă și numeroase normative biblioteconomice, semnificative din perspectivă istorică.

Primul reper într-un asemenea tablou istoric este *Codul lui Calimah din 1817*, document care conținea prevederi despre darea în stăpânire sau în păstrare a bibliotecilor, consemnând o existentă istorică a bibliotecilor private la români. La rândul său, *Regulamentul școalelor* (Anexa nr. 4 a Regulamentului Organic) din 1833 hotărăște „a se întocmi pe nesimțite o bibliotecă în Colegiul din Sf. Sava, și o alta în școala din Craiova", iar constituirea colecțiilor să se realizeze prin achiziții și prin adunarea cărților și manuscrise aflate „la feluri de locuri publice, precum Mitropolia, Episcopiile, Mănăstirile și altele"[2]. În acest început unii au văzut originea actualei Biblioteci Naționale, iar alții sorgintea instituției bibliotecii publice în București. Documentul se referă la „Biblioteca națională din București în Colegiul Sf. Sava".

Astfel, au fost incluse în legislația școlară din cele două Principate câteva prevederi fundamentale pentru organizarea bibliotecilor și anume: crearea unor *biblioteci naționale moderne*, la București (cu o filială la Craiova) și

la Iași, pe lângă cele două mari școli superioare: Colegiul Național „Sfântul Sava" și Academia Mihăileană. Acestor așezăminte le revenea sarcina de a aduna și conserva întreaga producție tipografică națională, de a înfăptui un schimb de publicații între toate țările românești (în vederea pregătirii unirii politice de mai târziu), de a comasa de la așezămintele bisericești cele mai valoroase manuscrise și tipărituri din veacurile trecute, după modelul lansat de Revoluția Franceză din 1789.

Regulamente de organizare și funcționare a bibliotecilor nou create au introdus primele norme biblioteconomice și bibliografice moderne. Un element foarte important al politicii culturale a timpului a fost introducerea *lecturii publice gratuite*. *Jurnalul* Eforiei Școalelor din 1836 privind organizarea și funcționarea bibliotecii publice de la Colegiul „Sf. Sava" din București cuprinde primele norme biblioteconomice referitoare la inventarierea publicațiilor; așezarea sistematică a colecțiilor; redactarea cataloagelor pentru cititori; controlul aplicării legii depozitului legal; revizuirea fondului bibliotecii; organizarea lecturii publice după norme și un orar stabilit.

Referitor la conținutul colecțiilor, *Regulamentul școlar* din 1851 stipula că biblioteca trebuie „să se înzestreze cu toate cărțile românești tipărite până acum aice sau aiurea, precum și cu manuscripte ce oriunde se vor putea găsi sau în original sau în copie adeverită și mai ales acele ce ar privi asupra istoriei naționale aseminea și toate cărțile istorice scrise în limbi streine privitoare la istoria țerei"[3].

După Unirea Principatelor în 1859, a avut loc o nouă organizare a bibliotecilor și prin *Regulamentul pentru bibliotecile publice* din 28 octombrie 1864, s-a structurat, pentru prima oară la noi, *un sistem național de biblioteci*, organizat pe trei categorii de instituții: *biblioteci didactice speciale; biblioteci comunale*, înființate în orașe și, treptat, și în mediul rural; *biblioteci publice centrale*, cu caracter național (la București și Iași). Prin acest act normativ au fost clarificate principalele probleme de organizare și desfășurare a activității instituției bibliotecare: metodologia dezvoltării colecțiilor; catalogarea colecțiilor și organizarea sistemului de informare a cititorilor; organizarea lecturii și sistemului de împrumut.

Sfârșitul secolului al XIX-lea este marcat de *Deciziunea* Departamentului Instrucțiunii Publice și al Cultelor (din 28 noiembrie 1898) pentru înființarea a 320 de biblioteci populare pe lângă școlile rurale, câte zece în fiecare județ. Scopul declarat al acestei inițiative a lui Spiru Haret era „de a pune la dispoziținea țăranilor cunoscători de carte mijloacele pentru întinderea cunoștințelor lor uzuale, pentru întărirea și înălțarea simțământului lor de oameni și de români, de a limpezi într-înșii ideea de drept și datorie, de a-i

pune să dezlege problemele de care se izbesc în calea vieții lor, în fine de a le deschide sufletul pentru frumos, bine și adevăr"[4].

Secolul XX debutează cu *Legea din* 17 aprilie 1901 prin care se încorporează în colecțiile Bibliotecii Academiei „toate cărțile, manuscrisele, stampele, mobilierul și orice aparține Bibliotecii Centrale a Statului din București"[5]. Rezultat al incapacității organizatorice administrative și lipsei unui buget adecvat, legea nu a fost decât o soluție provizorie care nu a făcut decât să amâne organizarea și funcționarea unei biblioteci naționale publice, moderne și eficiente.

Numeroase reglementări din prima parte a perioadei interbelice sunt menite să modeleze spiritul civic și să formeze unitatea culturală necesară provinciilor istorice reunite (*Lege pentru Casa Culturii Poporului,* din 3 noiembrie 1921; *Decizia Departamentului Instrucțiunii privind completarea cu cărți a bibliotecilor populare din vechiul regat, precum înființarea de biblioteci școlare și populare în ținuturile alipite,* din 20 iulie 1922 etc.). Altele pun accentul pe instituția căminului cultural în care biblioteca publică își găsește locul potrivit (*Lege pentru Fundația Culturală Principele Carol,* din 23 octombrie 1923).

La inițiativa lui N. Iorga, în 1932, apare *Legea pentru organizarea bibliotecilor și muzeelor publice* în care se prevede că pentru „răspândirea și adâncirea culturii în straturile poporului, fiecare municipiu, comună urbană și rurală sunt obligate să înființeze o bibliotecă publică, accesibilă tuturor, cu cărți și publicații de literatură, artă și știință, de valoare culturală și morală". În privința finanțării legea impunea Ministerului de Interne să nu aprobe bugetele comunelor, „dacă ele nu prevăd sumele necesare pentru fondul de bibliotecă"[6].

Așadar, pe parcursul a 125 de ani, documentele legislative privitoare la biblioteci nu sunt foarte numeroase și nici aplicarea lor – riguroasă. Nu altfel stau lucrurile, însă, nici în alte țări europene. Totuși, atâta cât a fost, legislația de bibliotecă s-a dezvoltat odată cu societatea și fiecare nouă contribuție a sporit zestrea juridică a domeniului, permițând progrese modeste uneori, alteori importante, ce au servit ca bază evoluțiilor din a doua jumătate a secolului XX.

ȘTIINȚA BIBLIOTECILOR SAU BIBLIOTECONOMIA

Profesia de bibliotecar a apărut la noi în secolul al XIX-lea și tot atunci a pătruns și primul manual de specialitate, care a introdus și termenul

biblioteconomie. Era lucrarea lui Leopold-Auguste-Constantin Hesse *Bibliothéconomie (ou Nouveau manuel complet pour l'arrangement, la conservation et l'administration des bibliothèques)* – Biblioteconomie (sau Nou manual complet pentru organizarea, conservarea şi administrarea bibliotecilor), publicată la Paris în 1839, primită cu viu interes în epocă.

Teoria şi practica muncii de bibliotecă din secolul al XIX-lea au produs şi alte valoroase lucrări europene de specialitate, tratate clasice precum acela al bibliotecarului german Arnim Graesel, cunoscut la noi prin ediția franceză din 1897.

Dezvoltarea sistemului bibliotecilor româneşti în secolele XIX şi XX a făcut permanent necesară informarea bibliotecarilor în legătură cu teoria profesiunii şi cu experiența confraților din țări cu mai vechi tradiții. Eforturile de sistematizare, de organizare coerentă şi eficientă a bibliotecilor de diferite tipuri, de la *Regulamentul* redactat în 1836 de Petrache Poenaru şi cel datorat în 1840 lui Gheorghe Asachi la *Regulamentul pentru bibliotecile publice* din 1864, *Regulament pentru bibliotecile populare*, elaborat în 1898 de Spiru C. Haret, până la demersurile teoretice şi practicele ale unor bibliotecari precum Ioan Bianu, Al. Sadi-Ionescu, N. Georgescu-Tistu, Ioachim Crăciun etc. se constituie într-o veritabilă istorie a biblioteconomiei româneşti.

În manualul lui Leopold-Auguste-Constantin Hesse, biblioteconomia era considerată un „ansamblu de activități de administrare, de folosire a bibliotecilor şi a fondurilor lor". Această reprezentare despre biblioteconomie se regăseşte la o serie de bibliotecari şi bibliologi români.

Termenul de *biblioteconomie*, a arătat Corneliu Dima-Drăgan (în cursul său de *Bibliologie generală*), a fost folosit la noi în 1862, într-un proiect de înființare a unui Institut de Paleografie, unde se prevăzuse o sală „pentru predarea secțiunilor de ştiințe arhivistice, paleografie, diplomatică, *biblioteconomie* etc."[7].

Când a fost pus în circulație termenul de *bibliologie*? Bogdan Petriceicu Hasdeu l-a folosit în revista *Din Moldova* de la Iaşi, în 1862, cu sensul de bibliografie, iar cu accepția tradițională apare în *Dicționarul limbii române* de August Treboniu Laurian şi I.C. Massim.

În 1838 apărea la Sibiu lucrarea *Disertație despre tipografiile româneşti în Transilvania şi în învecinatele țări de la începutul lor până la vremile noastre* a lui *Vasilie Pop*. Este prima bibliografie națională retrospectivă a tipăriturilor româneşti, *o primă bibliografie ştiințifică românească*, în care autorul nu foloseşte termenul de „bibliologie", dar în prefață trece în revistă ideile timpului asupra cărții şi culturii scrise şi bibliotecilor, pledând, în stilul naiv şi stângaci al vremii, pentru cunoaşterea şi descoperirea informațiilor

despre ceea ce azi numim *civilizația cărții*. Este așadar *un precursor*, cu atât mai mult cu cât el își scrie cartea cu gândul la cei care îi vor urma, cu sentimentul începutului și cu speranța unei dezvoltări ulterioare a domeniului ale cărui dimensiuni le întrevede deja.

O altă prefigurare a Bibliografiei Românești Vechi (BRV) se datorează lui *Timotei Cipariu* (1805-1887). Volumul tipărit la Blaj, în 1858 – *Crestomație sau Analecte literare din cărțile mai vechi și nouă românești*... întrunește calități cu o dublă semnificație: este prima culegere de texte vechi românești și, totodată, este o *bibliografie antologică* în care sunt descrise 60 de cărți românești vechi apărute din secolul al XVI-lea până la 1700. Prefețele de carte antologate în *Crestomație* sunt precedate de „notitia literaria" cu numeroase informații și aprecieri la obiect. Aici și în alte scrieri, parte publicate în *Arhiva pentru filologia și istoria*, Timotei Cipariu vădește o cultură bibliologică remarcabilă, bazată pe „ideile de deșteptare, de luminare și înălțare a neamului nostru", după cum își amintea Ioan Bianu atmosfera Blajului din anii săi de învățătură. Această concepție istorică, filologică și bibliologică a lui Timotei Cipariu se regăsește în elaborarea și structura Bibliografiei Românești Vechi, începută de Ioan Bianu și Nerva Hodoș și terminată de Dan Simonescu.

În *Cursul de biblioteconomie* predat la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie în anul școlar 1925-1926, *Alexandru Sadi-Ionescu* considera pentru pregătirea bibliotecarilor drept fundamentale două discipline: știința bibliotecilor sau biblioteconomia și bibliografia. Deși și-a structurat cursul pe aceste două componente, nu a reușit să redacteze decât partea referitoare la prima disciplină (cursul a rămas în manuscris și este păstrat în colecțiile Arhivelor Generale ale Statului din București). În concepția sa, „Biblioteconomia sau știința bibliotecilor este știința care se ocupă de studiul bibliotecilor din punct de vedere general și special. Ea ne învață toate cunoștințele teoretice și practice necesare formării unui bibliotecar". În consecință, era nevoie de o pregătire profesională superioară în domeniu, aprecia Alexandru Sadi-Ionescu și arăta că în epocă „profesiunea de bibliotecar era inexistentă", iar „ideea că postul este o sinecură și că nu trebuie nici o pregătire specială pentru el persista în marea masă"[8].

Urmare a înființării în 1921 a unui *Institut de literatură și bibliografie* pe lângă Facultatea de Litere a Universității din București, bibliograful și enciclopedistul *Gheorghe Adamescu* are în vedere, ca domeniu de cercetare, *Bibliografia și organizarea unei bibliografii științifice la noi*. Dacă etimologic cuvântul bibliografie are sensul de „descrierea cărților", în epocă, remarcă autorul studiului, termenul avea mai multe înțelesuri: „clasificarea cărților din anume puncte de vedere", „repertoriu bibliografic" și mai era folosit și pentru „listele de cărți și articole relative la un subiect". Gheorghe Adamescu pledează

în acest articol pentru *sensul vechi și cunoscut*, îndepărtând celelalte accepțiuni și, mai ales, „cel de *bibliologie*, care pare pretențios prin noutatea lui"[9].

În 1929, *N. Georgescu-Tistu* ținea, tot la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie, lecția de deschidere a cursului său de bibliologie intitulată *Studiul și organizarea cărții* și punea în circulație termenul „cel mai potrivit să indice, cu sfera cea mai largă, dar cu stricte criterii științifice, studiul cărții" și anume *bibliologia*. În concepția sa, această „știință generala a cărții" are două ramuri principale: bibliografia (care „se ocupă cu descrierea și catalogarea cărților") și biblioteconomia (care „se ocupă de organizarea bibliotecilor")[10].

În 1932, la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj, *Ioachim Crăciun* susținea prelegerea *O știință nouă, Bibliologia, în învățământul universitar din România*. Profesorul clujean sublinia de la început caracterul practic al disciplinei, menită să-i apropie pe studenți „de viața și organizarea cărții" și, mai ales, să-i îndrume „asupra tehnicii muncii științifice". În concepția sa, bibliologia propriu-zisă privește „istoricul dezvoltării cărții și a scrisului din toate timpurile". Prin bibliografie se urmărește „cum se descrie, cum se alege și unde trebuie căutată o carte sau un articol de revistă". Celelalte ramuri ale bibliologiei sunt: biblioteconomia și bibliotecografia. Prima se ocupă cu „organizarea bibliotecilor" și cum trebuie folosită de cititor o asemenea instituție. Cea de a doua este dedicată unui domeniul special „descrierea externă, arhitectura și mobilierul unei biblioteci"[11].

N. Georgescu-Tistu a publicat în 1938 primul volum de teorie bibliologică în România (*Orientări bibliologice*. București: „Librăria Universitară" I. Cărăbaș). În această lucrare prezintă mai clar conținutul termenului de bibliologie („studiul metodic, științific a tot ce privește scrisul de mână sau de tipar, pe hârtie sau pe alt material, deci orice vehicul al gândirii, prezentat mai adesea sub forma cărții, de la fabricarea și condițiile ei materiale și până la viața ei ca factor cultural și imensa ei influență asupra individului și societății") și apreciază că biblioteconomia (care „se ocupă cu organizarea bibliotecilor") este parte componentă a acestui domeniu[12].

În 1939, *Barbu Theodorescu* a publicat lucrarea *Manualul bibliotecarului* (București: Editura Casei Școalelor), fără pretenție de originalitate, ci doar cu intenția de „popularizare" a tendințelor în domeniu. Dar prefața conține mai multe considerații reprezentative pentru preocupările din epocă. Pentru Barbu Theodorescu „știința biblioteconomică la noi e abia la început" și considera că „încă nu avem o tradiție în acest domeniu", în condițiile în care biblioteca este „privită de foarte mulți ca un așezământ nefolositor sau ca o instituție de lux". Totuși, constată că este nevoie de „o nouă organizare, temeinică și științifică

a bibliotecilor", iar *tendințele de înnoire* se datorează activității practice și teoretice a două personalități, Ioan Bianu și Alexandru Sadi-Ionescu, care au activat la Biblioteca Academiei Române, a cărei sistematizare modernă au făcut-o după „modelele apusene"[13]. Manualul său nu este doar o lucrare de biblioteconomie, ci și o scriere cu perspectivă bibliologică deoarece cuprinde și capitole dedicate istoriei cărții, istoriei bibliotecii și bibliografiei.

În epocă, contribuțiile teoretice ale celor doi profesori, N. Georgescu-Tistu și Ioachim Crăciun, par să nu fi reușit totuși să contureze pe deplin sfera disciplinelor bibliologice, de unde necesitatea „lămuririi înțelesului termenilor". Ceea ce a încercat să rezolve *Dumitru H. Muster* în studiul său *Bibliografie-Bibliologie-Biblioteconomie. Lămuriri și precizări* (publicat în revista *Hrisovul*, II, 1942). Constatând „oarecari nepreciziuni și variații de sensuri" la termeni din aceeași familie, autorul consideră că termenul de *bibliologie* („de curând pus în circulație mai susținută") este potrivit pentru *studiul cărții și istoriei ei*; păstrează termenul de *biblioteconomie* pentru *studiul istoriei, organizării și funcționării bibliotecilor și* recomandă folosirea termenului de *bibliografie* pentru *cunoștința cărților*.

În 1942, la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie, în lecția de deschidere a unui curs de bibliologie, biblioteconomie și bibliografie, *Alexandru Iordan*, deși sublinia *Importanța bibliologiei* pentru *formarea bibliografului și bibliotecarului* (extras din *Școala de Arhivistică, Lecții de deschidere*, București, 1943), nu reușea să circumscrie cu exactitate obiectul disciplinei (care ar fi cartea în general) și nici să formuleze o definiție. În ceea ce privește celelalte discipline, prin *bibliografie* înțelegea „cunoștințele ce se cer cuiva pentru a putea întocmi o lucrare bibliografică, respectând anumite norme", iar pentru *biblioteconomie* trasa granițele unui domeniu ce cuprindea „totalitatea cunoștințelor științifice și tehnice necesare organizării bibliotecii, a clasificării cărților și a conducerii". Mai pe larg, „tot ceea ce privește evoluția istorică a bibliotecilor, alcătuirea fișelor, întocmirea diferitelor cataloage, alegerea, achiziționarea și păstrarea cărților, contactul cu publicul prin intermediul sălii de lectură, diferitele chestiuni de ordin administrativ, precum și construcția și amenajarea clădirii destinate unei biblioteci".

O serie de *Armonizări bibliologice și sugestii catalografice* adaugă discuției asupra configurării domeniului și *Theodor Ludu* în primul (și ultimul) volum, din 1943-1944, al Buletinului bibliologic *Scriptum* editat de N. Georgescu-Tistu. Theodor Ludu caracteriza în acest studiu disciplina *bibliologiei* drept „o ramură particulară a documentației" și anticipa o schimbare în viitor, atunci când *„se va născoci invenția care să frângă monopolul tiparului ce o înstăpânește"* (s.n.). Ne aflăm în anii 1943-1944

și iată că, urmare a discuțiilor din Cercul de Bibliologie de la Facultatea de Litere a Universității din București, patronat de N. Georgescu-Tistu, Theodor Ludu dovedește o surprinzătoare capacitate de anticipare a unor fenomene ce se vor produce tocmai la finele secolului XX, utilizarea computerului și nașterea științei informării.

Pentru bibliologia românească interbelică modelul străin a fost demersul teoretic și practic al belgianului *Paul Otlet* (1868-1944). Dacă prin lucrările sale de început – *L'Etat actuel de l'organisation bibliographique internationale* (Starea actuală a organizării bibliografiei internaționale), 1906; *L'Organisation internationale du livre, de la bibliographie et de la documentation* (Organizarea internațională a cărții, bibliografiei și documentării), 1925 și altele de mai târziu (multe folosite și citate de N. Georgescu-Tistu și Ioachim Crăciun) – el a vizat universul cărții și periodicelor tipărite, prin volumul de sinteză, publicat la Bruxelles în 1934, *Traité de documentation, le livre sur le livre, théorie et pratique* (Tratat de documentare, cartea despre carte, teorie și practică), bibliologia se afirmă ca o disciplină cuprinzătoare, integratoare, „o știință generală ce cuprinde un ansamblu sistematic de date relative la producția, conservarea, circulația, utilizarea scrierilor și documentelor de toate felurile".

O altă personalitate a domeniului, de contribuția căreia s-a ocupat N. Georgescu-Tistu (în *Domeniul și însemnătatea bibliologiei*, 1943-1944 și *Psihologia bibliologică*, 1945) a fost *Nikolai Aleksandrovici Rubakin* (1862-1946). El a deschis o perspectivă psihologică asupra bibliologiei într-o lucrare devenită clasică, *Introduction à la psychologie bibliologique* (Introducere în psihologia bibliologică), publicată la Paris în 1922. Nicolas Roubakine, cum apare numele pe lucrarea sa în limba franceză, rus, este fondatorul disciplinei „psihologia bibliologică", studiind legăturile dintre scris și mentalități (a autorului și a cititorului). Considerat un precursor în domeniul teoriilor generale ale comunicării, contemporan cu Paul Otlet, celebru la începutul secolului XX, recunoscut ca bibliolog de frunte în epoca sa, Rubakin are în vedere, în cartea sa de referință, psihologia creației de carte, a difuzării, a circulației și utilizării de către cititori, școli, biblioteci și librării și din punct de vedere practic. Evident, lucrarea comportă și o dimensiune sociologică, deși este elaborată înainte de apariția psihologiei sociale, iar Rubakin folosește conceptul de „biblio-psihologie".

Așadar, perioada cuprinsă între 1839 și 1940, un interval de un secol, poate fi considerată drept o etapă de pionierat în care știința bibliotecilor se configurează ca o disciplină în măsura în care se dezvoltă și relațiile socio-culturale în care se formează bibliotecile românești. Comparând această

etapă din gândirea teoretică şi fenomenul creşterii, diversificării şi utilizării bibliotecilor, se constată că demersurile teoretice şi eforturile concrete de dezvoltare materială din lumea bibliotecilor evoluează într-o legătură organică şi la români ca şi în restul lumii.

PROFESIA DE BIBLIOTECAR. METODOLOGIE ŞI TEHNICI

Bibliotecile nu înseamnă doar cărți şi clădiri, ci şi oameni care le „construiesc", le conferă ordinea şi funcționalitatea. La fel ca în orice știință, şi în știința organizării bibliotecilor evoluția ideilor şi faptelor se datorează unor personalități.

O profesie cu tradiție

Până în secolul al XIX-lea, istoria bibliotecilor din România consemnează câteva nume ale unor cărturari organizatori de biblioteci, despre care nu se poate spune însă că au fost altceva decât nişte bibliotecari ca mulți alții din diferite țări ale Europei. În prima jumătate a secolului al XV-lea, la Oradea era bibliotecar, pe lângă catedrala episcopală, un canonic, Anton, despre care se ştie numai că era „rectoria armarii librorum". Deşi în regulamentele de organizare ale bibliotecilor şcolare medievale din Transilvania figura funcția de bibliotecar, la Sibiu şi Braşov, numele celor care se îngrijeau de biblioteci nu s-au păstrat. Spre sfârşitul secolului al XVII-lea activa ca bibliotecar al familiei Cantacuzino, ce poseda o frumoasă bibliotecă, un grec originar din insula Hios, Nicolaus de Porta, ce servise, la recomandarea ambasadorului Olandei la Constantinopol, în calitate de secretar, pe lângă domnitorul Constantin Duca în Moldova. În 1694 Nicolaus de Porta şi-a găsit adăpost la curtea lui Constantin Brâncoveanu şi s-a bucurat de încrederea stolnicului Constantin Cantacuzino, care a optat pentru organizarea pe domenii a cărților din biblioteca sa. Din corespondența domnitorului Ştefan Cantacuzino rezultă că Nicolaus de Porta a organizat colecția familiei, la Mărgineni.

O altă scrisoare, din 1714, adresată de directorul Academiei domneşti de la Sfântul Sava patriarhului Ierusalimului, Hrisant Notaras, dovedeşte că Nicolaus de Porta contribuise şi la organizarea pe materii a bibliotecii acestui aşezământ.

Bibliotecile domneşti dezvoltându-se, era nevoie de cunoscători pentru organizarea lor. Nicolae Mavrocordat l-a folosit în acest scop pe Ştefan Bergler, elenist originar din Braşov, dar care a lucrat la Leipzig şi Amsterdam şi care, fiind preceptorul fiilor domnitorului, a servit şi ca bibliotecar. Pentru Nicolae Mavrocordat a lucrat de altfel şi un alt bibliotecar străin, Daniel de Fonseca.

Oameni instruiți, toți aceştia erau însă numai bibliotecari ocazionali.

Cărțile rămase din aceste biblioteci bisericeşti şi domneşti de sfârşit şi început de secol (XVII-XVIII) păstrează urme ale prelucrării (litere şi cifre romane pentru domenii, formate şi inventar), ceea ce arată că bibliotecarii epocii aveau cunoştințe biblioteconomice. Cataloagele de bibliotecă din epocă sunt alcătuite cu o sumară tehnică de bibliotecă (numele autorului, titlul rezumat al lucrării, numărul volumelor şi limba folosită în scrierea operei respective). În catalogul întocmit în 1791 pentru colecțiile de carte rămase de la domnitorul Constantin Brâncoveanu sunt consemnate două lucrări de biblioteconomie.

Cărturari și bibliotecari

La începutul secolului al XIX-lea profesia modernă de bibliotecar se manifestă sub aspectul practic al redactării de bibliografii şi cataloage de bibliotecă. La Sibiu se tipăreşte în 1838, cu litere chirilice, lucrarea lui Vasilie Popp (1789-1842), *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și în învecinatele țări de la începutul lor până în vremile noastre*. Mai târziu, *Dimitrie Gusti* (1818-1887), primul bibliotecar al Bibliotecii Şcoalelor de la Iaşi (Biblioteca Academiei Mihăilene) publică, în 1841, primul catalog tipărit de o bibliotecă publică românească, structurat pe materii, cu o introducere ce cuprinde un regulament cu condițiile accesului în „sala de cetire" (*Catalogue des livres de la bibliothèque de l'Académie*).

Trebuie remarcat faptul că pentru responsabilitatea de bibliotecar sunt desemnate în această perioadă cadre didactice din instituțiile de învățământ în care erau organizate biblioteci (Academia Mihăileană, Colegiul Național de la „Sf. Sava"). Profesorul de limbă greacă *George Ioanid* (1800-1888) a alcătuit un catalog (manuscris) al cărților aflate la mănăstirea Mărgineni (Prahova), între care vechi exemplare din colecția Solnicului Constantin Cantacuzino, şi s-a ocupat de Biblioteca Colegiului (din 1836 până în 1842, când a demisionat). Alt profesor, *Iosif Genilie* (1801-1851) urmează în funcție lui George Ioanid şi, după ce preia conducerea Bibliotecii Colegiului, întocmeşte şi tipăreşte catalogul colecțiilor de publicații (*Catalog de cărțile ce se află în biblioteca Colegiului Național*, tomul I, 1846 şi tomul II, 1847).

În *Istoria bibliografiei române*, Barbu Theodorescu observă că Iosif Genilie a cunoscut și a utilizat ca model literatura bibliografică europeană a timpului și că „este primul bibliograf român format în spiritul modern al epocii sale".

În etapa începuturilor biblioteconomia românească este marcată de personalitatea unui organizator al învățământului, *Petrache Poenaru* (1799-1875). Profesor la Colegiul Național de la „Sf. Sava", apoi inspector și director la Eforia Școalelor Naționale se ocupă și de organizarea bibliotecilor. Ca director al Eforiei include în Regulamentul Școalelor, din 1833, primele prevederi legislative referitoare la biblioteci. Acest Regulament pune bazele constituirii de biblioteci finanțate de stat, una la București, în Colegiul din „Sf. Sava" și cealaltă tot într-o în școală din Craiova. Cele două biblioteci au beneficiat de depozit legal, ceea ce le-a permis să-și dezvolte colecțiile. Inițiază constituirea unui fond național de carte și manuscrise adunate din mănăstiri și biserici. Elaborează cel mai vechi regulament al unei biblioteci publice din Țara Românească, promulgat printr-un decret de Eforia Școalelor la 15 octombrie 1836, care cuprinde și cele mai importante prevederi biblioteconomice de organizare și valorificare a colecțiilor unei biblioteci publice cu caracter național: inventarierea publicațiilor („a primi și a trece în registruri șnuruite"), așezarea sistematică a colecțiilor („a le așeza toate într-o rânduială sistematică, clasificându-le după limbă, după materie și după autor"), realizarea cataloagelor pentru cititori, controlul depozitului legal, organizarea serviciului de lectură publică[14]. Având în vedere valoarea bibliografiei naționale, recomandă în acest sens, încă din 1845, tipărirea catalogului Bibliotecii Colegiului „Sf. Sava", iar împreună cu Nicolae Kretzulescu redactează în 1864 *Regulamentul pentru bibliotecile publice*.

O etapă de modernizare

Dezvoltarea modernă a profesiei de bibliotecar pornește de la două personalități culturale cu spirit enciclopedic.

Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838-1907) ocupă cu întreruperi posturile de profesor și bibliotecar. La Iași, unde îndeplinește funcția de custode („bibliotecar al școalelor din Moldova"), face o serie de propuneri de modernizare către Departamentul de Cultură și Instrucțiune Publică pentru organizarea și completarea fondurilor Bibliotecii Centrale din Iași cu scopul ca aceasta „să poată purta titlul de Bibliotecă Națională" (*Despre organizarea și completarea Bibliotecii Naționale*, lucrare rămasă în manuscris). Consideră că „înființarea unei mari biblioteci publice" este „o datorie guvernamentală" și că, prin școală și bibliotecă, poate fi educat un bun cetățean, conștient de

drepturile şi responsabilităţile sale. „Fără a avea însemnătate politică, fără a lua parte în formarea cetăţenilor activi ai statului", conchide în proiectul său, „biblioteca publică este nulă". Concepe un sistem propriu de clasificare pe principiul „îndemânării publicului" cu circa 100 de specialităţi şi cu cataloage pe măsură (unul sistematic, unul „limbistic" şi altul „alfabetic"). Demersul lui Bogdan Petriceicu este considerat „prima încercare originală de biblioteconomie din ţara noastră"[15].

Alexandru Odobescu (1834-1895) iniţiază studiul sistematic al cărţii vechi româneşti, descoperă „incunabulele tipografiei române" – *Liturghierul* (1508) şi *Tetraevangheliarul* (1512) lui Macarie. Urmare a călătoriilor arheologice în ţară, începute în 1860, contribuie la salvarea unor biblioteci vechi, semnalează şi aduce la Bucureşti, pentru Biblioteca Centrală a Statului, o serie de manuscrise şi cărţi rare aflate îndeosebi în mănăstirile de pe Valea Oltului (*Despre unele manuscripte şi cărţi aflate în mănăstirea Bistriţa – Districtul Vâlcea în România,* studiu publicat în *Revista română pentru ştiinţe, litere şi arte*, 1861). Pregăteşte şi sugerează, în fond, elaborarea bibliografiei moderne naţionale retrospective, parte a istoriei culturii.

Contribuţiile lor teoretice au fost valorizate în activitatea practică a lui *Ioan Bianu* (1856-1935), care aduce în ştiinţa cărţii româneşti, pentru prima dată, *o concepţie biblioteconomică clară*, bazată pe redefinirea structurală a bibliotecii însăşi, mai ales în calitatea sa de director al Bibliotecii Academiei din 1884 până în 1935. Constituie *o bibliotecă* din fondul eterogen al primelor donaţii ale membrilor Academiei Române. Elaborează şi pune în aplicare, din 1884, un *Regulament pentru Biblioteca Academiei*, care defineşte cadrul organizatoric general al acestei instituţii şi liniile de perspectivă ale evoluţiei sale. Dezvoltă cu pricepere organizarea bibliotecii, în anii 1903 şi 1905, odată cu creşterea vertiginoasă a colecţiilor, operează marea separare biblioteconomică a cărţilor de periodice. Adoptă din mers (în 1903) aşezarea pe formate. Introduce în 1908 sistemul de clasificare Otto Hardwig (al Bibliotecii Universităţii din Halle), dar nu ezită ca, în 1915, să renunţe la acest sistem în favoarea Clasificării Zecimale Universale, la recomandarea lui Al. Sadi-Ionescu. Elaborează, în 1895, un amplu *plan al bibliografiei naţionale retrospective* care urma să cuprindă: *bibliografia cărţii româneşti* din perioada veche (1508-1830), din perioada modernă (de după 1830) şi a cărţilor străine referitoare la români; *bibliografia periodicelor* (a titlurilor şi analitică a articolelor din periodice) şi *bibliografia manuscriselor şi documentelor*. Realizează lucrările de referinţă *Bibliografia românească veche*, ale cărei fascicole încep să apară din anul 1898, şi *Catalogul manuscriselor româneşti din colecţiile Bibliotecii Academiei*.

În perioada dintre cele Două Războaie Mondiale, câțiva oameni de bibliotecă români intră în contact cu ideile și practicile biblioteconomie recente din Statele Unite și Europa și prin aceasta gândirea lor se sincronizează curentelor nou configurate. Sunt tendințe noi, dar nu generale, pentru că altfel românii continuă să se preocupe de dimensiunea bibliologică privitoare bibliografie și istoria cărții/bibliotecilor, unde oricum mai rămăsese mult de făcut. Reprezentanții acestor noi tendințe în biblioteconomie sunt doi bibliotecari și profesori universitari în același timp, N. Georgescu-Tistu și Ioachim Crăciun, care au și un precursor, *Alexandru Sandi-Ionescu* (1873-1926), bibliotecar la Academia Română. A fost promotorul adoptării C.Z.U. și cel care a redactat, din 1908, un catalog sistematic al periodicelor, iar din 1915, unul al cărților din Biblioteca Academiei. A editat în același an un buletin bibliografic bilingv, româno-francez (*Bibliografia economică română*), a întreținut legături cu Paul Otlet, fondatorul Institutului Internațional de Bibliografie de la Bruxelles, și a realizat de fapt *prima traducere în limba română* a tabelelor zecimale universale. Prima fascicolă a bibliografiei economice se deschide cu o notă și cu un *Tablou sumar al clasificațiunii bibliografice decimale.* A folosit pentru adaptarea românească a sistemului lucrarea *Manuel du Répertoire bibliographique universel* (Manualul Repertoriului Bibliografic universal), Bruxelles, 1907. În tabelul introductiv, dar mai ales în organizarea fișelor, alături de indicii principali de clasificare utilizează toți indicii auxiliari. A promovat C.Z.U. și în calitate de cadru didactic la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie. Cursul său de biblioteconomie, de 1.045 pagini, predat în anul școlar 1925-1926, a rămas până azi în manuscris. Al. Sadi-Ionescu a elaborat și *un cod românesc de catalogare*, pe baza unor instrucțiuni regulamentare de organizare a Bibliotecii Academiei redactate în anul 1918. I se datorează și partea de catalogare și clasificare din normativul de mai târziu *Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor Bibliotecii Academiei Române*, publicat în 1940.

N. Georgescu-Tistu (1894-1972) este considerat un continuator al lui Ioan Bianu și al lui Al. Sadi-Ionescu. Bursier la Școala Română din Franța de la Fontenay-aux-Roses, a studiat la Sorbona, Collége de France și École des Chartes. La Paris a descoperit nu numai valorile bibliologiei franceze, dar și noutățile biblioteconomiei americane. A urmat și cursurile de specialitate la Școala de bibliotecari, cu personal didactic francez și american, din Paris. Și-a desăvârșit formația științifică printr-un stagiu la Institutul Internațional de Bibliografie din Bruxelles, cunoscându-l pe Paul Otlet, a cercetat biblioteci și instituții din Italia și s-a perfecționat apoi și la Berlin la Bibliotheks-wissenschaftlisches Institut. Acest vast orizont și sistem de relații l-a determinat să înțeleagă necesitatea unor „procedee generale în comunicarea științifică

pe plan internațional". Foarte bine informat, a fost el însuși un promotor al deschiderii către modele și experiențe străine. Doctor docent în bibliologie, a fost profesor la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie din București. Cursul de bibliologie pe care l-a susținut la această instituție era structurat în patru secțiuni (viața cărții, biblioteconomie, bibliografie și organizarea informației științifice), iar lecția inaugurală din 1929 a avut ca temă *Studiul și organizarea cărții.* Autor al unor cursuri și monografii de specialitate, a fost nu doar profesor, ci și bibliotecar și organizatorul bibliotecii Facultății de Litere și Filosofie din București. I se datorează numeroase demersuri de o calitate unanim recunoscută. A publicat în 1938 primul volum de teorie bibliologică din România (*Orientări bibliologice*), după ce mai înainte elaborase o lucrare de sinteză asupra bibliografiilor și informațiilor scrise referitoare la fenomenul literar național (*Bibliografia literară română*, 1932).

Ioachim Crăciun (1898-1871) este inițiatorul colecției „Bibliotheca Bibliologica" și primul profesor universitar de bibliologie (*O știință nouă, Bibliologia, în învățământul universitar din România*, lecție de deschidere din 12 noiembrie 1932, publicată în 1933). Solida sa formație intelectuală, dobândită în țară prin studii universitare la București, unde a fost student al lui D. Russo și N. Iorga, s-a completat cu experiențe fundamentale în biblioteci. Student fiind, a lucrat la Biblioteca Academiei Române sub îndrumarea lui Ioan Bianu și a lui Al. Sadi-Ionescu, specializându-se în bibliografie. Ulterior a studiat în Franța la École des Chartes și a făcut un foarte profitabil stagiu la Bruxelles. European prin formație, relații, mentalitate, a avut o gândire modernă, capabilă să conceapă mari proiecte, de vreme ce în 1932 reflecta la crearea unui institut național de bibliografie. L-a preocupat ideea elaborării bibliografiilor retrospective și curente pe specialități și a bibliografiei tuturor scriitorilor români.

Activitatea acestor bibliotecari, cu studii superioare și cu specializări obținute în străinătate, arată că profesia începea să fie asimilată ocupațiilor profesionale importante pentru dezvoltarea socială. Standardul lor de pregătire corespundea unor exigențe normale în epocă, pe care au încercat să le impună în formarea mai multor generații de studenți și bibliotecari.

Tendințe și dezvoltări în metodologia și tehnicile biblioteconomice

Metodologia și tehnicile specifice activității de bibliotecă se configurează în timp și pe baza unor experiențe străine, dar și prin munca proprie și caracteristicile/nivelul bibliotecilor românești. Ideile, practicile și modelele care s-au dezvoltat treptat se datorează eforturilor unor specialiști formați în domeniu, dar și unor oameni de cultură preocupați de soarta și rolul bibliotecilor.

După reglementările de început de secol XIX prin care *se înființează primele biblioteci (Biblioteca națională din București în Colegiul Sf. Sava*, 1833) și se stabilesc *îndatoririle bibliotecarului* (evidență, catalogare, cataloage „în fieștecare limbă și potrivite cu rânduiala așezării cărților", evidența cititorilor, respectarea unui program de lectură), conform prevederilor Eforiei Școalelor din 1836 și 1840, precum și regulamentului școlar din 1851, abia *Regulamentul pentru bibliotecile publice din 1864* reușește să structureze *o organizare de sistem* pe categorii de biblioteci (didactice speciale; comunale; publice centrale), cu specificarea autorității tutelare din punct de vedere administrativ și financiar (Ministerul Justiției, Cultelor și Instrucțiunei Publice). Celor două biblioteci centrale de la București și Iași li se stabilește structura de personal și principalele atribuții ale bibliotecarilor, subbibliotecarilor și custozilor. În continuare Regulamentul cuprinde prevederi biblioteconomice referitoare la „cataloage, inventare, registre" și schițează o metodologie pentru „sala de lectură și lectori"[16].

Către finele secolului se configurează un sistem de biblioteci destinate populației urbane și rurale. Astfel în 1898 apare un *Regulament pentru funcționarea bibliotecilor populare*. Localurile lipsind, documentul prevedea înființarea treptată a acestor așezăminte „pe lângă școlile primare urbane și rurale". Ele urmau a fi deschise publicului, responsabilitatea gestionării revenea directorului sau dirigintelui, iar fondurile de carte urmau să fie „procurate de Stat, județ sau comună", la care se puteau adăuga donații. Regulamentul preciza că, atunci când colecția ajungea la „mai mult de 100 de opuri" directorul trebuia să întocmească un catalog și specifica și zece categorii de capitole, după conținut. Urmau detalii privind procedurile de împrumut (numai un volum o dată pentru cel mult 15 zile). Donațiile trebuiau avizate de revizorul școlar (pentru a asigura verificarea moralității conținutului cărților), iar controlul bibliotecilor și inspectarea lor reveneau „autorităților școlare"[17]. Erau deci biblioteci hibrid (publice-școlare).

În Transilvania, în 1899, era conceput un *Regulament pentru înființarea și administrarea bibliotecilor poporale ale „Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român"*. El cuprindea scopul („răspândirea cunoștințelor folositoare din orice ram al activității omenești și dezvoltarea gustului de citit la poporul român"), mijloacele (sume provenite din colecte, donații și contribuții ale membrilor), administrarea și controlul (obligația unor comitete conform structurii organizatorice a Asociației). Regulamentul stipula organizarea unor biblioteci stabile în comunele mari și a unor „biblioteci poporale ambulante" în comunele mici. Condițiile de împrumut erau similare celor din Regat (o singură carte o dată, pentru 14 zile). Inventarul trebuia

să cuprindă toate publicațiile existente în bibliotecă („cu indicarea autorului, a titlului cărții, a locului și anului tipăririi și numărului volumelor"). În componența fondurilor erau interzise „scrieri care propagă idei ireligioase ori imorale, socialiste, antidinastice și anticonstituționale"[18].

Ca și în veacul precedent, la început de secol XX dezvoltarea învățământului are ca urmare și evoluția bibliotecilor (cu metodologiile și tehnicile biblioteconomice specifice). În 1910 intră în vigoare *Regulamentul Bibliotecii pedagogice a Casei Școalelor*, așezământ pus „la dispoziția membrilor corpului didactic" (pentru studiu în sala de lectură sau împrumut la domiciliu), dar și pentru persoane care „se îndeletnicesc cu studii speciale" (cu aprobări temporare de la administratorul Casei Școalelor). Regulamentul, detaliat, are mai multe secțiuni: „Întocmirea" (inventar general; catalog alfabetic, „după normele practicate în Biblioteca Academiei Române"; catalog pe materii, pe fișe mobile, după clasificarea bibliotecii pedagogice centrale din Leipzig), „Funcționarea", „Împrumutarea", „Din atribuțiile bibliotecarului" (între care se numără și „statistica cititorilor și cărților împrumutate")[19].

Pe măsură ce trece timpul, se succed regulamente care vizează marile biblioteci, documente tot mai substanțiale, cu tot mai multe prevederi de detaliu, structurate în mod similar. Acesta este și cazul cu *Regulamentul Bibliotecii Universitare din Cluj* (1923), „instituție de utilitate publică, deschisă tuturor interesaților", al cărei director era numit prin decret regal pe baza propunerii senatului universitar și în urma unui raport al ministrului instrucțiunii publice.

Controlul asupra activității bibliotecii revine „Comisiei bibliotecii universitare". Regulamentul are 78 de articole grupate în zece secțiuni („titluri"): „Personalul bibliotecii", „Dezvoltarea și organizarea Bibliotecii Universitare", „Sala de citire", „Împrumutarea cărților", „Vacanțele bibliotecii și ale personalului", „Depozitarea revistelor specializate în bibliotecile institutelor universității", „Săli de conferințe și expoziție", „Dispozițiuni generale și tranzitorii". Este un document detaliat, cu indicații biblioteconomice clare pe parcursul fiecărei etape din circuitul cărții în bibliotecă („Catalogul pe materii și noul catalog alfabetic stau la dispoziția tuturor cititorilor"; „Sala de citire este deschisă în tot timpul anului școlar..."; „Biblioteca este obligată să reînnoiască automat abonamentele revistelor depozitate și să facă legarea volumelor" etc.) și cu specificarea tuturor avizelor necesare pentru diverse activități[20].

În 1924, Ministerul Instrucțiunii Publice face cunoscut un *Regulament pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor pedagogice județene* care urmau „a contribui, prin împrumutare de cărți, la întreținerea și completarea cunoștințelor pedagogice, didactice și de cultură generală ale membrilor

corpului didactic primar". Împrumutul cărților „spre a fi citite acasă" era „fără plată", dar numai „un singur volum o dată și pe termen de cel mult o lună" și se făcea pe baza „unei cereri netimbrate sau a unui buletin de împrumut" către directorul bibliotecii, dar „prin și cu viza directorului sau dirigintelui școlii".

Fondurile necesare pentru procurarea cărților proveneau din bugetele comitetelor școlare județene, comunale și urbane, subvenții de la stat, Casa Școalelor și „orice alte instituții", donații, cotizații ale învățătorilor. Bibliotecile funcționau tot anul, iar cărțile împrumutate trebuiau înapoiate cel mai târziu la sfârșitul anului școlar. Exemplarele scoase din uz erau distruse sau scoase la vânzare după verificarea inspectoratului școlar[21].

Din 1932 până în 1937, profesorul Karl Kurt Klein (1897-1971) conduce Biblioteca Universității din Iași. Organizează instituția pe principii noi, formează personalul prin reuniuni profesionale lunare, structurează principalele servicii, realizează un sistem complet și modern de catalogare și redactează drept urmare noi instrucțiuni de funcționare. *Regulamentul Bibliotecii Universității din Iași* (1935) prevede că această „instituție universitară, științifică și culturală" pentru profesori și studenți este și „o instituție de utilitate generală, la dispoziția tuturor interesaților".

Aflată sub controlul Senatului Universitar, administrată de o comisie sub președinția rectorului, biblioteca urma să aibă personal numit prin concurs, în anumite condiții de studii, activitate și practică. Astfel, erau necesare pentru director: titlul de doctor, lucrări în știința bibliotecară și practică în bibliotecă de cel puțin un an de zile, iar pentru subbibliotecari erau suficiente titlul de licență și o practică de cel puțin trei luni într-o bibliotecă universitară. Numirile erau provizorii și se confirmau cu titlu definitiv după doi ani de funcționare efectivă.

„Atribuțiile comisiunii bibliotecii și ale personalului" (numeroase și prezentate în detaliu) fac obiectul unui capitol separat din Regulament. Alte capitole privesc „Cititorii și sala de lectură", „Împrumutatul cărților", „Penalități", „Inventar, legatul cărților, revizuire, cataloage, corespondență", „Manuscrise, incunabule, stampe"[22].

În 1940, Biblioteca Academiei Române emitea (și tipărea într-o broșură) o serie de *Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor*. Alcătuite de Ioan Bianu, cu ajutorul lui Alexandru Sadi-Ionescu („instrucțiuni pentru catalogarea cărților") și A.P. Todor („norme pentru funcționarea serviciului primiri"), aceste „instrucțiuni de detaliu pentru funcționarea diferitelor servicii" (arată generalul Radu R. Rosetti, 1877-1949, directorul instituției din acea perioadă) au fost definitivate începând din 1935, cu „toate observațiunile celor chemați să le aplice", la care „s-au adăugat mereu schimbările pe care

experiența zilnică le-a arătat trebuincioase". A rezultat un îndrumar practic de biblioteconomie, specific pentru o mare bibliotecă academică, ce cuprinde metodologia de lucru pentru fiecare secțiune a așezământului (imprimate, stampe, manuscrise, cabinetul numismatic). Totul era prezentat riguros, complet și logic: „Primirea și înregistrarea imprimatelor"; „Inventarierea și catalogarea cărților"; „Inventarierea și catalogarea periodicelor"; „Legatul imprimatelor"; „Sala de lectură"; „Împrumuturile".

La fel, în succesiunea etapelor lucrului biblioteconomic, erau tratate stampele, hărțile și atlasele, muzica (manuscrisele și notele tipărite), iar în final erau precizate normele pentru cercetătorii acestor documente de bibliotecă.

Metodologia biblioteconomică pentru secțiunea manuscriselor, cu o varietate de materiale (manuscrise, documente, acte, planuri etc.), la care era adăugat și fondul de carte veche românească (1508-1830), ilustrează aceeași rigoare[23].

Aceste instrucțiuni au fost folosite în epocă și se poate spune că au jucat și rolul de *manual* în tot ceea ce privește munca de bibliotecă. Este, pentru data apariției, regulamentul cel mai complet, realizat pe baza unei experiențe acumulate în mai multe decenii și de mai multe generații de bibliotecari. Pe bună dreptate s-a spus că „este cel mai important document biblioteconomic românesc până la venirea regimului comunist la putere"[24].

LUCRĂRI DE REFERINȚĂ

Evoluția biblioteconomiei românești nu poate fi înțeleasă fără o imagine a lucrărilor de referință – care au adus în lumea bibliotecară principii, metodologii și procedee însușite și aplicate de corpul profesional. Chiar dacă literatura de specialitate a domeniului nu este foarte bogată, cel puțin până la jumătatea secolului XX, atâtea câte au fost, aceste scrieri au jucat un rol mai mare sau mai mic, dar nu lipsit de însemnătate în dezvoltarea teoriei și practicii biblioteconomice.

Nu toate textele semnificative pentru ideile bibliologice/ biblioteconomice sunt gândite pentru a forma bibliotecarii. Astfel, când, în 1899, *N. Iorga* consacra un segment din scrierea sa *Opinions sincères. La vie intellectuelle des roumains en 1899*, tradusă peste ani în românește cu titlul provocator), problematicii bibliotecilor, savantul nu intenționa decât o analiză critică. Aceasta era necesară pentru că definea o situație care trebuia cunoscută pentru a putea fi remediată. Tânărul istoric afirma că „România trebuie să aibă

biblioteci, biblioteci organizate, bine administrate, ținute la curent, moderne" și constata că lucrurile nu stăteau deloc așa la finele secolului al XIX-lea[25].

N. Iorga își prezintă propriul program, proiectând un sistem, cu accent pe bibliotecile universitare, cu biblioteci publice urbane în subordinea primăriilor, cu o modernă Bibliotecă Centrală a Statului, având rol de educație pentru clasele luminate. Profesorul avea în vedere categorii distincte de public. Bibliotecile populare, orășenești, ar fi destinate tuturor, deschise și seara, și ar fi urmat să editeze un buletin de informare și recomandări. Cele universitare, destinate cercetării și studiului, ar fi fost rezervate tineretului studios, fără împrumut, dar cu achiziții de carte scumpă, de specialitate. Biblioteca Centrală a Statului (Biblioteca Națională) ar fi urmat să nu conțină lucrări de popularizare sau divertisment, iar accesul ar fi fost rezervat unui public mai cultivat. Programul lui N. Iorga prevede că bibliotecarii și arhiviștii ar fi urmat să fie licențiați, cu specializare în paleografie și biblioteconomie.

La distanță în timp (14-15 ani), interval în care nu se schimbase mai nimic, *Dimitrie Gusti* se implică în susținerea și dezvoltarea bibliotecii universitare din Iași. Aceasta se afla „într-o completă stare de dezorganizare". Contribuția sa teoretică este sintetizată în două lucrări: *Necesitatea reorganizării Bibliotecii centrale de pe lângă Universitatea din Iași* (1913) și *Întemeierea bibliotecii și seminariilor de pe lângă Universitatea din Iași* (1914). Modul de funcționare a bibliotecii atrage atenția tânărului profesor al universității, care este preocupat în primul text să contureze o imagine critică, iar în cel de-al doilea – să prezinte un proiect viabil („un sistem de propuneri"). El descrie „starea actuală" (clădire, mobilier, buget, funcționare, totul în mare degradare și lipsuri, inclusiv de cataloage și personal) și are câteva propuneri de viitor. Biblioteca trebuia „pusă direct sub administrația Senatului Universitar" în cadrul căruia s-ar constitui o „Comisiune a Bibliotecii" formată din câte un reprezentant al fiecărei facultăți. Localul ar fi urmat să cuprindă depozite (pentru 400.000 de volume), două săli de lectură (una pentru carte, alta pentru reviste), spații administrative. Alte propuneri vizau un buget adecvat și personal „titrat și inamovibil". Funcția de director, asimilată gradului de profesor universitar, ar fi urmat să fie „incompatibilă cu orice altă funcțiune" (desigur pentru a nu fi transformată în sinecură). Urma să fie realizat urgent un catalog general și să fie redactat un regulament special de funcționare.

Sistemul de propuneri (cu numeroase documente și planuri în anexe) al lui Dimistrie Gusti urmărea, între altele, ca principiu general de funcționare centralizarea, „unirea a tuturor bibliotecilor speciale (ale seminariilor și laboratoriilor) cu biblioteca generală" și susținea crearea unei noi cariere în universitate, „profesiunea de bibliotecar".

În aceeași perioadă la Iași, un prozator puțin cunoscut, *Eugen Boureanul* (1885-1971), bibliotecar, mai precis „subbibliotecarul Bibliotecii Centrale din Iași" publică un *Îndrumar în organizarea și administrarea bibliotecilor* (1913), care atestă formația sa profesională și cunoștințele de biblioteconomie.

Urmând recomandări din lucrări ale bibliotecarilor francezi din vremea sa – Victor Chepot (de la Biblioteca Sainte-Geneviève din Paris) și Leopold Delisle (administrator general al Bibliotecii Naționale a Franței), el pledează pentru funcționabilitatea spațiului și mobilierului, mai ales că „o bibliotecă nu e un palat în care să te uimească frumusețea celor ce vezi", ci „un laborator, un atelier de muncă intelectuală". Eugen Boureanul insistă asupra calităților pe care trebuie să le demonstreze bibliotecarul, și anume: „iubirea de ordine, de lucru și bunăvoința –, amabilitate în raporturile multiple pe care le are un bibliotecar". Afirmațiile sale au ca sursă lucrări recente în epocă și ideile unor teoreticieni germani ai biblioteconomiei ca Armin Graesel și Friederich Adolf Ebert. Autorul *Îndrumarului* subliniază importanța calității informării bibliotecarului, care trebuie să aibă cunoștințe generale de istorie culturală națională și universală.

Capitolul care tratează „Organizarea bibliotecii" începe de la constituirea colecțiilor prin donații, achiziții și depozit legal. Urmează prevederi referitoare la inventarierea și prelucrarea documentelor, clasificarea și catalogarea lor, cu exemple și detalii. În secțiunea „despre catalogare" autorul consideră că o adevărată cheie a bibliotecii este catalogul acesteia, fie el alfabetic sau „metodic", adică sistematic. În paginile de final sunt incluse modele de buletine de împrumut, registre de împrumut, „registrul de legături", buletinul de cerere.

În 1931 apărea la Târgoviște o broșură cu titlul *Biblioteci publice*, semnată de profesorul și avocatul *Cristache Georgescu* (1876-1945). Autorul era istoric și publicist, profesor și director al Gimnaziului „Ienăchiță Văcărescu", susținător al bibliotecilor rurale din zonă.

Profesorul târgoviștean afirma că, după Marea Unire, străinii reproșau României nivelul extrem de scăzut al alfabetizării. Trăind sentimentul că devenea presantă o politică de atenuare a decalajului, autorul broșurii pleda pentru o civilizare prin carte. Un capitol din broșură se intitula „Cartea e cel mai bun mijloc de cultură", iar următorul arăta „Importanța și folosul bibliotecilor". Insista asupra utilității, pentru stat, a culturalizării cetățenilor, dovedind atașament pentru mișcarea haretistă, al cărei adept poate fi considerat. Raportând nevoia de biblioteci la dezvoltarea învățământului și la ceea ce urma să devină absolventul de școală dacă era lipsit de posibilitatea de a citi și, mai departe, autorul broșurii atrăgea atenția asupra calității morale a cetățenilor, cu tot ce implica ea pentru viața comună.

Foarte interesant este capitolul „Bibliotecarul", care ilustrează adoptarea unei concepții moderne față de această profesie și rolul ei. Cristache Georgescu subliniază nevoia unei legislații eficiente, care să poată fi respectată și aplicată, obligând la organizarea și dezvoltarea bibliotecilor, și nu lăsând la bunăvoința locală acest lucru.

Un alt capitol, reprezentativ pentru evoluția biblioteconomiei, se numește „Situația bibliotecilor în țara noastră și clasificarea lor" și debutează cu o constatare valabilă și azi, deci de pe atunci nerezolvată: „nu știm precis nici câte biblioteci mari avem, nici câte populare și mărunte. Se înțelege atunci cum nu putem ști nici câte și mai ales ce cărți cuprind, nici cum le-ar putea folosi cineva".

În privința bibliotecilor existente în 1931, multe erau învechite, și, deși în unele locuri oamenii manifestau bunăvoință și chiar însuflețire, lipsea o organizare unitară, iar absența legislației nu le asigura „înzestrarea și funcționarea". Nici capitala, care avea aproape un milion de locuitori, nu avea o mare bibliotecă publică.

În final, Cristache Georgescu avansa o serie de propuneri, subliniind că bibliotecile publice „fiind o verigă însemnată în viața intelectuală" a țării, se impunea ca statul să elaboreze o politică modernă și consecventă pentru dezvoltarea lor, asigurându-le în primul rând o legislație cu sancțiuni pentru a obliga autoritățile locale să-și facă datoria, găsind și banii necesari. El recomanda „să unim intervenția statului cu inițiativa particulară" sperând în rezultate „din cele mai fericite".

Institutul Social Român, înființat în 1921 de profesorul Dimitrie Gusti, avea în structura sa organizatorică și o Secție bibliologică (din 1926, cu N. Georgescu-Tistu ca secretar). La inițiativa profesorului au fost organizate conferințe „care să privească probleme de bibliografie și bibliotecă". O serie de comunicări din 1930 referitoare la *Depozitul legal*, ținute în sala de lectură a Institutului, au fost publicate în 1932 (în primul număr din „Buletinul Secției bibliologice").

Criticul și istoricul literar *Perpessicius* definește depozitul legal drept „instituțiunea de interes public, consfințită prin lege, grație căreia librarul sau editorul datorează colectivității căreia aparține – Stat, biblioteci de Stat sau recunoscute ca atare – un număr de exemplare din publicațiile care văd lumina tiparului" („Din istoricul depozitului legal").

Bibliotecarul *A. Todor* se ocupă de „Legea pentru obligațiile atelierelor grafice față de biblioteci" și anume de „Condițiile aplicării ei" în România.

N. Georgescu-Tistu abordează probleme din perspectiva bibliografiei și propune un „Oficiu bibliografic" drept „organ central de executare" a depozitului legal („Depozitul legal, bază a bibliografiei naționale").

Emanoil Bucuța susține o pledoarie pentru optimizarea prevederilor legislative în vigoare, care să înlăture lipsurile și să cuprindă „tot ceea ce experiența a descoperit trebuincios" și să servească eficient îmbogățirea colecțiilor bibliotecilor („O nouă lege a depozitului legal"). Deși relativ veche (de la 1862, cu multe modificări și completări ulterioare), legislația în domeniu, ca și conceptul biblioteconomic de depozit legal, s-a generalizat după 1935, destul de târziu.

La cursurile organizate pentru bibliotecari (în 1933 de Direcția Educației Poporului din Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor), conferențiarul de pedagogie *Iosif I. Gabrea* de la Universitatea din București a ținut două prelegeri sintetizate într-o broșură (de 23 de pagini) intitulată *Cartea. Politica ei și a bibliotecii* (1933). După o introducere despre rolul cărții și bibliotecii în actualitate și în cultură în general, autorul trecea în revistă „eforturile omenirii pentru carte și bibliotecă", schițând o sumară istorie a cărții, vorbea despre „criza cărții și concurenții ei" (concurența venea din partea radioului, iar criza – din atitudinea superficială față de cultură a noilor generații). Mai făcea o analiză pe scurt a stării cărții și bibliotecii la români, dedica un subcapitol „propagandei pentru carte", apoi urmărea „faze în viața cărții" (pregătirea spirituală: autorul, perfecționarea materială: editorul, librarul; utilizarea ei: biblioteca). Un alt subcapitol privea „viața cărții în bibliotecă" (cu modele de buletine de împrumut). Avea conștiința necesității unei „politici a culturii" (ideea se impusese în anii '30 ai secolului XX și devenise bun comun), dar, în ansamblu, scrierea lui Iosif I. Gabrea este modestă atât prin puțina consistență a informației, prea generale și sumare cât și sub aspect stilistic. Rămâne, în pofida acestui fapt sau chiar prin acesta, un document despre nivelul literaturii și al învățământului de specialitate în această perioadă.

Pentru organizarea și dezvoltarea bibliotecilor din mediul rural, *Emanoil Bucuța*, poet, romancier și eseist, director al Educației Poporului din ministerul de resort a elaborat un îndrumar metodologic intitulat *Biblioteca satului* (1936). Scris totuși de un neprofesionist, având mai multă bunăvoință decât cunoștințe de specialitate, acest ghid pentru bibliotecarii rurali (comunali) cuprinde (în 120 de pagini) noțiuni generale despre biblioteci, elemente din istoria bibliotecilor, cu accent pe sistemul celor 320 de biblioteci rurale create de Spiru C. Haret la 1898, precum și prezentarea bibliotecilor societăților culturale. Interesul autorului merge în special către bibliotecile sătești, cu privire la care face recomandări de bun simț legate de clădiri, conținutul colecțiilor, rolul și pregătirea bibliotecarilor, servicii și gestiune.

Spiritul scrierii este mai aproape de semănătorismul de la începutul secolului decât de tendințele perioadei interbelice, dar nu lipsit de un anume pragmatism și de încrederea în efectele pozitive ale bunei pregătiri a bibliotecarilor.

Anii '30 marchează o mai vie activitate în materie de lucrări de specialitate. *N. Georgescu-Tistu* publică un volum (de 140 de pagini), intitulat *Orientări bibliologice* (1938). Este o scriere care sintetizează ceea ce se scrisese până atunci, structurată în şapte capitole (I. Introducere în bibliologie; II. Organizarea bibliografiei filologice; III. Depozitul legal, baza bibliografiei naționale; IV. Bibliotecile noastre universitare; V. Cataloagele de bibliotecă; VI. Pregătirea bibliotecarului şi a bibliografului; VII. Zăbava cărților). Acesta din urmă este un capitol consacrat diverselor forme de lectură (Cititul metodic; Orientarea în specialitate; Bibliografia unei chestiuni; Lectura acasă; Lectura în biblioteci; Însemnările pe fişe).

Volumul cuprinde prelegeri universitare şi texte publicate anterior, grupate într-o unitate configurată în timp şi nu este o lucrare gândită dintru început ca o carte în sine; el reflectă o cristalizare a ideilor autorului şi nivelul din 1938 al cunoaşterii/cunoştințelor acumulate în domeniu, în lumea românească.

O serie de contribuții valoroase, din păcate necunoscute şi nevalorificate până acum, se datorează directoarei Bibliotecii Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti, *Christina Tuduri*. Fostă studentă a lui N. Georgescu-Tistu şi participantă la Cercul liber de studii şi discuții bibliografice organizat de acesta la Facultatea de litere din Bucureşti (1942-1948), colaboratoare la primul şi singurul număr din buletinul bibliografic *Scriptum* (1943/4), a editat periodicul trimestrial de specialitate *Buletinul bibliotecii* (între 1935 şi 1940).

În paginile acestuia a publicat o suită de studii care, împreună, formează practic un veritabil manual modern, cu toată problematica, de la terminologie la ceea ce numim azi management şi ergonomie, de la tehnici biblioteconomice la psihologia lecturii. Deşi nu au fost reunite sub un singur titlu, aceste contribuții ar putea fi numite retrospectiv, după titlul primului material din serie, *Biblioteca. Introducere în studiul ştiinței bibliotecare*. Debutul seriei (în nr. 1, 1935), cu titlul amintit, este structurat pe următoarele secțiuni: 1. Terminologie şi definiție. 2. Conținutul şi sfera ştiinței bibliotecare. 3. Principiile de bază ale ştiinței bibliotecare. 4. Clasificare. 5. Bibliografii.

În nr. 2, 1935 Christina Tuduri scrie despre „Rolul şi dezvoltarea Bibliotecii în cadrul evoluției intelectuale", cu o privire specială asupra „Clădirii Bibliotecii" (Ştiința şi arta de a construi o bibliotecă; despre iluminat şi ventilație, încălzire şi igienă, depozite, săli de lectură, mobilier, cataloage, servicii, securitate, secții, aspecte până atunci necuprinse de autorii români de literatură de specialitate).

În nr. 3, 1935 este publicat studiul intitulat „Rolul Bibliotecii în achiziționarea cărților" prin care susține principiul, valabil şi azi, că „la achiziționarea cărților, alegerea trebuie făcută numai în cadrul bibliotecii",

acțiune ce ține de calitatea personalului, de „măsura în care acest personal va ști să lucreze și să transforme în realizări știința sa".

În nr. 4, 1935 Christina Tuduri tratează despre „Cartea și rolul ei în evoluția intelectuală și socială. Viața cărții în bibliotecă". Foarte bine sistematizat, studiul prezintă „Materialul documentar", mai precis tipurile de documente de bibliotecă pe categorii, tipurile de completare a colecțiilor, circuitul documentelor în bibliotecă.

În 1937 (nr. 1; 2-3; 4), publică trei studii; „Biblioteca română. Starea ei de fapt, nevoile de azi și cerințele de mâine" (cu un inventar al principalelor biblioteci din țară); „Organizarea serviciilor într-o bibliotecă" (secții, succesiunea activităților, modele de fișe etc.); „Cartea și cititorul" (studiu asupra tipurilor de cititori și nevoilor specifice).

În 1938 (nr. 1-2), apare un studiu de mai mici dimensiuni „Probleme bibliotecare", care privește necesitatea asociațiilor profesionale (problemă de „conștiință, datorie și prestigiu științific").

Finalul acestui demers de biblioteconomie este contribuția din 1939 (nr. 4) despre „Coordonarea și Raționalizarea Bibliotecilor", în care valorifică experiența de membră corespondentă a Institutului Internațional de Documentație și pledează pentru un Centru român de documentație cu „rolul de coordonare a tuturor instituțiilor ce reprezintă o documentare" (cerință practic împlinită în 1940 prin înființarea Centrului Român de Documentație de către ing. Dimitrie Drăgulănescu, despre care Christina Tuduri scrie în „Buletinul bibliotecii", nr. 1-3, 1940).

Informal, toate aceste scrieri de „introducere în studiul științei bibliotecare" dobândesc retrospectiv valoarea unui manual și autoarea dovedește, cel puțin prin calitatea și cantitatea referințelor bibliografice, dintre toți predecesorii și congenerii săi, cea mai completă și întinsă documentare în specialitate. Deși practic necunoscută până acum, Christina Tuduri anticipează și chiar surclasează contribuția principală care încheie perioada interbelică din evoluția biblioteconomiei românești și anume lucrarea lui *Barbu Theodorescu* publicată în 1939, *Manualul bibliotecarului.*

Sinteză a aceea ce se dobândise drept capital teoretic, de principii, metode, practici reale sau în fază de proiect / model până la jumătatea secolului XX, manualul „are drept scop să popularizeze noțiunile de biblioteconomie", cu atât mai mult cu cât, subliniază autorul, în domeniu „se cere, nu originalitate, ci supunerea tuturora acelorași metode recunoscute pretutindeni". Tendința în epocă era „ca toate bibliotecile din lume să aibă aceeași organizare, cuprinzând normele de catalogare, de întocmirea fișelor, a regulamentelor și de pregătirea personalului".

La curent cu ideile moderne, Barbu Theodorescu cunoştea, din cât se vede din bibliografia folosită, literatura franceză contemporană de specialitate: Léo Crozet, *Manuel pratique du bibliothécaire* (Manualul practic al bibliotecarului), 1937; Gabriel Henriot, *La Bibliothèque pour tours* (Biblioteca pentru toți), 1931; Henri Lemaître, *La Lecture publique* (Lectura publică), 1931, precum şi alte lucrări din aria anglo-saxonă şi din cea germană. El declară că lucrarea sa este „numai o schițare a subiectului tratat", că deschide drumuri noi, iar celor interesați le recomandă studiile cuprinse în bibliografie, pentru aprofundarea formației profesionale. În circa 200 de pagini, autorul adună cam tot ce se cerea unui bibliotecar cu orizont profesional modern. Capitole substanțiale prezintă: I. „Istoria cărții"; II. „Istoria bibliotecii" (în lume şi la români, pe tipuri de biblioteci); III. „Principiile de organizare a bibliotecilor; IV. „Bibliografia" (noțiuni elementare, tipuri de bibliografii, bibliografia la români şi la alte popoare); V. „Clasificări, legi, regulamente, buletine" (cu reproducerea Legii pentru organizarea bibliotecilor din 1932, a Regulamentului pentru Biblioteca Academiei Române şi cu diverse modele de inventar, buletine de cerere/de împrumut, model de statistică, de frecvență a cititorilor).

Considerând capitolul-cheie al lucrării pe acela care cuprinde „principiile de organizare", trebuie spus că acesta conține considerații despre misiunile bibliotecii în societate, descrierea tipurilor de biblioteci, informații despre local, mobilier, colecții, depozitul legal, serviciul de catalogare, inventar, fişa mobilă de catalog, cataloage (tipuri, modele), conservarea colecțiilor, atribuțiile şi formarea bibliotecarilor, structura a serviciilor unei biblioteci şi chiar „raportul bibliotecii cu publicul". Este, practic, lucrarea cea mai substanțială, mai completă şi mai „la zi" dintre toate titlurile publicate până atunci, un *summum* bine structurat, care arată că abia acum, în anul în care începe cel de-al Doilea Război Mondial, gândirea şi practica biblioteconomică românească parvin la maturitate.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL BIBLIOLOGIC

Componentă apărută mai târziu în lumea bibliotecilor, formarea profesioniştilor a fost resimțită drept necesară, apoi a devenit indispensabilă, pe măsură ce biblioteca şi-a apropriat noi funcții, nu doar patrimoniale, ci şi de serviciu public al comunităților şi națiunilor democratice. Creşterea numărului de biblioteci, diversificarea tipurilor (academice, publice, şcolare),

masificarea publicului, relația cu alte instituții au impus și în munca de bibliotecă anumite standarde, modele și exigențe. Contribuțiile la configurarea unui învățământ de specialitate au fost inițiative izolate ale unor personalități animate de bune intenții, neavând însă și o continuitate. În epoca de pionierat, situată în prima jumătate a secolului XX, se manifestă demersuri cu impact modest, eforturi nesusținute de politici de stat, aplicarea unor modele străine, organizări sporadice, toate prefigurând abia evoluțiile ulterioare.

Odată cu deschiderea bibliotecii către un public tot mai numeros, mai divers, iar în unele cazuri mai dificil sau mai exigent, bibliotecarul a trebuit să stăpânească un complex de abilități tot mai bine adaptat cerințelor. El a devenit un specialist în biblioteconomie, un bun psiholog, un educator, un „asistent social", un colaborator al cercetătorului și/sau profesorului. Atribuțiile s-au diversificat și s-au specializat. Bibliotecarul nu mai seamănă cu eruditul care organiza și păzea biblioteca princiară sau ducală, nici cu domnul foarte cultivat, cunoscător de limbi moarte, din bibliotecile academice ale secolului al XIX-lea. Profesia, în prima jumătate a secolului XX, a început să se feminizeze, cu tot ceea ce presupune, din punct de vedere psihologic, acest fenomen.

Dacă în secolul al XIX-lea, la fel ca în secolele precedente, bibliotecile importante erau organizate și conduse de cărturari cu formație clasică, dezvoltarea lecturii publice și creșterea numărului de biblioteci, diversificarea și cererea de personal au impus schimbări.

În România în secolul al XIX-lea, marile biblioteci au fost organizate și dezvoltate de personalități culturale cu studii în domeniul filologiei, istoriei și filosofiei – August Treboniu Laurian, Nicolae Densușianu, B.P. Hasdeu, Ioan Bianu –, iar unii bibliologi din generațiile care le-au urmat, în prima jumătate a secolului XX, s-au perfecționat în instituții de învățământ sau bibliotecare din diverse țări europene – N. Georgescu-Tistu, Ioachim Crăciun, Dan Simonescu, Grigore Botez, Maria Dumitrescu, Getta Elena Rally etc. Având inițial alte formații (filologie, istorie), ei au înțeles importanța profesiei de bibliotecar ca specialitate distinctă. Tot ei au înființat și învățământul bibliologic, au creat catedre, au ținut prelegeri, au publicat cursuri și au impus un statut moral al bibliotecarului. Pe de altă parte, au activat în biblioteci academice și universitare, mai rar publice (Getta Elena Rally a organizat și condus Biblioteca Municipală din București între 1938 si 1949).

Pe parcursul perioadei studiate, în învățământul de specialitate au fost organizate diferite forme de studiu și au fost experimentate diferite metode didactice. Sub influența modelului celebrei École des Chartes din Franța, „minunata instituție pregătitoare pentru arhiviști și bibliotecari" – cum afirma Ioan Bianu –, în 1924 a luat ființă la București Școala practică de

arhivari-paleografi (devenită în 1931 Şcoala Superioară de Arhivistică şi Paleografie) în cadrul căreia Alexandru Sadi-Ionescu, cel dintâi profesor de bibliologie de la noi, a ținut în anul şcolar 1925-1926 prima parte a cursului său ce cuprindea studiul biblioteconomiei şi bibliografiei.

În 1929, după moartea lui Alexandru Sadi-Ionescu, N. Georgescu-Tistu, filolog de formație, specializat la École des Chartes şi École des bibliothécaires din Paris, a reluat învățământul bibliologic întrerupt în 1926. Acesta cuprindea studiul istoriei cărții, biblioteconomiei şi bibliografiei.

Conform regulamentului de funcționare din 1931, scopul şcolii era, între altele, „să promoveze studiile de specialitate în disciplinele ce au legătură cu arhivele şi bibliotecile" şi totodată, „să pregătească funcționarii specialişti necesari bibliotecilor publice".

Din 1939 secția de bibliologie a Şcolii Superioare de Arhivistică şi Paleografie a fost condusă de Maria Dumitrescu, specializată în Franța (la École de Hautes Études şi École de Chartes), care a predat bibliografia şi catalogarea, cu aplicație la fondurile speciale şi istoria cărții, mai ales cea europeană a Evului Mediu.

În cadrul Universității din Bucureşti, în perioada interbelică, la Facultatea de Litere, învățământul bibliologic s-a dezvoltat printr-o docență de specialitate şi mai apoi în cadrul unei conferințe, activitate marcată de ceea ce s-a numit „bibliologie filologică"[26]. Cursurile de bibliologie la Universitatea Bucureşti, începute cu docența din 1932 a lui N. Georgescu-Tistu, au fost continuate în timp de Mircea Tomescu între anii 1960 şi 1969, Dan Simonescu, în intervalul 1970-1972 şi Corneliu Dima-Drăgan în perioada 1972-1978. N. Georgescu-Tistu considera, într-un articol publicat în volumul *Orientări bibliologice,* că pregătirea bibliotecarului şi a bibliografului „trebuie să se facă prin cursuri speciale, dându-se însă şi părții de practică ori stagiului în biblioteci însemnătatea cuvenită" („Pregătirea bibliotecarului şi bibliografului", 1937).

La Universitatea din Cluj s-a organizat, de asemenea, învățământul bibliologic printr-o conferință de bibliografie generală, formată din bibliografie, biblioteconomie, bibliotecografie, bibliologie propriu-zisă (istoricul dezvoltării cărții şi a scrisului din toate timpurile) şi bibliografie românească. La Cluj s-a acordat o atenție specială bibliografiei şi tehnicii muncii intelectuale, discipline îndatorate de altfel profesorului Ioachim Crăciun. În lecția de deschidere a cursului său, intitulată „O ştiință nouă, Bibliologia, în învățământul universitar din România", ținută la Facultatea de Litere şi Filosofie, în noiembrie 1932, Ioachim Crăciun observa faptul că în bibliotecile româneşti „bibliotecarii sunt, de obicei oameni pregătiți pentru

alte cariere, decât pentru cariera de bibliotecar şi intră aici la întâmplare, fără nici un stagiu de pregătire", semnalând consecinţele („o mulţime de neajunsuri, de dibuiri, de nedumeriri") şi considerând că pentru profesiunea de bibliotecar „se cere o pregătire sistematică deosebită".

Dacă aşa se prezenta pregătirea bibliotecarilor la nivel superior, în ceea ce priveşte formare cadrelor medii nu exista nicio formă de învăţământ organizată. Problema iniţierii de „cursuri şi şcoli speciale pentru bibliotecari" a fost formulată încă din 1924 în Statutele Asociaţiei Bibliotecarilor din România. Constatând faptul că „Şcolile de bibliotecari la noi nu se cunosc", Emanoil Bucuţa prezenta în revista *Buletinul cărţii* (9/1924) un model german de „Obiecte de studiu şi programe de cursuri bibliotecare".

Abia în 1933 Direcţia Educaţiei Poporului din Ministerul Instrucţiunii, Cultelor şi Artelor organizează sub conducerea lui Dimitrie Gusti (ministru) şi Emanoil Bucuţa (director), „întâile cursuri oficiale pentru biblioteci populare", cu participarea a 240 de bibliotecari. Cursurile au avut loc în Aula Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti. Au conferenţiat sociologul Henri Stahl, pedagogul Iosif I. Gabrea, bibliologul N. Georgescu-Tistu (care s-a ocupat de organizarea şi întreţinerea unei biblioteci populare), scriitoarea Izabela Sadoveanu, muzicologul şi folcloristul George Breazul, regizorul Victor Ion Popa etc. Programul a fost completat cu vizite la biblioteci, muzee, edituri şi ziare din Capitală.

O bună „administrare culturală", în accepţia lui Dimitrie Gusti, face parte din sfera acţiunii culturale alături de „cultura creatoare" şi „cultura populară". Pregătirea de personal pentru bibliotecile populare se înscria în demersul programelor culturale ale secţiei de bibliologie din cadrul Institutului Social Român[27]. Cursurile din 1933 au fost continuate în 1938 cu 314 bibliotecari. Tematica a vizat optimizarea serviciilor de lectură publică, rolul lor în dezvoltarea acţiunii culturale şi educative a instituţiilor comunitare (şcoală, primărie, biserică şi cooperativă). Ideea conducătoare era că „biblioteca publică este destinată oamenilor din toate categoriile sociale şi de tote vârstele", aşa cum, mult mai târziu, va fi subliniat şi în „Manifestul UNESCO pentru biblioteca publică"[28].

Desigur, încă nu se structurase un sistem nici unitar, nici coerent, dar toate aceste încercări pentru nivel superior şi mediu reprezintă, în ansamblu, o premisă pentru viitorul învăţământ de specialitate organizat de statul român din a doua jumătate a secolului XX, după alte modele.

ASOCIAȚII PROFESIONALE

În lume, asociațiile profesionale de bibliotecari au luat ființă începând cu ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, dar au cunoscut o dezvoltare tot mai bogată în consecințe pe tot parcursul secolului XX.

În România, în 1919, ia ființă prima organizație de acest fel, *Asociația bibliotecilor publice*. Fondată la inițiativa dr. C. Angelescu, ministrul Instrucțiunii şi Cultelor (printr-un referat de necesitate prezentat Consiliului de Miniştri, prin prevederile Jurnalului Consiliului de Miniştri nr. 1134 precum şi prin Decretele-lege nr. 2638 şi 16841, toate din acelaşi an). Erau vizate bibliotecile publice, indiferent de tutela lor administrativă şi financiară. Totodată, se specifica faptul că „Domnului N. Iorga, profesor universitar, i se dă însărcinarea în mod onorific de a organiza şi conduce bibliotecile ce depind de Ministerul Instrucțiunii şi al Cultelor şi de a conduce Asociația acestor biblioteci". Până la formarea unui personal bine pregătit, „sarcina de bibliotecar se va încredința unui profesor secundar sau institutor din localitate, întâmplător unui student sau elev din cursul superior"[29]. Practic, prin activitatea „Asociației" au fost împărțite „la diferite biblioteci, dintre care destule săteşti, mai multe zeci de mii de cărți"[30].

În 1923 ia naştere, la inițiativa pictorului Jean Steriadi şi a istoricului H. Fischer-Galați, *Asociația bibliofilă română*. Numărul membrilor „fondatori" era de 33, între care Constantin Antoniade (istoric al culturii şi diplomat), Al. Tzigara Samurcaş (bibliotecar), Aristide Blanc (bancher), iar al celor „aderenți" – de o sută. Plata cotizației asigura fiecărui membru câte un exemplar din fiecare volum publicat de „Asociație" şi facilita procurarea de cărți rare. În 1925 apare singurul număr din revista *Tiparnița despre cărți vechi şi noi şi alte lucrări frumoase* (Bucureşti, Editura Bibliofilă), cu ştiri, anunțuri şi un studiu de H. Fischer-Galați despre *Cartea cea mai mică din lume*. În 1941, „Asociația" publică sub egida sa primul volum bibliofil *Cântarea României*, de Alecu Russo. În 1947, apare *Statutul* (5 foi nenumerotate, 17 articole). A doua ediție tipărită de „Asociație" este lucrarea lui Al.I. Odobescu, *Pseudo-Kinegheticos. Epistolă scrisă cu gând să fie precuvântare la cartea Manualul vânătorului*. Exemplarele sunt, în ambele cazuri, numerotate de I la XL pentru „fondatori" şi de 41 la 200 pentru ceilalți membri.

Este urmată, un an mai târziu, (1924) de *Asociația bibliotecarilor din România* fondată de reprezentanți ai principalelor categorii de biblioteci cu

scopul de a se ocupa de „interesele (morale și materiale) ale bibliotecilor și ale bibliotecarilor" și de progresul bibliotecilor care, cu oarecare excepții, sunt încă „atât de puțin numeroase și atât de rău înzestrate față de nevoile culturale ale vremii". *Statutul* „Asociației" a fost dezbătut și adoptat în zilele de 16-17 septembrie 1924 în Aula Fundației Universitare „Carol I". În consiliul de conducere au fost aleși Ioan Bianu (președinte), Al. Tzigara-Samurcaș (vicepreședinte) și Emanoil Bucuța (secretar). „Asociația" își propunea să se ocupe de toate problemele ce privesc interesele bibliotecilor și drepturile personalului acestora; să sprijine printr-o acțiune sistematică inițiativele privind înființarea de biblioteci; să apere drepturile și interesele personalului și ale instituțiilor și să realizeze o statistică a bibliotecilor[31]. Din partea Institutului Social Român a participat Gheorghe Vlădescu Răcoasa care a vorbit despre „Organizarea bibliotecilor", intervenție în care a susținut că bibliotecile românești pot și trebuie să contribuie la „disciplinarea activității intelectuale", mai ales prin „asigurarea condițiilor celor mai prielnice pentru informație" cu scopul de a „înlătura prejudecățile și însănătoși gândirea, nu numai a celor ce conduc dar și a celor ce sunt conduși și se lasă conduși oricum și de oricine". A făcut o radiografie severă a situației din cultură („o desconsiderare a muncii intelectuale"; „bagatelizarea activității de însăși intelectualii, lucru care ne-a dus la un intelectualism găunos, dar pompos și sfidător"; „o atitudine din cele mai puțin demne și mai puțin prietenești a oficialității și conducătorilor politici în general față de cultură și intelectuali"; nepăsarea publicului"). A apreciat forța structurii asociative în îndreptarea neajunsurilor („trebuie s-o mărturisim, situația bibliotecilor noastre și modul lor de funcționare nu ne pot face multă cinste") și a propus „un plan mai amănunțit de activitate", absolut necesar pentru a se realiza „o statistică exactă, întregită de o anchetă amănunțită, a numărului, modului de organizare, puterii culturale, situației și trebuințelor bibliotecilor de tot felul din România"[32].

Următoarea conferință, programată pentru anul 1925, nu a mai avut loc și nici lucrarea propusă nu s-a realizat.

Până la jumătatea secolului XX forța și coerența în acțiune a asociațiilor profesionale de bibliotecari sunt mai curând modeste. La fel ca altele de acest fel, toate debutează cu entuziasm și cu cele mai bune intenții, dar se temperează pe parcurs, entuziasmul este tot mai moderat, apoi dispare, iar proiectele inițiale se realizează în prea mică măsură. Nu este însă o caracteristică a profesiei, ci una a tuturor organizațiilor, de orice fel, cel puțin până la instalarea în România, după cel de al Doilea Război Mondial, a unui regim care controlează organizațiile, le oficializează, le limitează numărul, dar le și asigură o anumită stabilitate.

Note

1. RICHTER, Brigitte. *Ghid de biblioteconomie.* A cincea ediție revăzută și adăugită, în colaborare cu Marcelle Ménil și Nöe Richter. Traducere de Gheorghe Buluță și Silvia Nestorescu. București: Editura Grafoart, 1995, p. 1.

2. MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Istoria bibliotecilor din România în legi și documente (1817-1944).* Vol I. Constanța: Ex Ponto, 2001, p. 24.

3. *Idem*, p. 39.

4. *Idem*, p. 102.

5. *Idem*, p. 110.

6. *Idem*, p. 322.

7. DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Bibliologie generală,* Fascicula I. Organizarea și prelucrarea colecțiilor. București: Universitatea din București, 1976, p. 7.

8. BULUȚĂ, Gheorghe; PETRESCU, Victor. *Bibliologie românească. Idei. Portrete. Controverse.* Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2008, p. 144 și 147.

9. *Omagiu lui Mihail Dragomirescu.* Volum alcătuit de Raul Teodorescu. București: Tipografiile Române Unite, 1928, p. 449-462 (contribuția lui Gheorghe Adamescu referitoare la „Bibliografia și organizarea unei bibliografii științifice la noi").

10. BULUȚĂ, Gheorghe; PETRESCU, Victor. *Op.cit.,* p.149-159 („Studiul și organizarea cărții").

11. *Idem.* p.176-188 („O știință nouă, Bibliologia, în învățământul universitar din România").

12. *Idem,* p.159-165 („Introducere în bibliologie").

13. THEODORESCU; Barbu. *Manualul bibliotecarului.* București: Editura Casa Școalelor, 1939, p. 3.

14. MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Op.cit.,* p. 26-27 („Jurnal privind organizarea și funcționarea bibliotecii publice de la Colegiul Sf. Sava").

15. BOTEZ, V. și Gr. B. P. Hașdeu, bibliotecar la Iași, În: *Călăuza bibliotecarului,* X, nr. 8, 1957 (p. 10-13), nr. 9, 1959, (p.26-29, 31), p. 13.

16. MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Op.cit.,* p. 49-54

17. *Idem*, p. 97-99.

18. *Idem*, p. 104-106.

19. *Idem*, p. 139-142.

20. *Idem*, p. 223-230.

21. *Idem*, p. 238-243.

22. *Idem*, p. 362-376.

23. *Biblioteca Academiei Române. Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor.* București: Tiparul „Cartea Românească", 1940; MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Op.cit.*, p. 517-586.

24. REGNEALĂ, Mircea. *Noi studii de biblioteconomie.* București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2009 (cap. „Biblioteconomia românească"), p. 48.

25. IORGA, N. *Opinii sincere și pernicioase ale unui rău patriot.* Traducere, introducere și note de Andrei Pippidi. București: Editura Humanitas, 2008, p. 74.

26. DIMA-DRĂGAN, Corneliu. Modèles roumains d'enseignement bibliogique supérieur. În: *Libri,* vol. 26, nr. 4, 1976, p. 245-251.

27. GUSTI, Dimitrie. *Opere. Despre cultură,* Texte stabilite, organizate, adnotate, prefață, studiu intorductiv, note și comentarii de prof. univ. dr. doc. Ovidiu Bădina. Buzău: Fundația „Dimitrie Gusti"; Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu", 1996, p. 96-110 („Politica culturii și statul cultural"); p. 146-158 („Institutul Social Român"); vezi și Cuvântul înainte la *Catalogul bibliotecii populare.* București, 1933, p. 3: „Biblioteca populară este o formă de organizarea culturală".

28. REGNEALĂ, Mircea. *Op.cit.*, p. 62-63.

29. MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Op.cit.*, p. 184.

30. CORBU, George; MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Istoria bibliotecilor din România. Studii și cercetări.* Vol. 1. București: Biblioteca Pedagogică Națională „I. C. Petrescu", 2003, p. 311.

31. MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Op.cit.*, p. 250-253.

32. VLĂDESCU-RĂCOASA, Gheorghe. Organizarea bibliotecilor. În: *Societatea de mâine,* 1924, 1, nr. 26, p. 522.

Bibliografie de referință

1. BULUȚĂ, Gheorghe; PETRESCU, Victor; VASILESCU, Emil: *Bibliologi români. Dicționar.* Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2011.

2. CORBU, George; MĂTUȘOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Bibliotecă, bibliotecar, biblioteconomie. Tendințe și dezvoltări românești în tehnica de bibliotecă.* Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007.

3. CRĂCIUN, Ioachim. *Doi bibliologi români – Ioan Bianu (1856-1935) și Al. Sadi-Ionescu (1873-1926).* Colecția „Bibliotheca Bibliologica", nr.9, Cluj, 1937.

4. CRĂCIUN, Ioachim. Considerații despre începuturile bibliologiei la Universitatea din Cluj. În: *Probleme de bibliologie,* vol. III. București, 1970.

5. DIMA-DRĂGAN, Corneliu. *Ex Libris. Bibliologie și bibliofilie.* București: Editura Litera, 1973.

6. GEORGESCU-TISTU, N., *Cartea și bibliotecile. Studii de bibliologie.* Ediție îngrijită și studiu introductiv de Dumitru Bălăeț. București: Editura Științifică, 1972.

7. POPESCU, Gheorghe. Formarea concepției biblioteconomice românești și pregătirea profesională a bibliotecarilor. Contribuții. În: *Probleme de bibliologie*, Vol. II. București, 1967.

8. REGNEALĂ, Mircea, *Studii de biblioteconomie*. Constanța: Ex Ponto, 2001.

LEGISLAȚIA ROMÂNEASCĂ DE BIBLIOTECĂ ÎN PERIOADA COMUNISTĂ
1950-1989

Pe parcursul întregii perioade comuniste, în absența unei legi, bibliotecile au funcționat prin decrete, parțial tangente, hotărâri de guvern, ordine, instrucțiuni, statute, regulamente emise de diferite ministere.

În legislația de bibliotecă din timpul regimului comunist se pot distinge cu ușurință *acte normative cu valoare generală* și altele referitoare la anumite *tehnici și activități de bibliotecă.*

Documentul guvernamental fundamental emis în această perioadă este Hotărârea Consiliului de Miniștri (HCM) nr. 1542 *privind măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea activității bibliotecilor din Republica Populară Română,* publicată în *Buletinul Oficial* nr. 120 din 29 decembrie 1951.

Impusă pe criterii ideologice, această hotărâre va trasa liniile directoare pe care se vor dezvolta bibliotecile în toată epoca comunistă.

Pornind de la sloganul că „bibliotecile sunt chemate să aducă o contribuție din cele mai importante pentru a dezvolta în rândul maselor interesul pentru citit, pentru larga răspândire a cărții și pentru a satisface setea de lectură a maselor", HCM. nr. 1542 a orientat astfel activitatea bibliotecilor încât să răspundă acestui deziderat social, prin crearea unei noi suprastructuri bibliotecare. Acest document, rămas ca punct de referință biblioteconomică în întreaga epocă comunistă, are atât părți pozitive, cât și părți negative.

În Articolul 1, se precizează că bibliotecile vor fi încadrate cu „bibliotecari corespunzători din punct de vedere al nivelului politic, cultural și profesional". Situarea pe primul loc între calitățile bibliotecarului a „nivelului politic" a avut consecințe dramatice asupra profesiei, în sensul epurării vechilor bibliotecari, adesea remarcabili profesioniști, dar cu „nivel ideologic" necorespunzător.

În Articolul 4, se anunță crearea Bibliotecii Centrale de Stat și totodată se prevăd „forme unice de evidență și de statistică în toate bibliotecile științifice, documentare, de masă și școlare" – element absolut inedit în biblioteconomia românească, cu urmări benefice în uniformizarea tehnicilor de bibliotecă, premisă a realizării unui sistem național de biblioteci, care presupune tocmai uniformitate în evidențe.

Articolul 5 se referă la înființarea, pe lângă Comitetul pentru Așezămintele Culturale, a Fondului de Stat al Cărții, „pentru înzestrarea bibliotecilor publice nou înființate, pentru trierea fondurilor de cărți, care au intrat în patrimoniul statului prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1074 din 5 octombrie 1950, prin hotărâri judecătorești etc. pentru a fi repartizate bibliotecilor de stat". Acest Fond de Stat al Cărții urma să realizeze schimb de dublete, pentru a-și diversifica fondurile cu anticariatele de stat, răspunzând astfel mai bine nevoilor de documente ale bibliotecilor. Născut, de fapt, pentru a prelua publicațiile confiscate de autoritățile comuniste, Fondul de Stat al Cărții – abrograt prin HCM nr. 877/1970 – nu și-a dus în realitate niciodată misiunea până la capăt. El nu a făcut decât să îngrămădească mii de publicații de valoare în spații insalubre, distrugându-le în fapt și nu redistribuindu-le, cum i-a fost menirea. Într-un alt context politic, acest organism s-ar fi putut dezvolta în sens pozitiv, ca o agenție națională de redistribuire a publicațiilor între biblioteci, așa cum există în țări cu o mare tradiție culturală ca, de exemplu, Olanda sau Franța. E adevărat că astăzi Rezerva Națională de Publicații a Bibliotecii Naționale a fost concepută într-o altă viziune.

Tot prin această hotărâre, la Articolul 7, *pct. a,* se preconizează crearea unui instrument de o deosebită valoare informațională, *bibliografia națională curentă* care trebuia să apară la 1 martie 1952 sub coordonarea Camerei Cărții din RPR (Biroul de Evidență și Înregistrare a Cărții).

Prin același Articol 7, *pct. b,* se introduce cenzura comunistă în biblioteci: „Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor de pe lângă Consiliul de Miniștri împreună cu Comitetul Așezămintelor Culturale va întocmi și edita lista tipăriturilor ce urmează a fi scoase din biblioteci și va controla permanent conținutul politic al fondurilor de cărți din bibliotecile de toate categoriile". Punerea în aplicare a acestei decizii a reprezentat o lovitură brutală dată bibliotecilor, prin eliminarea din circuitul curent al lecturii a unor cărți valoroase ale culturii române, fapt cu urmări dramatice asupra accesului la cultură a generații întregi de elevi și studenți.

Împărțirea colecțiilor bibliotecilor în „fond liber" și „fond secret (S)" a dăinuit practic până la prăbușirea comunismului, cu toate că anumite publicații au fost repuse în circulație în perioada dezghețului comunist din deceniul al șaptelea.

Același HCM preconizează crearea de biblioteci regionale, raionale și comunale. S-a luat decizia înființării anuale a câte 300 de biblioteci comunale cu un minimum de 1. 500 de volume și un bibliotecar salariat.

Biblioteca Academiei Române primește sarcina întocmirii bibliografiei naționale retrospective a publicațiilor apărute de la 23 august 1944 până la înființarea Camerei Cărții. Această hotărâre va fi modificată ulterior – Biblioteca Academiei Române realizând bibliografia retrospectivă a publicațiilor românești fără limită de timp în trecut. De asemenea, bibliotecile specializate și cele universitare au îndatorirea de a elabora „bibliografii de recomandare", care, mai târziu, vor deveni mult apreciatele bibliografii specializate. În final, sunt nominalizate cele șase ministere care au fost autorizate să aducă la îndeplinire dispozițiile acestei hotărâri.

Așadar, HCM nr. 1542/1951 are într-adevăr valoarea unei legi a bibliotecilor prin cuprinderea ansamblului problemelor biblioteconomice. Așa cum se poate ușor remarca, acest document legislativ prevede deopotrivă lucruri bune, care au condus la dinamizarea domeniului, dar și lucruri nocive, aspecte ale unui birocratism și centralism excesiv, specifice unei societăți totalitare.

Alte reglementări apărute în această perioadă privind principalele aspecte ale muncii de bibliotecă au ca punct de plecare acest document guvernamental. Să le urmărim pe cât posibil în ordinea apariției.

Astfel, prin HCM nr. 144/1951 se fixează *cadrul financiar pentru desfășurarea activității bibliotecilor* prin acordarea avansurilor băneși în vederea aprovizionării bibliotecilor cu publicații – o măsură binevenită, care a permis apariția colecturilor atât în București, cât și în principalele județe ale țării. Colecturile sunt instituții intermediare cu statut comercial, librării cu circuit dedicat, de o mare importanță pentru achiziția de publicații de către bibliotecile de toate tipurile. Colecturile au mai supraviețuit câțiva ani după prăbușirea comunismului, apoi au dispărut complet.

Ca urmare a aplicării articolului 3 din HCM nr. 1542/1951, în 1958, Ministerul Culturii, prin Direcția Generală a Așezămintelor Culturale, elaborează *Norme pentru organizarea împrumutului între biblioteci,* aflate în vigoare și astăzi, deși puțină lume mai știe de ele și încă și mai puțină le aplică. În acest document sunt prevăzute norme pentru împrumutul de publicații din cadrul aceleiași rețele și norme pentru împrumutul de publicații din rețele diferite.

Prin Ordinul nr. 144/1956 al ministrului culturii se emit *Instrucțiunile pentru păstrarea securității și igienei fondurilor bibliotecii.* Prin măsurile pe care le presupuneau, aceste instrucțiuni au contribuit la consolidarea rețelelor de

biblioteci, asigurarea integralității colecțiilor lor și îmbunătățirea condițiilor de acces în bibliotecă. Ele s-au constituit într-un regulament-cadru de funcționare a bibliotecilor, aplicat de-a lungul anilor, fără să se mai cunoască sursa.

Potrivit acestui ordin, instituțiile care au în subordine biblioteci sunt obligate: să creeze condiții și mijloace pentru păstrarea în bune condiții a cărților; să încadreze bibliotecile cu personal permanent și corespunzător din punct de vedere cultural și profesional; să se îngrijească de predarea după inventar a fondurilor de cărți în caz de schimbare a responsabilului bibliotecii; să controleze o dată la șase luni modul în care se respectă instrucțiunile privitoare la păstrarea, securitatea și igiena fondurilor de carte (Art. l). Bibliotecile au libertatea să facă schimb de cărți sau colecții cu alte biblioteci din dubletele disponibile sau alte publicații nefolosite, dar cu aprobarea specială a conducerii imediat superioare (Art. 7). Introducerea unei aprobări superioare, care nu era simplu de obținut, a fost desigur una din cauzele pentru care schimbul intern nu a funcționat aproape niciodată la noi. Lectura este gratuită (Art. 27). Bibliotecile își vor desfășura activitatea pe baza unor regulamente de funcționare în care se vor prevedea drepturile și obligațiile cititorilor (Art. 28). Se prevăd, de asemenea, reguli de împrumut, obligații revenite deopotrivă bibliotecarilor și cititorilor, sancțiuni și modalități legate de recuperarea publicațiilor împrumutate (Art. 40-49).

Minim de tehnică de bibliotecă, elaborat de Direcția Bibliotecilor din Ministerul Culturii și apărut la Editura de Stat Didactică și Pedagogică în 1958, reprezintă o altă consecință a aplicării HCM nr. 1542/1951 referitoare la *constituirea unui cod unitar de norme și tehnici de biblioteconomie.* Lucrarea, adresată bibliotecilor publice, are următoarele capitole: I. Evidența fondului. II. Cota cărții. III. Cataloagele bibliotecii. IV. Pregătirea cărților pentru bibliotecă. V. Așezarea cărților. VI. Eliberarea publicațiilor. VII. Tehnica activităților bibliotecilor: filiale și mobile. VIII. Tehnica împrumutului între biblioteci. IX. Păstrarea cărților. X. Evidența activității. XI. Păstrarea actelor bibliotecii.

Această lucrare este importantă pentru istoria biblioteconomiei românești pentru că este pentru prima oară când s-au prezentat, într-o succesiune firească, tehnicile biblioteconomice folosite în biblioteci.

Ordinul nr. 395/1956 al ministrului culturii, elaborat în temeiul Art. 7 al Ordinului nr. 144/1956, reglementează *schimbul de publicații între bibliotecile din sistemul Ministerului Culturii.* In fapt, reglementarea a rămas practic fără obiect după înființarea Fondului de Stat al Cărții devenit ulterior Rezerva Națională de Tipărituri din cadrul Bibliotecii Naționale a României, în ale cărei atribuții intrau prelucrarea și distribuirea dubletelor din biblioteci și alte instituții.

În privința *schimbului internațional de publicații*, de o importanță fundamentală pentru activitatea marilor biblioteci românești, care au putut aduce în țară, pe această cale, în timpul regimului comunist, publicații de mare valoare contribuind astfel la menținerea științei și culturii românești în contact cu literatura mondială de vârf, au apărut mai multe documente legislative.

Astfel, HCM nr. 62/1960, prin cele trei articole ale sale, „autorizează Biblioteca Centrală de Stat, bibliotecile centrale universitare și bibliotecile institutelor de învățământ superior din Republica Populară Română, să facă schimb de tipărituri, periodice științifice proprii și microfilme cu instituții similare din străinătate". Orice relație de schimb trebuia însă să aibă avizul Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor de pe lângă Consiliul de Miniștri, adică al cenzurii. În aceste condiții, evident, bibliotecarii ezitau să contacteze instituții din străinătate pentru schimb. Așa se explică faptul că, până la evenimentele din 1989, practic, schimbul de publicații a fost întreprins de relativ puține biblioteci ale țării.

Prin Decretul nr. 835/1964 al Consiliului de Stat este ratificată *Convenția UNESCO privind schimburile internaționale de publicații, întocmită la Paris, la 5 decembrie 1958.* Convenția, extrem de generoasă, ar fi trebuit să dea o largă deschidere acestei forme de cooperare bibliotecară, însă lucrurile, în realitate, nu au stat deloc așa. Marile biblioteci – pentru că de micile biblioteci nu putea fi vorba – au primit foarte greu aprobarea de a practica schimbul.

În același an, prin Decretul nr. 836 al Consiliului de Stat se ratifică cea de-a doua *Convenție UNESCO referitoare la schimbul de publicații oficiale și documente guvernamentale,* convenție care n-a fost practic niciodată pusă în aplicare în România, o țară cu regim totalitar, în care documentele guvernamentale reprezentau un mare secret. Este cunoscută practica autorităților comuniste din România de a semna tot felul de documente internaționale, pe care „uitau" apoi să le pună în aplicare.

Referitor la ieșirile publicațiilor din evidența bibliotecilor avem de asemenea mai multe acte normative.

Astfel, prin Decretul nr. 409/1955 al Marii Adunări Naționale privind *transferarea mijloacelor fixe către unitățile socialiste,* cărțile devin *mijloace fixe* și nu puteau fi scoase din evidență decât în condiții deosebite: după un anumit timp și după îndeplinirea unor îndelungate formalități, care cereau din partea bibliotecarilor timp, răbdare și multe demersuri.

A fost o măsură absolut arbitrară, care a făcut mult rău bibliotecilor, întrucât toate publicațiile deținute de acestea continuă să fie încă mijloace fixe.

În baza HCM nr. 771/1962, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă elaborează *Instrucțiunile nr. 231/9 martie 1966 privind casarea cărților și publicațiilor,* care cuprinde două capitole: casarea publicațiilor-mijloace fixe (capitolul I); casarea publicațiilor-mijloace circulante (capitolul II).

Casarea cărților din biblioteci intră în primul capitol. Acestea pot fi casate numai dacă sunt deteriorate fizic sau au conținutul depășit, dar numai după îndeplinirea anumitor condiții – cele de timp fiind determinante – și în urma unor complicate demersuri. Astfel, publicațiile editate înainte de 1944, precum și cele cu conținut depășit nu puteau fi casate decât cu avizul Fondului de Stat al Cărții, care, în fapt, n-a dat niciodată asemenea avize pentru că, pur și simplu, i-ar fi fost imposibil să verifice dacă are sau nu nevoie de asemenea publicații.

Aceste condiții și formalități devin mai apăsătoare în urma aplicării Decretului nr. 49/1982, care, prin dificilele condiții impuse, interzice, practic, casarea publicațiilor străine, precum și a celor românești apărute înainte de 1944, cu excepția numerelor disparate din publicațiile periodice, ce nu aveau perspectivă de completare.

Prin urmare, orice broșură românească apărută înainte de 1944, indiferent de valoare, sau orice publicație străină practic nu putea fi eliminată din bibliotecă. Această măsură birocratică și absurdă a dăunat enorm bibliotecilor românești, care au fost obligate să supraviețuiască cu un uriaș balast, în condițiile în care spațiile de depozitare au devenit pretutindeni tot mai neîncăpătoare.

Normele metodologice privind contabilizarea unităților bugetare, aplicate și în biblioteci sunt aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 596/31 decembrie 1970. Potrivit acestor norme, conducătorii unităților care au calitatea de ordonatori de credite răspund de organizarea corespunzătoare a evidenței financiare în unitățile respective.

Un alt document legislativ în care sunt cuprinse și bibliotecile a fost Decretul Consiliului de Stat nr. 703/28 decembrie 1973 privind *stabilirea normelor unitare de structură pentru instituțiile cultural-educative.* Decretul avea în vedere bibliotecile publice. Potrivit acestui act legislativ, bibliotecile au fost organizate în următoarele tipuri: 1. biblioteci publice (comunale, municipale și județene); 2. biblioteci școlare; 3. biblioteci ale instituțiilor de învățământ superior (cu personalitate juridică la peste 200.000 de volume, condiție nerespectată, deoarece, cu excepția bibliotecilor centrale universitare, toate celelalte biblioteci de învățământ superior nu au dobândit personalitate juridică); 4. biblioteci specializate; 5. biblioteci naționale (Biblioteca Centrală de Stat și Biblioteca Academiei Române). De reținut este că această organizare era în acord cu normele internaționale.

Decretul stabileşte şi organigrama unei biblioteci, care poate cuprinde, în funcţie de mărimea şi destinaţia unităţii respective, următoarele tipuri de activităţi: 1. completarea colecţiilor; evidenţa şi prelucrarea colecţiilor; cercetarea şi informarea bibliografică; documentarea; depozit legal; rezerva naţională; schimb de publicaţii; activităţi cu publicul şi alte activităţi similare; 2. depozite de cărţi şi alte publicaţii; 3. legătorii, ateliere sau puncte tipografice; 4. laboratoare de restaurare şi patologie a cărţii.

Pentru bibliotecile din învăţământ apare Decretul Consiliului de Stat nr. 83/1976 *privind aprobarea normelor de structură şi a structurilor organizatorice-tip pentru instituţiile cultural-educative din subordinea Ministerului Educaţiei şi Învăţământului.* Prin acest decret, care aplică art. 10 şi 13 din Decretul nr. 703/1973, se stabilesc organigramele şi atribuţiile bibliotecilor centrale universitare din Bucureşti, Cluj-Napoca şi Iaşi, precum şi ale Bibliotecii Pedagogice Naţionale din Bucureşti (Biblioteca Centrală Universitară din Timişoara a fost înfiinţată în 1993). Aceste instituţii capătă personalitate juridică.

Bibliotecilor centrale universitare din Bucureşti, Cluj-Napoca şi Iaşi le revine obligaţia de a acorda asistenţă metodologică în activităţile de biblioteconomie şi de perfecţionare profesională personalului bibliotecilor de învăţământ superior din centrul universitar respectiv şi din alte centre universitare stabilite de Ministerul Educaţiei şi Învăţământului. În plus, în activitatea Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti a fost inclusă şi obligaţia dotării cu publicaţii a lectoratelor de limba, literatura, cultura şi civilizaţia poporului român care funcţionează în institute de învăţământ superior din străinătate, precum şi completarea centralizată cu publicaţii străine a bibliotecilor din institutele de învăţământ superior din toată ţara.

De asemenea, activitatea specifică a Bibliotecii Pedagogice Naţionale cuprinde şi îndrumarea metodologică a reţelei de biblioteci şcolare şi biblioteci pedagogice ale caselor corpului didactic din subordinea inspectoratelor şcolare judeţene.

Aceste organigrame, urmate de noi organizări au fost doar pretexte în vederea diminuării substanţiale a alocaţiilor bugetare pentru instituţiile de cultură. Mulţi angajaţi au fost daţi afară din biblioteci, sub diferite motive, cele adevărate fiind de ordin politic; numeroase proiecte au fost întrerupte etc. Era un semnal clar al declinului comunismului.

În legătură cu această problemă, trebuie spus că, în 1977, ca urmare a desfiinţării multor posturi de bibliotecari comunali, Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste (CCES), care ia locul Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă, şi Ministerul Educaţiei şi Învăţământului au căzut de acord

ca îndrumarea activității bibliotecarilor comunali să fie făcută de către bibliotecarii şcolari, care urmau să împrumute cărți sătenilor. În fapt, lucrurile au rămas neschimbate. Dovadă în acest sens sunt îndrumările CCES, nr. 1075/1977 şi nr. 6613/1977.

Din aceleaşi considerente economice ca Decretul nr. 703/1973 a apărut Decretul nr. 138/1974 al Consiliului de Stat privind *stabilirea normelor unitare de structură pentru unitățile de informare documentară.*

Acest decret a desființat practic institutele de informare şi documentare din România, create cu multă trudă şi care obținuseră bune rezultate, dovedindu-se o prezență necesară pentru economia, știința şi învățământul românesc.

Astfel, cele 23 de institute de informare şi documentare naționale de profil au fost transformate în oficii de informare documentară cu personal substanțial redus, care, după câțiva ani au dispărut. Prin acelaşi decret, Institutul Național de Informare şi Documentare Științifică şi-a schimbat denumirea în Institutul Național de Informare şi Documentare (INID). Deşi se precizează, în Articolul 2, că INID „coordonează şi deserveşte rețeaua tuturor institutelor de informare şi documentare", acest lucru, în realitate, nu s-a întâmplat niciodată, deoarece în chiar acelaşi decret, la Articolul 8, se stipulează că „ministerele sau alte organe centrale, institutele centrale de cercetare şi academiile de științe, după caz, conduc, îndrumă şi controlează întreaga activitate a unităților de informare documentară în ramurile respective". Prin urmare, rolul INID din acest punct de vedere este, practic, nul. Am considerat oportun să ne referim şi la acest decret, deoarece activitățile de informare şi documentare nu pot fi niciodată, cu adevărat, separate de activitățile biblioteconomice, cu care formează un tot unitar.

În privința gestionării publicațiilor, în absența unei legislații specifice, după cum menționam la începutul acestui studiu, s-au aplicat prevederile Legii nr. 22 din 18 noiembrie. 1969 *privind angajarea gestionarilor, constituirea de garanții şi răspunderi în legătură cu gestionarea bunurilor organizațiilor socialiste* şi HCM nr. 2230 din 8 decembrie 1969 *privind gestionarea bunurilor materiale ale organizațiilor socialiste.*

Mai întâi, această lege s-a aplicat în bibliotecile publice, apoi, prin Ordinul ministrului învățământului nr. 39/1970, este extinsă şi în bibliotecile de învățământ. Fără a se ține seama de teoria şi practica biblioteconomică mondială, cărțile sunt supuse aceluiaşi regim ca uneltele şi nu pot fi scoase din folosință decât după un număr mare de ani – ca orice mijloc fix – indiferent de gradul lor de uzură, ceea ce era absurd, făcând să zacă în biblioteci, inutilizabile, zeci de volume. În plus, bibliotecarii, la fel ca vânzătorii din

orice magazin alimentar (care beneficiază totuşi de anumite perisabilităţi), au fost obligaţi să-şi constituie garanţii materiale, care le-au diminuat substanţial salariul, aflat mereu la nivelul cel mai scăzut între profesiunile intelectuale.

Legea nr. 63/1974 *privind ocrotirea patrimoniului cultural naţional al Republicii Socialiste România* prezintă interes şi pentru bibliotecile care sunt deţinătoare de lucrări de patrimoniu. Potrivit acestei legi, din patrimoniul naţional fac parte: 1. bunuri cu valoare artistică deosebită; 2. bunuri cu valoare istorică şi documentară deosebită; 3. bunuri cu valoare ştiinţifică de documente ale naturii.

Legea impune ca toate bunurile care fac parte din patrimoniul naţional cultural să fie înscrise în *evidenţe centralizate de stat* şi supuse unui regim special de păstrare, conservare, valorificare ştiinţifică şi introducere în circuitul public. Pentru punerea în aplicare a acestei legi s-au înfiinţat: Comisia Centrală de Stat a Patrimoniului Cultural Naţional şi Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional, cu oficii judeţene şi oficii ale municipiului Bucureşti.

În categoria *bunurilor cu valoare istorică şi documentară deosebită* au fost incluse şi numeroase documente din biblioteci, precum manuscrise, fotografii, stampe, gravuri, materiale cartografice. În privinţa cărţilor, acestea devin bunuri patrimoniale dacă pot fi incluse într-una din următoarele trei categorii: cărţi româneşti editate până la 1830; cărţi străine editate până la 1800 (iniţial se fixase anul 1725); cărţi cu valoare bibliofilă deosebită.

Nici astăzi, după aproape patru decenii de la promulgarea acestei legi, nu s-a reuşit a se realiza o evidenţă naţională completă a cărţilor de patrimoniu şi nici a altor bunuri culturale.

Prin Instrucţiunile nr. 86/1981 ale Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste se reglementează *activitatea anticariatelor de stat.* În Articolul 19 se precizează că desfacerea bunurilor susceptibile a face parte din patrimoniul cultural naţional se realizează prin acordarea dreptului de preempţiune la cumpărare instituţiilor publice. Pentru biblioteci se stabilesc următoarele priorităţi: biblioteci naţionale, biblioteci centrale universitare, biblioteci judeţene. Termenul de răspuns de la oferta anticariatului este de maximum 30 de zile.

Termenele şi condiţiile de efectuare a inventarierii cărţilor, periodicelor şi altor documente grafice şi audiovizuale, obiecte muzeale şi de recuzită au fost reglementate prin Dispoziţia nr. 551/1983 a Consiliului Culturii. Potrivit acestei dispoziţii, bunurile specifice bibliotecilor se inventariază astfel: la bibliotecile cu până la 5.000 de volume şi unităţi bibliografice, în fiecare an; la bibliotecile cu 5.001-10.000 de volume şi unităţi bibliografice – o dată la doi ani; la bibliotecile cu 10.001-50.000 volume şi unităţi bibliografice – o dată

la trei ani; la bibliotecile cu 50.001-250.000 volume şi unităţi bibliografice – o dată la cinci ani; la bibliotecile cu 250.001-1.000.000 volume şi unităţi bibliografice – o dată la şapte ani.

În afara termenelor prezentate mai sus, publicaţiile se inventariază şi în următoarele condiţii: ori de câte ori intervine o predare-primire de gestiune; ori de câte ori sunt indicii că există lipsuri sau plusuri în gestiune, care nu pot fi stabilite decât prin inventar; la cererea organelor de control, cu prilejul efectuării controlului sau a altor organe împuternicite; în cazul modificării preţurilor ca urmare a hotărârilor organelor competente; cu ocazia operaţiunilor de recalculare sau reevaluare dispuse de organele în drept; cu prilejul comasării, divizării sau desfiinţării bibliotecii ca urmare a unor calamităţi naturale sau a unor cazuri de forţă majoră (Art. 5).

Inventarierea cărţilor, periodicelor, a celorlalte documente grafice şi audiovizuale se face prin confruntarea datelor din documentele de evidenţă cu bunurile aflate în unitate, întocmindu-se liste numai pentru cele constatate lipsă sau găsite în plus (Art. 6). Trebuie reţinut că evidenţa analitică a documentelor de bibliotecă inventariate se realizează cu ajutorul *Registrului inventar* (cod 19-1-2), formular tipizat. Parte din aceste obligaţii vor fi preluate de Legea bibliotecilor nr. 334/2002.

Referitor la pregătirea profesională de bază în domeniul biblioteconomiei, legislaţia era practic inexistentă. HCM nr. 1542/1951 nu prevedea nimic în acest sens. Cu toate acestea, în virtutea tradiţiei, învăţământul biblioteconomic s-a dezvoltat şi chiar diversificat în primele decenii de regim comunist, după care s-a restrâns treptat până la desfiinţarea totală în 1973. Acest lucru a avut consecinţe dramatice asupra profesiei. Inexistenţa învăţământului profesional a făcut posibilă intrarea în biblioteci a unor oameni fără dragoste de carte şi bibliotecă şi fără dorinţa pregătirii profesionale. Regimul comunist a făcut o greşeală imensă desfiinţând învăţământul biblioteconomic care continua tradiţia perioadei interbelice care a dat, în deceniul al şaselea al secolului trecut, o pleiadă de remarcabili bibliotecari.

În privinţa formării continue a bibliotecarilor, *Legea nr. 2/1971 privind perfecţionarea pregătirii profesionale a lucrătorilor din unităţile socialiste,* care stabilea obligaţia fiecărui salariat de a urma, periodic, forme de perfecţionare a pregătirii profesionale corespunzător sarcinilor de serviciu pe care le are de îndeplinit, s-a aplicat şi pentru bibliotecari.

Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste şi Ministerul Învăţământului, ca principalele ministere care aveau în subordine biblioteci, au organizat, fiecare după propria metodologie, cursuri de perfecţionare a bibliotecarilor, astfel încât fiecare bibliotecar, o dată la cinci ani, a urmat asemenea cursuri.

Din păcate, în absența unor programe în acord cu cerințele naționale reale, dar și cu programe similare din străinătate, adesea, aceste cursuri erau de formă.

Referitor la Depozitul Legal, un prim punct normativ este Decretul nr. 17/1949 al Ministrului Artelor și Informațiilor pentru editarea și difuzarea cărții. La puțin timp după apariția acestui document a fost necesară completarea lui cu diferite alte dispoziții, ordine sau instrucțiuni, întrucât, la acea dată, nu au putut fi precizate noile tipuri de documente, apărute între timp. Un alt neajuns în acest sens l-a reprezentat și faptul că actele normative ulterioare, apărute în completarea Decretului 17/1949, fiind de nivel departamental, nu au putut rezolva problema din lipsă de autoritate. Ceea ce trebuie reținut este faptul că Bibliotecii Centrale de Stat i-a revenit, în întreaga perioadă comunistă, obligația gestionării depozitului legal românesc.

Prin Decretul nr. 10 al Consiliului de Stat, publicat în *Buletinul Oficial* nr. 2/17 ianuarie 1986 este aprobat *catalogul formularelor tipizate comune,* care a fost editat în 1987. Acest catalog conține machetele și codurile tuturor formularelor tipizate între care și cele cuprinse în nomenclatorul pentru biblioteci. În legătură cu acest decret, au apărut *Norme de utilizare a formularelor tipizate,* aprobate de Comisia Guvernamentală cu nr. 744/1987, care cuprind instrucțiunile de utilizare a formularelor tipizate. Formularele tipizate au fost elaborate și codificate într-o concepție unitară, în scopul ordonării și prelucrării cât mai operative a datelor care să fie procesate informatizat, al creșterii eficienței informației, al reducerii muncii de evidență și a consumului de hârtie. Ele reprezintă în mod real un pas înainte pe calea uniformizării tehnicii de bibliotecă.

Prin Decretul nr. 89 al Consiliului Provizoriu de Uniune Națională publicat în *Monitorul Oficial nr.* 1/ 5 februarie 1990 se desființează Comisia Guvernamentală pentru raționalizarea sistemului de evidență. În aceste condiții modificarea și aprobarea formularelor tipizate pentru biblioteci este de competența Ministerului Culturii, respectiv a Bibliotecii Naționale. După 1990, unele biblioteci au renunțat să utilizeze aceste formulare tipizate, sub motiv că nu sunt suficient de adecvate muncii de bibliotecă – aceasta este o eroare, întrucât aceste formulare, în urma unor minime revizuiri, pot fi realmente utile, oferind posibilitatea unei activități unitare pe plan național.

EVOLUȚIA BIBLIOTECONOMIEI

Introducere
Legislație
Învățământul de specialitate
Literatura de specialitate
Asociațiile profesionale

INTRODUCERE

După decembrie 1989, odată cu dispariția cenzurii, biblioteca a revenit la misiunea ei firească, aceea de a furniza acces la informații și documente în funcție de nevoile utilizatorilor, fără restricții de natură ideologică. Lucrările considerate de regimul comunist „periculoase", neconforme cu ideologia oficială, au fost reintroduse în circuitul lecturii, iar în dezvoltarea colecțiilor și-au recâștigat întâietatea criteriile biblioteconomice.

Transformările majore care s-au produs în întreaga societate au avut asupra bibliotecilor consecințe atât pozitive, cât și negative. În timp ce, de pildă, reforma învățământului și înființarea unor noi universități, de stat și private, au avut ca efect creșterea numărului bibliotecilor universitare, desființarea sau reorganizarea unor instituții a condus la dispariția multor biblioteci specializate, ale căror colecții s-au risipit sau au fost distruse. De asemenea, în comunitățile mici, mai ales în cele din zona rurală, au fost desființate numeroase biblioteci școlar[1] și publice, sub pretextul lipsei resurselor financiare.

În același timp, dacă în vremea regimului comunist numărul bibliotecilor care s-au construit a fost unul neînsemnat, în perioada postdecembristă au crescut investițiile în ridicarea și amenajarea unor noi spații de bibliotecă sau în modernizarea celor existente. Chiar dacă, în ansamblu, aceste investiții

au rămas insuficiente în raport cu necesitățile sau au fost derulate într-un ritm foarte lent, ele au căutat să răspundă nevoii de spații corespunzătoare realităților infodocumentare contemporane, în condițiile în care majoritatea clădirilor vechi de bibliotecă fie sunt inadecvate acestui scop, fie au depozitele supraaglomerate sau fac parte din categoria imobilelor confiscate de regimul comunist, care trebuie retrocedate foștilor proprietari. Printre edificiile ridicate în acest răstimp se regăsește sediul actual al Bibliotecii Naționale a României, construcție începută înainte de 1989 și inaugurată la începutul anului 2012, sau noul corp al Bibliotecii Academiei Române. Și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din București beneficiază de o clădire modernă, ridicată în paralel cu eforturile de refacere a celei vechi, incendiată în timpul Revoluției. Noi clădiri sau spații au la dispoziție și alte biblioteci universitare (Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran" din Timișoara, Biblioteca Academiei de Studii Economice din București, bibliotecile Universității „Politehnica" din București, Universității „Transilvania" din Brașov, Universității din Oradea, Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu" din Cluj-Napoca), precum și bibliotecile publice (bibliotecile județene din Argeș, Brașov, Brăila, Constanța, Maramureș, Vâlcea, biblioteca municipală din Onești etc.).

Una dintre cele mai mari provocări cu care s-au confruntat bibliotecile după 1989 a fost cea a desfășurării activității în condițiile unei finanțări insuficiente. Slabele performanțe economice ale țării le-au oferit guvernanților un bun motiv de a pune educația și cultura, implicit și bibliotecile, pe ultimele locuri ale priorităților de finanțare. În absența unor reglementări clare privind finanțarea bibliotecilor sau prin ignorarea voită a celor existente, sprijinul acordat de autorități diferă de la o zonă geografică la alta, de la o rețea de biblioteci la alta sau de la bibliotecă la bibliotecă, în funcție de criterii mai degrabă subiective. Din această cauză, dar nu numai, nivelul de dezvoltare și de modernizare al bibliotecilor românești este foarte variat.

Pe de altă parte, la rămânerile în urmă care se pot constata în evoluția de după 1989 a bibliotecilor românești a contribuit în mare măsură cvasiabsența unei coordonări a sistemului și subsistemelor (rețelelor) de biblioteci. În pofida apariției unei legi a bibliotecilor și înființării unor organisme cu rol de coordonare pe plan național (Comisia Națională a Bibliotecilor) sau la nivel de rețea (Comisia Națională a Bibliotecilor din Învățământ), în toți acești ani nu s-au putut impune niște politici unitare și coerente de dezvoltare a bibliotecilor. Astfel, cu toate că în prezent în legislația specifică românească sunt recunoscute și definite ca atare cele cinci tipuri de instituții bibliotecare acceptate de standardele internaționale (naționale, universitare, publice, specializate și școlare), ele nu se constituie cu adevărat într-un *sistem național*, acesta rămânând doar un construct teoretic[2].

În acest context, se poate afirma totuși că biblioteconomia românească s-a dezvoltat semnificativ în comparație cu etapa anterioară. Accesul la literatura științifică de specialitate din țările cu o biblioteconomie avansată, contactele și schimburile de experiență cu specialiști din străinătate, afilierea la asociații internaționale de profil și participarea la congresele și conferințele acestora au favorizat acumularea de noi cunoștințe profesionale. Învățământul biblioteconomic, reînființat, a format noi generații de specialiști, cu o bază teoretică solidă. Literatura de specialitate s-a îmbogățit cu articole, studii, monografii în care sunt analizate atât aspectele tradiționale, cât și direcțiile de dezvoltare urmărite de biblioteconomia contemporană. Asociațiile de bibliotecari, apărute în contextul redobândirii dreptului la liberă asociere, au stimulat comunicarea și cooperarea profesională, au sprijinit evoluția teoriei și practicii în domeniu, au pus la dispoziție diverse forme de perfecționare și au reprezentat vocea specialiștilor din biblioteci în dialogul cu autoritățile tutelare. Legislația specifică și adiacentă a fost actualizată și îmbogățită, reglementând cadrul de desfășurare a activităților din biblioteci.

La nivel aplicativ, biblioteconomia românească a căutat să gestioneze schimbările produse ca urmare a pătrunderii tehnologiilor informației în biblioteci. Decalajele pe care România le-a acumulat față de țările dezvoltate în timpul regimului comunist s-au regăsit și în nivelul la care se situau bibliotecile noastre la începutul anului 1990 din punct de vedere ale practicilor, tehnicilor și serviciilor puse la dispoziția utilizatorilor. Aceste decalaje au obligat bibliotecile românești să ardă etapele și să abordeze abrupt procesul de informatizare, care a produs modificări de substanță în fluxurile documentare și în modalitățile de a furniza servicii. Diversificarea tipologiei documentelor și informațiilor și concurența mediului electronic, care au transformat radical comportamentul informațional al omului contemporan, s-au adăugat și ele factorilor care au solicitat un dinamism superior al profesiei.

LEGISLAȚIA

În elaborarea legislației care se aplică bibliotecilor, fie ea specifică sau adiacentă, o contribuție importantă au avut-o, prin consultanța de specialitate acordată sau prin luările lor de poziție, asociațiile de bibliotecari, dar și unele dintre instituțiile reprezentative ale sistemului național de biblioteci, precum Biblioteca Națională a României.

Primul act normativ din perioada postdecembristă care face referire la sfera infodocumentară este *Decretul-lege nr. 141/1990 privind organizarea activității de informare și documentare*. Decretul preconiza, între altele, organizarea unui Sistem Național de Informare și Documentare (SNID) din care ar fi făcut parte institutele de informare și documentare, bibliotecile, arhivele și muzeele. SNID urma să fie coordonat de un consiliu științific care ar fi trebuit să funcționeze pe lângă Institutul Național de Informare și Documentare (INID). În contextul problemelor cu care s-a confruntat INID, instituție care a avut o traiectorie descendentă după Revoluție, fiind în cele din urmă desființată, dar și al dificultății de a aduna sub aceeași umbrelă instituții cu un specific destul de diferit, prevederile decretului au rămas literă moartă.

În primii ani de după 1989 apar ordine ale miniștrilor educației și culturii prin care sunt aprobate regulamentele de organizare și funcționare a bibliotecilor aflate în subordinea ministerelor respective: bibliotecile publice[3], Biblioteca Națională a României[4], bibliotecile școlare[5] și bibliotecile de învățământ superior[6]. Aceste regulamente sunt actualizate ulterior în mai multe rânduri.

În 1995, este adoptat un act normativ foarte important pentru conservarea memoriei culturale scrise a unei țări: legea referitoare la depozitul legal[7]. Ultima sa variantă - *Legea nr. 209/2007 privind depozitul legal de documente* - prevede că depozitul legal este organizat, la nivel central, de către Biblioteca Națională a României. Numărul exemplarelor furnizate pentru depozitul legal variază între unu și șapte, în funcție de tipul documentului:

- un exemplar: documentele numismatice și filatelice (bancnote, monede, medalii, mărci poștale);
- două exemplare: edițiile rare și bibliofile, cursurile universitare tipărite sau multigrafiate, tezele de doctorat, rezumatele tezelor de doctorat, standardele și normele tehnice și de funcționare, fascicolele;
- trei exemplare: partiturile muzicale, programele, anunțurile, afișele, proclamațiile sau documentele cu valoare de memorie culturală, atlasele, albumele, hărțile plane, în relief și globulare, planurile tipărite, reproducerile în serie ale lucrărilor de artă grafică, plastică, decorativă și fotografică, precum și ale cărților poștale și cărților poștale ilustrate, microfilmele, microfișele;
- șase exemplare: publicațiile seriale, publicațiile cu caracter oficial ale autorităților administrației publice centrale și locale, culegerile de acte normative, manualele școlare, documentele audiovizuale stocate pe discuri, casete, videocasete, CD, DVD, documentele în formă electronică difuzate pe dischetă, CD-uri, DVD;
- șapte exemplare: cărțile (cu excepția edițiilor rare și bibliofile), broșurile și extrasele din publicații seriale.

Biblioteca Națională primește de la producători documentele cu titlu de depozit legal și le distribuie, după caz, beneficiarilor depozitului legal central: Biblioteca Națională a României, Biblioteca Academiei Române și bibliotecile centrale universitare din Cluj-Napoca, Iași și Timișoara. Alți beneficiari ai depozitului legal central sunt Biblioteca Militară Națională și Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Pitești, pentru documentele care se referă la domeniul militar, elaborate de persoane fizice și juridice care nu sunt încadrate în armată, și Biblioteca Academiei Române – pentru teze de doctorat, documente numismatice, partituri muzicale, atlase, microfilme, microfișe etc. Pe baza depozitului legal propriu, Biblioteca Națională realizează statistica producției editoriale din România și elaborează Bibliografia națională curentă.

La nivel local, depozitul legal, pe baza căruia se elaborează bibliografiile locale, este organizat de bibliotecile județene și de Biblioteca Metropolitană București. Producătorii din județ/municipiu trimit către aceste biblioteci, în câte un exemplar, numai anumite tipuri de documente: cărțile (cu excepția edițiilor rare și bibliofile), broșurile, extrasele din publicații seriale, publicațiile seriale, publicațiile cu caracter oficial ale autorităților administrației publice centrale și locale, culegerile de acte normative, manualele școlare, documentele audiovizuale stocate pe discuri, casete, videocasete, CD, DVD și documentele în formă electronică difuzate pe dischetă, CD, DVD.

O serie de acte normative contribuie la clarificarea și consolidarea statutului bibliotecilor și al bibliotecarilor din învățământ. *Legea învățământului nr. 84/1995* dedică un capitol separat[8] bibliotecilor din învățământ și prevede înființarea unui organism consultativ de specialitate al ministerului de resort. Acest organism - Consiliul Național al Bibliotecilor din Învățământ (CNBI) - a fost înființat la începutul anului 1998 și, conform regulamentului său de organizare și funcționare[9], era menit să elaboreze strategia de dezvoltare a structurilor infodocumentare din sistemul național de învățământ precum și programe de modernizare și informatizare, studii și sinteze privind situația lor, să participe la elaborarea proiectelor de acte normative referitoare la biblioteci, să formuleze propuneri pentru dezvoltarea construcțiilor de biblioteci și recomandări privind asigurarea resurselor materiale și financiare necesare bibliotecilor din învățământ etc. Consiliul a funcționat timp de opt ani (1998-2006) și a fost condus de Ion Stoica, directorul Bibliotecii Centrale Universitare din București (1998-2002), apoi de Vasile D. Țâra (2002-2006), directorul Bibliotecii Centrale Universitare din Timișoara. Printre materialele elaborate de CNBI în perioada existenței sale se numără *Norme privind evidența documentelor și a bunurilor culturale din patrimoniul bibliotecilor*

şcolare şi universitare, *Metodologia de organizare a inspecţiei în bibliotecile de învăţământ*, *Metodologie privind încadrarea şi promovarea personalului în funcţii din bibliotecile universitare*, *Norme privind încadrarea cu personal a bibliotecilor universitare*, *Regulament-cadru de funcţionare a bibliotecilor universitare din sistemul naţional*, *Regulament-cadru de funcţionare a bibliotecilor şcolare din sistemul naţional*, *Cercetarea ştiinţifică în bibliotecile universitare. Program. Direcţii de dezvoltare*, *Strategia de dezvoltare a bibliotecilor universitare şi şcolare din România în perioada 2003-2007*, *Raport privind starea bibliotecilor universitare din România la 30 iunie 2005*, *Starea bibliotecilor din învăţământul preuniversitar* etc. Din perspectiva cunoaşterii realităţilor din reţeaua bibliotecilor de învăţământ, se poate afirma că activitatea CNBI a fost fructuoasă, Consiliul adunând şi sintetizând date şi informaţii importante. Din păcate, nu acelaşi lucru se poate spune despre documentele cu valoare programatică elaborate de CNBI, majoritatea lor rămânând la stadiul de propunere, fără a avea vreun efect asupra dezvoltării bibliotecilor din învăţământ.

CNBI şi-a încetat activitatea în anul 2006, Ministerul Educaţiei considerând, probabil, că activitatea şi atribuţiile lui se suprapun celor ale Comisiei Naţionale a Bibliotecilor, înfiinţată ca urmare a apariţiei Legii bibliotecilor (2002).

Prin *Legea nr. 128/1997 privind statutul personalului didacti*[10], bibliotecarilor din învăţământ li s-a recunoscut statutul de cadre didactice auxiliare. Foarte important este faptul că această lege impune anumite condiţii de pregătire profesională obligatorii pentru aspiranţii la ocuparea funcţiilor de specialitate din bibliotecile şcolare şi universitare, ceea ce constituie o noutate absolută pentru bibliotecile româneşti. Astfel, funcţiile de bibliotecar, documentarist şi redactor pot fi ocupate pe perioadă nedeterminată doar de către absolvenţii cu examen de diplomă ai unei instituţii de învăţământ, secţia biblioteconomie, sau ai altor instituţii de învăţământ în cadrul cărora au studiat discipline de specialitate. Pe perioade determinate, funcţiile menţionate pot fi ocupate şi de alte persoane, cu condiţia ca acestea să fi urmat cursuri de iniţiere în domeniu. Deşi Legea nr. 128/1997 a fost abrogată, o parte dintre prevederile ei se regăsesc în Legea bibliotecilor şi, într-o măsură mai mică, în noua lege a educaţiei.

Ordonanţa Guvernului nr. 84/1998 privind constituirea fondului de susţinere a bibliotecilor din învăţământ, modificată şi aprobată prin *Legea nr. 205/2001*[11] le-a conferit ordonatorilor de credit secundari şi terţiari din învăţământ dreptul să decidă cu privire la folosirea resurselor extrabugetare obţinute, precum şi să reporteze de la un an la altul banii necheltuiţi. Astfel,

bibliotecile de învățământ au avut posibilitatea să beneficieze de fonduri financiare provenite din sponsorizări, donații sau tarife percepute pentru anumite servicii furnizate utilizatorilor, pe care le-au putut folosi pentru informatizare, dotare cu publicații și echipament specific precum și pentru construirea, amenajarea și dezvoltarea spațiilor în care își desfășoară activitatea.

Pentru patrimoniul bibliotecilor, *Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil*[12] are o importanță deosebită, deoarece fixează statutul juridic al documentelor valoroase deținute de biblioteci și reglementează activitățile specifice de protejare a acestora. Legea împarte patrimoniul cultural național mobil în bunuri care fac parte din *tezaur* („bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate") și bunuri care fac parte din *fond* („bunuri culturale cu valoare deosebită pentru România"). Manuscrisele, incunabulele, cărțile rare, vechi și cu valoare bibliofilă, documentele de arhivă, hărțile și alte materiale cartografice sunt incluse în categoria bunurilor arheologice și istorico-documentare care alcătuiesc patrimoniul cultural național mobil. Clasarea în patrimoniul cultural național mobil se face de către Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, iar bibliotecile, alături de celelalte instituții publice deținătoare de bunuri culturale mobile, au obligația de a le inventaria și proteja.

Legea bibliotecilor nr. 334/2002[13] poate fi considerată cel mai mare câștig al breslei bibliotecare de după 1989, ea așezând într-un cadru unitar prevederile a numeroase regulamente și norme anterioare referitoare la biblioteci și introducând altele cu caracter de noutate. Inițiată de deputatul Dumitru Bălăeț, elaborată cu sprijinul asociațiilor profesionale și promovată de Ministerul Culturii și Cultelor, prin secretarul de stat Florin Rotaru, legea definește sistemul național de biblioteci (constituit din „totalitatea bibliotecilor de drept public și din bibliotecile de drept privat care au activități specifice celor de drept public") și reglementează specificul și atribuțiile celor cinci tipuri de structuri componente ale acestuia: biblioteci naționale, biblioteci universitare, biblioteci specializate, biblioteci publice și biblioteci școlare. Conține, de asemenea, capitole referitoare la patrimoniul, personalul, conducerea bibliotecilor, Comisia Națională a Bibliotecilor, drepturile și obligațiile utilizatorilor, precum și, în anexe, norme privind încadrarea cu personal de specialitate.

Legea reglementează funcționarea în țara noastră a două biblioteci cu statut de bibliotecă națională – Biblioteca Națională a României și Biblioteca Academiei Române – și reconfirmă statutul bibliotecilor centrale universitare de instituții de importanță națională în domeniu, cu personalitate juridică, subordonate Ministerului Educației și Cercetării și finanțate de către acesta,

având ca atribuție acordarea de asistență metodologică și profesională celorlalte biblioteci universitare din aria geografică de îndrumare care le revine. Rolul de coordonare metodologică pentru bibliotecile caselor corpului didactic și pentru bibliotecile școlare revine Bibliotecii Pedagogice Naționale „I.C. Petrescu".

Dacă în sarcina Bibliotecii Academiei este reținută o singură atribuție care îi poate justifica statutul de bibliotecă națională, aceea de a elabora și edita Bibliografia națională retrospectivă, printre funcțiile importante care revin Bibliotecii Naționale, conform legii, se numără: organizează depozitul legal; organizează și gestionează Rezerva națională de publicații; este centru național de schimb internațional de publicații; este centru metodologic național; este centru național de patologie și restaurare a documentelor; coordonează proiectul de realizare a Catalogului colectiv național al publicațiilor românești și străine; elaborează Bibliografia Națională a României pentru toate tipurile de documente; coordonează realizarea Bibliotecii Virtuale Naționale; atribuie numărul internațional standard pentru cărți (ISBN), pentru publicații seriale (ISSN), pentru alte categorii de documente și realizează catalogarea înaintea publicării (CIP).

Obligația Bibliotecii Naționale de a coordona realizarea Bibliotecii Virtuale Naționale a condus la elaborarea de către aceasta a unui studiu de fezabilitate privind digitizarea, prezervarea digitală și accesibilitatea on-line a resurselor deținute de bibliotecile din România. Studiul a stat la baza definirii unei Propuneri de Politică Publică a Ministerului Culturii și Cultelor pentru digitizarea resurselor culturale și realizarea Bibliotecii Digitale a României, componentă a bibliotecii digitale europene – Europeana.eu, în concordanță cu recomandările Comisiei Europene 2006/585/EC și 2006/C297/01. Pornind de la această Politică Publică, aprobată de Guvernul României prin Hotărârea nr. 1676/2008[14], Ministerul Culturii și Cultelor a numit o comisie de specialitate pentru patrimoniul cultural scris, în care este reprezentată fiecare rețea de biblioteci și care are misiunea de a coordona la nivel național activitatea de digitizare a patrimoniului cultural scris.

Legea nr. 334/2002 conține numeroase prevederi care protejează bibliotecile în relația cu autoritățile finanțatoare și le consolidează statutul. Astfel, pentru a împiedica dispariția peste noapte a unor biblioteci, legea precizează că bibliotecile de drept public pot fi desființate în cazul încetării activității autorităților sau instituțiilor care le-au înființat sau finanțat, numai în condițiile preluării patrimoniului lor de către o altă bibliotecă de drept public. În vederea îmbunătățirii finanțării bibliotecilor, se prevede dreptul lor de a realiza venituri proprii din obiectul de activitate, precum și de a desfășura activități finanțate integral din acestea. Autoritățile finanțatoare ale

bibliotecilor publice sunt obligate să asigure o creştere anuală a colecţiilor de minimum 50 de documente specifice la 1.000 de locuitori. Pentru a uşura procesul de înnoire a colecţiilor, legea prevede posibilitatea de eliminare a documentelor cu statut de bunuri culturale comune care sunt uzate fizic sau moral, după o perioadă de minimum şase luni de la achiziţie, prin hotărârea conducerii bibliotecii.

Alte articole ale legii prezintă o importanţă deosebită pentru personalul de specialitate din biblioteci. Este introdus conceptul de „pierdere naturală", prin care este protejat personalul care are în gestiune colecţii cu acces liber şi/sau destinate împrumutului la domiciliu. Astfel, se prevede că bibliotecarii răspund material doar pentru lipsurile din inventar care depăşesc un procent anual de 0,3% din totalul fondului inventariat, reprezentând pierdere naturală datorată unor cauze care nu puteau fi înlăturate ori în alte asemenea cazuri în care pagubele au fost provocate din riscul minimal normal al serviciului. În ceea ce priveşte formarea profesională, legea statuează obligaţia conducerii bibliotecilor de drept public şi a ordonatorilor principali de credite de a asigura formarea profesională continuă a personalului de specialitate, alocând în acest scop minimum 5% din totalul cheltuielilor de personal prevăzute prin buget. Legea a mai cuprins şi prevederi privind acordarea unor sporuri salariale, care au fost eliminate în urma modificării legislaţiei privind salarizarea.

Ca urmare a apariţiei Legii bibliotecilor, a fost înfiinţată Comisia Naţională a Bibliotecilor (CNB), autoritate ştiinţifică naţională pentru bibliotecile de drept public, aflată sub coordonarea Ministerului Educaţiei şi a Ministerului Culturii. Comisia a funcţionat doar pe durata a două mandate, între 2002 şi 2009, după această dată nemaifiind numiţi alţi membri. Funcţia de preşedinte al CNB a fost îndeplinită de George Corbu (2002-2003), Florin Rotaru (2003-2006), Angela Repanovici (2006-2008) şi Doina Popa (2008-2009). Printre atribuţiile CNB se numără elaborarea de programe, metodologii şi strategii pentru sistemul naţional de biblioteci, coordonarea activităţii de informare si documentare din sistemul naţional de biblioteci, elaborarea criteriilor de selecţie şi promovare a personalului, a normelor-cadru de organizare şi funcţionare a bibliotecilor, precum şi a unui raport anual privind starea sistemului naţional de biblioteci.

În timpul funcţionării sale, CNB a elaborat câteva documente importante[15]: regulamentele-cadru pentru bibliotecile universitare[16] şi bibliotecile publice[17], pe baza cărora acestea şi-au întocmit propriile regulamente de funcţionare, *Regulamentul pentru împrumutul interbibliotec*[18], *Tipizate generale de bibliotecă*[19], *Criterii specifice de selecţie şi promovare a personalului de specialitate din biblioteci*, *Metodologia privind angajarea şi promovarea*

în funcții a personalului din biblioteci, Direcțiile strategice pentru sistemul de biblioteci din România, Direcțiile strategice pentru sistemul național de biblioteci din România pe perioada 2008-2010 sau *Metodologia privind inspecția de specialitate în biblioteci*. Deși toadocumentele elaborate de CNB au fost transmise, conform legii, la Ministerul Culturii și Ministerul Educației, doar primele două au fost aprobate prin ordin comun al celor doi miniștri. În consecință, la fel ca în cazul CNBI, cele mai multe dintre documentele produse de comisie nu au produs efecte.

În ansamblu, Legea nr. 334/2002, care a cunoscut în timp mai multe modificări, mai mult sau mai puțin benefice, întărește câștigurile obținute de biblioteci prin precedentele acte normative. Unele dintre prevederile ei au fost foarte dificil sau imposibil de aplicat, iar altele nu au fost respectate de multe dintre autoritățile tutelare ale bibliotecilor: nu s-au atins standardele minime prevăzute pentru achiziția anuală de documente și pentru încadrarea cu personal raportat la mărimea populației, nu a fost îndeplinită obligația existenței unei biblioteci publice în fiecare unitate teritorial-administrativă, până la nivel de comună, nu a fost susținută informatizarea sistemului național de biblioteci, nu s-a finanțat realizarea Catalogului Colectiv Național și a Bibliotecii Virtuale Naționale, nu a fost stabilită aria geografică de îndrumare metodologică pentru bibliotecile centrale universitare etc. Cu toate acestea, însăși existența unei legi specifice constituie un reper important, la care bibliotecarii și bibliotecile se pot raporta pentru a-și apăra statutul.

Achiziția de noi publicații este una dintre cele mai acute problemele ale bibliotecilor românești. Încercând să ajute la rezolvarea ei, *Legea nr. 186/2003 privind promovarea culturii scris*[20] menționează la art. 16 și 17 obligația Ministerului Culturii și a Ministerului Educației, precum și a autorităților administrației publice locale de a include în bugetele proprii fonduri distincte destinate achiziționării de publicații pentru bibliotecile publice și școlare. Mai mult, cele două ministere sunt obligate să includă în bugetele proprii fonduri distincte pentru a subvenționa editarea publicațiilor care fac parte din domeniul de referință al culturii scrise. Dacă Ministerul Culturii a derulat în permanență, înainte și după apariția acestei legi, programe de achiziție de publicații pentru bibliotecile publice și de subvenționare a unor noi apariții editoriale, nu același lucru se poate spune despre Ministerul Educației, a cărui implicare în dotarea cu publicații a bibliotecilor școlare a fost mult mai redusă.

Conform aceleiași legi, Compania Națională „Loteria Română" ar fi trebuit să acorde 0,4% din profitul său net pentru constituirea fondului necesar pentru achiziția publicațiilor destinate bibliotecilor publice și pentru acordarea unor tichete valorice anumitor categorii de utilizatori ai acestora: elevi,

studenți, persoane cu un venit lunar sub nivelul salariului minim pe economie, precum și nevăzătorilor și surdomuților. Fondul constituit în acest mod ar fi urmat să fie gestionat de Ministerul Culturii, prin direcția de specialitate, care ar fi trebuit să asigure și distribuirea tichetelor prin bibliotecile publice. Deși Ministerul Culturii a emis și o normă[21] referitoare la tichetele valorice, aceste prevederi ale legii privind promovarea culturii scrise s-au dovedit nerealiste, nefiind puse vreodată în practică.

După 2000, în învățământul primar apare un nou tip de structură infodocumentară, centrul de documentare și informare (CDI), preluat din sistemul de învățământ francez, precum și o nouă funcție: cea de profesor documentarist. CDI a fost introdus mai întâi ca o structură destinată comunităților rurale, în contextul *Programului de relansare a învățământului rural* aprobat de Guvernul României în ianuarie 1999. Prin Ordinul ministrului educației nr. 5135/1999 se stabileau reperele *Proiectului bilateral româno-francez de promovare a centrelor rurale de documentare, informare și de formare a personalului didactic*, cunoscut sub denumirea *Educație pentru informație în mediul rural defavorizat*, desfășurat de Ministerul Educației Naționale în colaborare cu Serviciul de Cooperare și Acțiune Culturală din cadrul Ambasadei Franței la București în perioada 2000-2006. Între 2006 și 2009, proiectul a fost derulat doar de partea română, sub denumirea *Educație pentru informație*. El a urmărit înființarea de CDI în unități din învățământul preuniversitar, de la grădiniță până la liceu, în vederea asigurării accesului liber la informație, documentație și cultură al tuturor elevilor, al cadrelor didactice și al membrilor comunității locale, în structuri care ameliorează condițiile de învățare și de predare în cadrul școlilor, făcând procesul de învățare mai atractiv și mai apropiat de modelele europene.

Funcțiile CDI sunt reglementate prin mai multe ordine ale ministrului educației. Dintre acestea, menționăm Ordinul ministrului educației nr. 5689/2008, prin care sunt aprobate trei documente foarte importante pentru activitatea CDI: *Regulamentul de organizare și funcționare a Centrelor de Documentare și Informare, Fișa cadru a postului de profesor documentarist* și *Fișa cadru de evaluare a profesorului documentarist.*

Noua lege a educației naționale, *Legea nr. 1/2011*[22], reconfirmă statutul de cadre didactice auxiliare al angajaților în funcțiile de specialitate din bibliotecile de învățământ și obligația acestora de a fi urmat studii de specialitate în domeniu. Cu excepția acestei reglementări și a altor câteva preluate din actele normative anterioare, legea conține puține prevederi cu caracter de noutate referitoare la biblioteci. Ea consfințește funcționarea în învățământul preuniversitar a două tipuri de structuri infodocumentare –

biblioteca şcolară şi centrul de documentare şi informare, care se organizează şi funcţionează pe baza unui regulament elaborat de Ministerul Educaţiei[23]. De asemenea, se prevede înfiinţarea, gestionarea şi îmbogăţirea permanentă, de către minister, a unei Biblioteci Şcolare Virtuale, care ar urma să includă programe şcolare, exemple de lecţii pentru toate temele din programele şcolare, ghiduri metodologice, exemple de probe de evaluare. Biblioteca Şcolară Virtuală nu a fost înfiinţată până în prezent, după cum tot un deziderat a rămas şi organismul care ar trebui, conform aceleiaşi legi, să aibă atribuţii în privinţa elaborării strategiei de dezvoltare, evaluării periodice şi coordonării sistemului de biblioteci din învăţământul superior: Consiliul Naţional al Bibliotecilor Universitare.

În concluzie, se poate afirma că legislaţia românească a conţinut şi conţine prevederi care ar putea să contribuie la dezvoltarea bibliotecilor. Adesea, însă, articolele de lege care implică un efort bugetar suplimentar nu sunt aplicate sau sunt aplicate parţial, invocându-se, mai mult sau mai puţin justificat, lipsa resurselor financiare. În alte cazuri, legea nu este respectată din cauza indiferenţei unor autorităţi tutelare, de la toate nivelurile, faţă de problematica bibliotecilor, încurajată din păcate şi de lipsa de combativitate şi de implicare a bibliotecarilor în apărarea propriilor drepturi. Drept urmare, multe dintre prevederile avantajoase pentru care bibliotecile şi bibliotecarii au luptat să fie introduse în legislaţia specifică sau adiacentă sunt şi la ora actuală literă moartă.

ÎNVĂŢĂMÂNTUL DE SPECIALITATE

Introducere

Reapariţia învăţământului biblioteconomic, în 1990, a contribuit la consolidarea statutului profesiilor infodocumentare şi a creat premisele pentru creşterea nivelului cunoştinţelor profesionale ale personalului din biblioteci. Învăţământul biblioteconomic a format noi generaţii de specialişti, cu o motivaţie mai ridicată de a-şi construi o carieră în domeniu şi de a contribui la dezvoltarea teoriei şi practicii acestuia, dar a reprezentat, de asemenea, o oportunitate de care au beneficiat bibliotecarii cu experienţă, aceştia având acum ocazia să-şi ateste pregătirea profesională printr-o diplomă în domeniu.

Învățământul superior biblioteconomic a fost înființat mai întâi la București, apoi și în alte centre universitare (Brașov, Cluj-Napoca, Oradea, Sibiu, Suceava, Târgoviște, Timișoara) și a cunoscut două etape de evoluție: înainte (1990-2005) și după Procesul Bologna (ale cărui principii au fost aplicate în învățământul românesc începând cu anul universitar 2005-2006).

În prima etapă, au funcționat două forme de învățământ superior: de lungă durată (facultate – 4 ani, specializarea *bibliologie și știința informării*) și de scurtă durată (colegiu – 3 ani, specializarea *biblioteconomie-arhivistică*, redenumită în anul universitar 2002-2003 *biblioteconomie*).

Ca urmare a aplicării Procesului Bologna, începând cu anul 2005 specializarea a primit denumirea de *biblioteconomie și știința informării* și a fost subsumată domeniului de studiu „științe ale comunicării", care, la rândul său, a fost inclus în domeniul fundamental „științe sociale și politice"[24]. Reorganizarea învățământului superior a condus la dispariția colegiilor și chiar a unor secții de specialitate ale unor facultăți, din cauza neîndeplinirii criteriului privind numărul minim de studenți.

Începând cu anul universitar 2006-2007, curriculumul cursurilor universitare de specialitate de nivel licență s-a modificat, astfel încât absolvenții să beneficieze la sfârșitul studiilor de o dublă formație: bibliotecar și profesor documentarist[25]. Din 2011, specializarea poartă numele de *științe ale informării și documentării*[26].

Facultățile acreditate să deruleze programe de studii în domeniul biblioteconomiei/științelor informării și documentării au pus la dispoziție, după caz, pe lângă programele de licență, programe masterale de specialitate, cursuri postuniversitare pentru bibliotecari și profesori documentariști, precum și, în cazul Facultății de Litere a Universității din București, posibilitatea de a urma un program doctoral. Din păcate, eforturile întreprinse pentru corelarea curriculumurilor, astfel încât absolvenții studiilor de specialitate din diferite instituții să aibă o pregătire similară, nu au avut succes[27].

În condițiile în care tradiția învățământului superior biblioteconomic a fost întreruptă timp de mulți ani, personalul de predare pentru disciplinele de specialitate, titular sau cu statut de colaborator, a fost cel mai adesea recrutat din biblioteci, dar și din alte structuri infodocumentare (centre de documentare, arhive etc.). În timp, corpul profesoral a fost completat cu absolvenții care au optat pentru cariera universitară. Aceștia, alături de cei care, după finalizarea studiilor, s-au angajat în biblioteci, au constituit „noul val" al specialiștilor români în biblioteconomie.

Pentru perfecționarea profesională a cadrelor didactice și creșterea calității învățământului biblioteconomic, în perioada 1990-2000 au fost

invitați să conferențieze la București, dar și în alte universități din țară, profesori din străinătate; de asemenea, profesorii români au susținut prelegeri în universități străine. Oportunități similare au fost puse și la dispoziția studenților merituoși, care au beneficiat de programe de mobilități în cadrul programelor Socrates și Erasmus, urmând stagii de trei-șase luni în școli europene de prestigiu[28].

În paralel cu studiile universitare, instituțiile de învățământ sau asociațiile profesionale au organizat sporadic, în funcție de necesități, cursuri postliceale, destinate bibliotecarilor cu studii medii care nu au pregătire de specialitate sau absolvenților de liceu care doresc să urmeze o carieră în bibliotecă.

La ora actuală, centrele universitare în care pot fi urmate studii în domeniul științelor informării și documentării sunt cele din București, Cluj-Napoca, Timișoara și Sibiu.

Învățământul biblioteconomic la București

Începând cu anul universitar 1990-1991, ca urmare a inițiativei directorului Bibliotecii Centrale Universitare, Ion Stoica, și cu sprijinul conducerii Ministerului Educației din acel timp, reprezentată prin personalități culturale precum Mihai Șora sau Paul Cornea, în cadrul Facultății de Litere a Universității din București a fost înființată secția de Bibliologie și știința informării, cu studii de patru ani[29]. În anul universitar următor, în oferta Colegiului de Administrație și Secretariat al Facultății de Litere a fost inclusă specializarea Biblioteconomie-Arhivistică, cu o durată a studiilor de trei ani. Astfel, prima promoție postdecembristă a învățământului superior biblioteconomic a ieșit de pe băncile facultății în anul 1994.

Odată cu evoluția legislației din domeniul bibliotecilor, care a impus condiții mai stricte privind studiile pe care trebuie să le urmeze personalul de specialitate, în special cel angajat sau care urma să se angajeze în bibliotecile de învățământ, sub egida secțiilor de specialitate din cadrul Facultății de Litere au fost organizate și cursuri postliceale sau postuniversitare. Cursurile postuniversitare s-au desfășurat prima oară în anul 2001, iar cele postliceale, doi ani mai târziu, în cadrul Colegiului de Administrație și Secretariat, specializarea Biblioteconomie. După desființarea colegiului, cursurile postliceale au fost preluate de diverși formatori autorizați, printre care se numără și asociațiile profesionale.

Cursurilor postuniversitare li s-au adăugat studiile universitare de master, apărute ca urmare a aplicării principiilor Procesului Bologna în

învățământul românesc. În prezent, Facultatea de Litere oferă programul de master *Gestionarea informației în societatea contemporană.*

Școala doctorală din cadrul Facultății de Litere a Universității din București este, până acum, unica din țară care acceptă proiecte de cercetare biblioteconomice, beneficiind de singurii profesori cu drept de a coordona doctorate în domeniu: Ion Stoica (2002-2011) și Mircea Regneală (din 2006). Pe teme conexe, a mai coordonat doctorate profesorul Dan Horia Mazilu. De altfel, de numele fostului decan al facultății se leagă unul dintre primele programe de doctorat derulate în cotutelă internațională de Universitatea din București prin colaborarea cu Universitatea Michel de Montaigne – Bordeaux 3, de care a beneficiat Elena Tîrziman, absolventă a secției de Bibliologie și cadru didactic la specializarea Științele informării și documentării[30].

În cadrul catedrei de specialitate, au predat profesorii Ion Stoica, Mircea Regneală și Gheorghe Buluță, foști studenți ai lui Dan Simonescu. Activitatea didactică este continuată de Eugen Marinescu, Zenovia Niculescu, Ionel Enache, Simona Antonescu, Rodica Mandeal, Laurențiu Avram. De asemenea, mai mulți absolvenți ai secției, precum Elena Tîrziman, Cristina Popescu, Octavia-Luciana Madge, Gabriela Băran, Gabriela Jurubiță sau Simona Fortin, au ales să urmeze o carieră didactică în domeniu. Dintre profesorii care și-au legat numele în mod deosebit de specializatea Biblioteconomie-Arhivistică îl amintim pe Alec Hanță, primul director al colegiului, precum și pe Ana Șincai și Adina Berciu-Drăghicescu, care au acoperit timp de mai mulți ani disciplinele biblioteconomice, respectiv arhivistice, predate cu precădere aici.

Universitatea din București se poate mândri cu faptul că numeroși absolvenți ai studiilor biblioteconomice au ocupat sau ocupă posturi de decizie în structuri infodocumentare importante ale țării (unul dintre ei – Elena Tîrziman – ajungând să conducă destinele Bibliotecii Naționale) sau lucrează ca specialiști în informare în structuri ale Uniunii Europene și în mari biblioteci ale lumii precum Library of Congress, British Library sau Bibliothèque Nationale de France.

Învățământul biblioteconomic la Cluj-Napoca

Învățământul biblioteconomic a apărut la Cluj în anul 1995, din inițiativa profesorului Doru Radosav, sub forma studiilor de nivel colegiu găzduite de Universitatea „Babeș-Bolyai". Mai târziu, tot aici s-au organizat studii de lungă durată, ai căror absolvenți au beneficiat de o dublă specializare: Biblioteconomie și Istorie.

În prezent, Facultatea de Istorie și Filosofie a universității clujene oferă studii de specialitate de nivel licență, în limba română și în limba

maghiară. De asemenea, facultatea organizează masterul *Ştiinţele informării şi documentării*, precum şi cursurile postuniversitare *Biblioteconomie şi ştiinţa informării* şi *Profesor documentarist*. Profesorilor români care predau discipline de specialitate, precum Doru Radosav, Ionuţ Virgil Costea, Valentin Şerdan-Orga, Ioan Drăgan, Florina Ilis, Olimpia Curta, Rozalia Poraczky li se adaugă cadre didactice asociate de la universităţi din străinătate precum Wolfram Neubauer, directorul Bibliotecii Institutului Federal de Tehnologie (ETH) din Zürich, Rudolf Mummenthaler, directorul serviciului Colecţii speciale la Biblioteca ETH Zürich, sau Alice Keller, şeful serviciului de management al colecţiilor la Biblioteca Bodleiană din Oxford.

Învăţământul biblioteconomic la Timişoara

Secţia de biblioteconomie de la Universitatea de Vest din Timişoara a fost înfiinţată în anul 1999, la iniţiativa profesorului Vasile D. Ţâra, în cadrul Facultăţii de Litere, Istorie şi Teologie. Studenţii înmatriculaţi până în anul universitar 2004-2005 obţineau o dublă specializare: bibliotecar şi profesor de limba română sau de limbi străine. Începând cu anul universitar următor, specializarea Biblioteconomie şi ştiinţele informării (nivel licenţă) a devenit autonomă.

În anul universitar 2007-2008, secţia se mută în cadrul catedrei de Filosofie şi Ştiinţe ale Comunicării.

În prezent, în cadrul Facultăţii de Ştiinţe Politice, Filosofie şi Ştiinţe ale Comunicării sunt organizate studii universitare de licenţă pentru specializarea Ştiinţe ale informării şi documentării şi masterul *Sistemul info-documentar în context european*. Printre cadrele didactice care au predat sau predau discipline de specialitate se numără Vasile D. Ţâra, Gabriel Zănescu, Valeria Nistor, Lucian Bercea, Doina Ostafe, Tamara Petrova, Maria Micle, Thomas Mochnacs[31].

Învăţământul biblioteconomic la Sibiu

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu a găzduit, începând cu anul universitar 1991-1992, Colegiul Universitar Tehnic şi de Biblioteconomie, cu specializarea Biblioteconomie-Arhivistică.

Ca urmare a desfiinţării colegiilor, în perioada 2004-2006 a funcţionat, în cadrul Facultăţii de Litere şi Arte, o formă de învăţământ biblioteconomic de lungă durată, cu dublă specializare: Limba şi literatura română-Bibliologie-

Biblioteconomie, cursuri de zi, cu durata de patru ani. Din 2006, s-a trecut la o specializare unică, Biblioteconomie şi ştiinţa informării.

În paralel, în perioada 1996-2006, universitatea sibiană a organizat cursuri de specialitate cu durata de trei ani, în cadrul Centrului pentru Învăţământ la Distanţă „Alma Mater"[32].

În prezent, specializarea Ştiinţe ale informării şi documentării funcţionează în cadrul Facultăţii de Litere, care organizează şi masterul *Profesor documentarist*. Printre cadrele didactice implicate în învăţământul biblioteconomic sibian regăsim nume precum Anca Sîrghie, Silviu Borş, Constantin Ittu, Maura Giura, Rodica Volovici.

Învăţământul biblioteconomic la Braşov

La Braşov, învăţamântul superior biblioteconomic a luat fiinţă în cadrul Universităţii „Transilvania", în anul 1995. Până în 2005 a funcţionat o formă de învăţământ de scurtă durată, în cadrul Colegiului Universitar Forestier, Economic şi de Informatică, apoi al Colegiului Universitar Tehnic şi al Colegiului Universitar Pedagogic şi de Filologie, unde specializările au purtat pe rând denumirea Biblioteconomie - Arhivistică (1995-1997), Biblioteconomie - Muzeologie (1997-2002) şi Biblioteconomie (2002-2005). Din 2005 până în 2008, când nu s-a mai organizat admitere, s-au desfăşurat studii de nivel licenţă în cadrul Facultăţii de Litere a universităţii braşovene[33]. Tot aici, cursurile de specialitate organizate în cadrul învăţământului la distanţă au produs patru promoţii de absolvenţi, ultima în 2011. Disciplinele biblioteconomice au fost predate de Doina Toma, Elena Maria Târziu, Angela Repanovici, Alexandrina Mihăilescu, Mariana Borcoman etc.

Învăţământul biblioteconomic la Târgovişte

La Târgovişte, învăţământul biblioteconomic s-a desfăşurat în cadrul unui colegiu cu specializarea Biblioteconomie-Arhivistică, începând cu anul universitar 1993-1994. Din anul universitar 2005-2006, ca urmare a trecerii la sistemul Bologna, nu s-a mai organizat sesiune de admitere. Printre cei care au predat aici se numără Victor Petrescu, Agnes Erich, Gheorghe Buluţă, Doina Banciu[34].

Învățământul biblioteconomic la Oradea

La Oradea, secția de Bibliologie-Biblioteconomie a Facultății de Litere din cadrul Universității din Oradea a funcționat între 1996 și 2010, fiind înființată la inițiativa profesorului Constantin Mălinaș, care a predat aici alături de Silvia Dumitru, Claudia Pop, Vasile Deac, Elena Vasii, Annamaria Martin și cadre didactice asociate din alte centre universitare[35].

Învățământul biblioteconomic la Suceava

Secția de Biblioteconomie și Știința Informării de la Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava a fost înființată în 2005, în cadrul Facultății de Istorie și Geografie. Ultimul an universitar în care s-a organizat admitere pentru această specializare a fost 2010-2011.

Perspectivele învățământului biblioteconomic românesc

Atractivitatea învățământului biblioteconomic și efectele lui asupra dezvoltării structurilor infodocumentare depind de numeroși factori externi.

Este bine știut faptul că, în România, procentul absolvenților de învățământ biblioteconomic care ajung să profeseze în meseria pentru care s-au pregătit este foarte mic. Condițiile de salarizare din biblioteci constituie principalul, dar nu unicul factor descurajator. Opțiunea pentru specializarea în domeniul biblioteconomiei este rareori prima opțiune a absolvenților de liceu atunci când aceștia se hotărăsc să urmeze studii superioare. Cel mai adesea, este vorba de o variantă „de rezervă", activată în momentul în care celelalte (tentativele de a fi admiși la alte specializări) au dat greș. Dacă pe parcursul studiilor nu își descoperă niște afinități suficient de puternice cu domeniul, studenții fie finalizează ciclul de cinci ani (licență și master) doar pentru a obține o diplomă de facultate, dar fără a avea intenția de a profesa, fie aleg să urmeze un master într-o altă specializare.

Cu toate acestea, realitatea celor 23 de ani de învățământ superior biblioteconomic postdecembrist arată că absolvenții care au decis să se dedice acestei profesii au contribuit, unii dintre ei în mod remarcabil, la progresul bibliotecilor și al biblioteconomiei românești, confirmând astfel utilitatea studiilor de specialitate.

Din păcate, în ultimii ani, în contextul crizei economice, şansele absolvenţilor de studii biblioteconomice de a se angaja în biblioteci sau în alte structuri infodocumentare au scăzut dramatic, în condiţiile în care posturile în sistemul bugetar sunt blocate de mai mulţi ani. Acest lucru nu ar constitui o problemă foarte gravă dacă în România posibilităţile de a practica o profesie infodocumentară într-o instituţie privată nu ar fi şi ele foarte limitate. Se poate spune că învăţământul biblioteconomic românesc a produs ultimele câteva promoţii „pe stoc", un procent covârşitor dintre absolvenţi fiind obligat să se orienteze către practicarea unei profesii din afara sferei infodocumentare. În aceste condiţii, a crescut riscul ca studiile de specialitate să se finalizeze doar cu dobândirea unei diplome universitare, fără ca posesorii ei să aibă ocazia sau interesul de a-şi folosi cunoştinţele dobândite pentru a contribui la dezvoltarea structurilor infodocumentare româneşti.

LITERATURA DE SPECIALITATE

După 1990, accesul specialiştilor români la informaţii de actualitate din domeniu a devenit mult mai facil. Creşterea numărului de abonamente la revistele de specialitate editate în ţări cu o biblioteconomie avansată precum SUA, Marea Britanie, Franţa etc. şi, începând din a doua jumătate a anilor ,90, accesul la Internet şi achiziţionarea de abonamente la baze de date ştiinţifice le-au pus la dispoziţie o gamă largă de surse de informare. În paralel, învăţământul superior biblioteconomic, reînfiinţat, a generat nevoia unor cursuri şi manuale de actualitate, care să reflecte realităţile contemporane ale domeniului. Învăţământul a produs o nouă generaţie de specialişti, interesată să se afirme şi prin abordări teoretice. Astfel, odată cu interesul pentru dezvoltarea teoriei domeniului, a crescut şi numărul cărţilor şi revistelor de specialitate publicate în România.

Ca notă generală, studiile de specialitate publicate în această perioadă s-au orientat cu precădere către aspectele teoretice ale domeniului, având meritul de a fi contribuit la diseminarea unor informaţii, idei şi practici noi din biblioteconomia mondială. Studiile care pornesc de la date şi realităţi ale structurilor infodocumentare româneşti şi produc concluzii cu caracter practic, cu potenţial novator, sunt mai puţin numeroase.

Articolele, studiile, monografiile de specialitate publicate după 1990 demonstrează, printre altele, preocuparea deosebită a specialiştilor români de

a rămâne conectați la marile teme de actualitate ale domeniului, abordând întreaga arie a subiectelor legate de modernizarea bibliotecilor, de la informatizare la furnizarea de noi servicii bazate pe tehnologia informației, de la constituirea bibliotecilor digitale la dezvoltarea colecțiilor de resurse electronice, de la noile metode și instrumente de reflectare a conținutului documentelor la tendințele contemporane în managementul și marketingul de bibliotecă.

Monografii

Asociațiile profesionale ale bibliotecarilor, pe lângă alte activități, s-au implicat în editarea unor lucrări de specialitate elaborate de autori români sau străini.

Asociația Bibliotecarilor din Învățământ – România (ABIR) și continuatoarea sa, Asociația Bibliotecarilor din România (ABR), a publicat până în prezent în colecția *Biblioteca ABIR* – devenită apoi *Biblioteca ABR* – aproape 30 de titluri. Printre acestea se găsesc numeroase lucrări elaborate de autori români: instrumente de lucru precum metodologiile ISBD(M) (Ioana Borocan, Constanța Dumitrășconiu, 1994) și ISBD (S) (Eugenia Tudorică, 1994, 1999), seria *Tezaur bazat pe CZU* (1999-2001), lucrările *Tezaur interdisciplinar multilingv pentru uzul bibliotecilor: română, engleză, franceză* (Victoria Frâncu, 2002), *Ghid de resurse Internet pentru biblioteci și bibliotecari* (Robert Coravu, 2002), *Ghid de cultura informației* (Angela Repanovici, 2012) sau *Ghidul Bibliotecilor Școlare și al Centrelor de Documentare și Informare (CDI) din Învățământul Preuniversitar Românesc* (coord. Daniela Argatu, 2012), volume dedicate terminologiei de specialitate, singurele de altfel din literatura biblioteconomică postdecembristă (Mircea Regneală, *Vocabular de biblioteconomie și știința informării*, 2 vol., 1995-1996, *Dicționar de biblioteconomie și știința informării: român-englez* și *Dicționar de biblioteconomie și știința informării: englez-român*, 1999), culegeri de studii (Mircea Regneală, *Studii de biblioteconomie*, 2001 și *Noi studii de biblioteconomie*, 2009), sinteze documentare (Angela Marcu, *Noi tendințe în serviciile de referințe din biblioteci*, 2006) și alte lucrări. În aceeași colecție a fost publicat volumul *Romanian Libraries* (2011), în limba engleză, prima lucrare destinată cititorilor din străinătate în care sunt prezentate sintetic bibliotecile românești. ABIR/ABR a publicat și câteva traduceri ale unor lucrări pe teme de interes pentru bibliotecarii români, precum *Ghid de informatizare a bibliotecilor mici și mijlocii* (Gaëlle Béquet, Bruno Carbone, Phillippe Debrion, 2000), *Managementul informației și al*

bibliotecilor în mileniul III (coord. W. Malcolm Watson, 2004), *Clasificarea Zecimală Universală: ghid de utilizare* (I.C. McIlwaine, 2006) sau *Documente audiovizuale şi multimedia în biblioteci: ghid IFLA* (ABR, 2008).

Asociaţia Naţională a Bibliotecarilor şi Bibliotecilor Publice din România (ANBPR) a publicat, la rândul ei, lucrări elaborate de autori români (*Manual de biblioteconomie pentru bibliotecile mici*, coord. Gheorghe-Iosif Bercan, 1993, *Ghidul bibliotecilor publice de stat din România*, coord. Georgeta Clinca, 1993, *Biblioteconomie: manual*, coord. Gheorghe-Iosif Bercan, 1994, *Ghidul bibliotecilor din România*, coord. Georgeta Clinca, 1996, *Bibliografii speciale: curs universitar*, Zenovia Niculescu, 1999, *Limbaje de indexare cu structură ierarhică: curs universitar*, Zenovia Niculescu, 1999, *Ghidul bibliotecilor publice din România*, coord. Constantin Bostan, 2008, *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane*, Liviu-Iulian Dediu, 2012, *Sistemul de control managerial în biblioteci: model experimentat de Biblioteca Judeţeană „George Barițiu" Braşov*, 2012) şi traduceri (*Cadre de conducere în biblioteci*, Brooke E. Sheldon, 1996, *Indicatori de performanţă şi instrumente manageriale pentru biblioteci*, Suzanne Ward, David Fuegi, John Sumsion, Ian Bloor, 1997, *Management pentru biblioteci şi centre de informare*, Robert D. Stueart, Barbara B. Moran, 1998, *Bibliotecile publice şi societatea informaţiei*, J. Thorhauge, G. Larsen, H.-P. Thun, H. Albrechtsen, 1998).

Editura Biblioteca Bucureştilor, a cărei activitate se desfăşoară sub egida Bibliotecii Metropolitane şi a Asociaţiei Bibliotecarilor şi Documentariştilor din România (ABIDOR), a acordat o atenţie exclusivă traducerilor, publicând lucrările *Regulamentul de funcţionare a bibliotecii publice* (Erika Rossoll, 1998), *Politicile de achiziţie* (Bertrand Calenge, 1999), *Linii directoare PULMAN: noi orientări în bibliotecile publice* (2002), *Când Google a provocat Europa: pledoarie pentru un impuls* (Jean-Noël Jeanneney, 2010).

Federaţia Asociaţiilor de Bibliotecari din România (FABR) a editat o singură lucrare, *Repertoriul lucrărilor elaborate de bibliotecile din România*, întocmit de Constanţa Dumitrăşconiu în două volume: *Lucrări elaborate de biblioteci publice* (vol. 1, 2006) şi *Lucrări elaborate de biblioteci universitare* (vol. 2, 2010). *Repertoriul...* este un instrument de referinţe de o incontestabilă utilitate pentru studierea activităţilor editoriale desfăşurate în cadrul celor două mari tipuri de biblioteci.

Cărţi de biblioteconomie au apărut şi la editurile instituţiilor de învăţământ superior în care funcţionează secţii de specialitate, sub semnătura unor cadre didactice afiliate acestora: Editura Universităţii din Bucureşti (Elena Tîrziman, Octavia-Luciana Madge, Ionel Enache, Rodica Mandeal,

Zenovia Niculescu, Doina Banciu), Presa Universitară Clujeană (Olimpia Curta), Editura Universității de Vest din Timişoara (Maria Micle, Valeria Nistor, Tamara Petrov), Universitatea „Transilvania" din Braşov (Angela Repanovici).

Alte edituri care au publicat lucrări de specialitate ale unor autori români: Editura Bibliotheca (Târgovişte) – Victor Petrescu, Gheorghe Buluță, Octavian-Mihail Sachelarie, Agnes Erich, George Corbu, Constantin Mătuşoiu, Elena Tîrziman, Sultana Craia; Editura Ex Ponto (Constanța) – Ion Stoica, Mircea Regneală, Sanda Bercovici, Robert Coravu; Argonaut (Cluj-Napoca) – Meda Diana Hotea, Valentin Şerdan-Orga, Monica Lazăr, Olimpia Curta, Ana Maria Căpâlneanu; Editura Philobiblon (Cluj-Napoca) – Nicolae Edroiu, Cornelia Gălătescu, Ioan Hentea, Doru Radosav; Axis Libri (Galați) – Victoria Frâncu, Nedelcu Oprea, Dorina Bălan; Alma Mater (Sibiu) – Anca Sîrghie etc.

Trebuie menționate, de asemenea, câteva lucrări importante traduse în limba română în această perioadă: Brigitte Richter, *Ghid de biblioteconomie* (Grafoart, 1995), Pierre-Yves Duchemin, *Arta informatizării unei biblioteci. Ghid practic* (Amarcord, 1998), Yves-François Le Coadic, *Ştiința informării* (Sigma, 2004), Alice Keller, *Consorțiile în biblioteci: o inițiere practică* (Presa Universitară Clujeană, 2003) şi *Reviste electronice: baze şi perspective* (Argonaut, 2006).

Publicații seriale

În mod firesc, la fel ca în cazul monografiilor, începând din 1990 numărul revistelor de specialitate româneşti a crescut în mod semnificativ.

În toată această perioadă şi-a continuat apariția lunară, în pofida dificultăților financiare cu care s-a confruntat deseori, revista *Biblioteca*[36], cea mai cunoscută, mai difuzată şi mai longevivă publicație serială românească dedicată bibliotecilor, care a împlinit recent 65 de ani de existență. Revista a apărut sub egida Ministerului Culturii până în 2009 (redactori-şefi: Ioana Lupu, Emil Vasilescu), când sarcina editării ei a fost preluată de Biblioteca Națională (redactor-şef Raluca Man). De-a lungul anilor, *Biblioteca* şi-a îndeplinit cu brio misiunea de popularizare a activității bibliotecilor din țară, precum şi de informare cu privire la tendințele din biblioteconomia românească şi internațională. Publicând articole, studii, anchete, cronici, recenzii, revista abordează teme şi reflectă preocupări de interes pentru un public larg de cititori, din toate tipurile de structuri, ajungând până în bibliotecile comunale şi şcolare. Începând cu nr. 1/2009, sumarele publicației sunt disponibile pe site-ul Bibliotecii Naționale.

ABIR/ABR şi-a asumat de la început sarcina de a-şi ţine la curent membrii cu privire la activitatea asociaţiei, editând încă din 1990 buletinul informativ *Buletin ABIR* (redactor Mircea Regneală), cu periodicitate lunară. *Buletin ABIR* a devenit în 1997 revistă tematică de biblioteconomie, cu periodicitate trimestrială, iar locul lui a fost preluat de newsletterul *Informaţii ABIR*, publicat ca supliment lunar al *Buletinului*, mai întâi tipărit, apoi în format electronic. Revista publică studii originale, traduceri, recenzii ale unor lucrări româneşti şi străine, fiind singura publicaţie românească dedicată exclusiv subiectelor biblioteconomice. Printre temele abordate se numără managementul şi marketingul de bibliotecă, prelucrarea, conservarea şi restaurarea documentelor, achiziţia şi managementul resurselor electronice, digitizarea colecţiilor, informatizarea bibliotecilor, formarea profesională, învăţământul biblioteconomic, serviciile de bibliotecă, utilizatorii bibliotecilor, cultura informaţiei, relaţia bibliotecă-informaţie ştiinţifică-cercetare, probleme specifice ale bibliotecilor universitare, şcolare şi publice şi multe altele.

În 2005, *Buletin ABIR* şi-a schimbat denumirea în *Revista Română de Biblioteconomie şi Ştiinţa Informării*[37] (director Mircea Regneală, redactor-şef Robert Coravu). Începând cu numărul 1/2010, articolele din revistă sunt publicate simultan în limbile română şi engleză, în încercarea de a lărgi aria de diseminare a contribuţiilor ştiinţifice ale specialiştilor români.

Articolele publicate între 1997 şi 2004 în *Buletin ABIR* au fost adunate pe un CD-ROM editat de ABIR[38]. Textul integral al *Revistei Române de Biblioteconomie şi Ştiinţa Informării* este disponibil în format electronic pe site-ul asociaţiei şi în baza de date EBSCO *Library and Information Science Source*.

ABIR a publicat, de asemenea, în perioada 1992-1997, *Anuarul ABIR*, în paginile căruia au fost adunate textele comunicărilor prezentate cu ocazia conferinţelor naţionale ale asociaţiei desfăşurate între 1990 şi 1996.

Philobiblon[39] (director Doru Radosav, redactor-şef István V. Király), revista „culturii şi a bibliotecilor clujene", apare din 1996, în limba engleză, cu o periodicitate bianuală şi este editată de Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga" în colaborare cu Presa Universitară Clujeană. Dacă în primii ani problematica bibliotecilor ocupa o mare parte din conţinutul revistei, caracterul multidisciplinar a devenit cu timpul din ce în ce mai pronunţat, iar abordările biblioteconomice au apărut din ce în ce mai rar. Din 2011, *Philobiblon* şi-a definit un nou profil, concentrându-se pe ştiinţele umaniste şi adăugându-şi la titlu specificaţia *Transylvanian Journal of Multidisciplinary Research in Humanities*. *Philobiblon* este acreditată de către Consiliul

Național al Cercetării Științifice din România drept o publicație cu șanse de a avea importanță internațională, iar textul ei integral este indexat în baze de date internaționale ale EBSCO și ProQuest.

În paralel, studiile în limba engleză din *Philobiblon* sunt antologate și publicate, în varianta lor românească, în volumele *Hermeneutica bibliothecaria*, care apar, începând din 1998, în prestigioasa colecție *Bibliotheca Bibliologica*, fondată de către Ioachim Crăciun.

Studii de Biblioteconomie și Știința Informării/Library and Information Science Research[40] (redactor-șef Octavia-Luciana Madge) este o revistă științifică cu apariție anuală, editată de Catedra de Științe ale Informării și Documentării din cadrul Facultății de Litere a Universității din București. Revista apare din 1995 și publică articole originale privind aspecte teoretice și practice din domeniul biblioteconomiei și științelor informării, recenzii, rapoarte de la conferințe/ateliere/seminarii, prezentări ale unor proiecte de cercetare etc. Începând cu numărul dublu 9-10 (2005-2006), articolele sunt publicate în paralel în română și engleză, însoțite de abstracte în română, engleză și franceză. *Studii de Biblioteconomie și Știința Informării* este disponibilă în variantă electronică pe site-ul www.lisr.ro și este indexată în bazele de date *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text* (EBSCO), *Library and Information Science Abstracts* (ProQuest), *Central and Eastern European Online Library* și *Research Papers in Economics*.

Biblioteca Națională a României editează, pe lângă *Biblioteca*, alte câteva publicații de specialitate importante, unele dintre ele fiind indexate sau în curs de indexare în baze de date internaționale. *Revista Bibliotecii Naționale*[41] (director Dan Erceanu, redactor-șef Letiția Constantin), lansată în 1995, apare semestrial, în format tipărit și electronic. Revista se adresează cercetătorilor, documentariștilor, bibliotecarilor, arhiviștilor și studenților, fiind dedicată problemelor privind conservarea, restaurarea și valorificarea colecțiilor de documente, în special a celor de patrimoniu, noutăților din biblioteconomie și științele informării și altor domenii (antropologie culturală și istoria mentalităților, artă, literatură, istoriografie etc.). *Revista Română de Istorie a Cărții*[42] (director Doru Bădără) apare anual, din 2004, ca produs al colaborării Bibliotecii Naționale cu Biblioteca Centrală Universitară „Carol I" din București și Biblioteca Academiei Române. Publicația reunește studii ale cercetătorilor români care au în centrul preocupărilor istoria cărții, manuscrisele, corespondența, ex-librisurile, fotografiile, hărțile, stampele, periodicele vechi, arhiva istorică etc., precum și practicile de lectură. *Revista Română de Conservare și Restaurare a Cărții*[43] (director Mariana-Lucia Nesfântu), al cărei prim număr a apărut în 2008, are o periodicitate anuală și se dorește a fi continuatoarea cunoscutei publicații *Probleme de patologie a cărții:*

culegere de material documentar elaborată între anii 1964-1995 de Laboratorul de Patologie şi Restaurare a Cărţii – actualul Centru Naţional de Patologia şi Restaurarea Documentelor. *Informare şi documentare: activitate ştiinţifică şi profesională*[44] a apărut iniţial, în anul 2007, ca o monografie care însuma lucrările susţinute în cadrul sesiunilor profesionale ale Bibliotecii Naţionale a României. Ulterior, publicaţia a căpătat o periodicitate anuală, oferind specialiştilor din domeniul biblioteconomiei şi ştiinţei informării un spaţiu în care să publice studii, cercetări, extrase din lucrări de masterat şi doctorat. Apariţiile publicaţiei sunt disponibile şi în format electronic, pe site-ul Bibliotecii Naţionale. *ABSI: abstracte în bibliologie şi ştiinţa informării*, publicaţie trimestrială, continuă *Buletinul de informare documentară în cultură. Seria Bibliologie*, apărut până în 1989 şi se doreşte a fi un referenţial al articolelor apărute în publicaţii periodice româneşti şi străine din domeniu. *Biblioteconomie: culegere de traduceri prelucrate*, serial trimestrial care urmăreşte să faciliteze mai larga circulaţie a unor studii importante din literatura biblioteconomică internaţională, continuă la rândul ei o publicaţie ale cărei începuturi se regăsesc înainte de 1990, *Revista de referate în bibliologie*.

Biblioteca Bucureştilor[45] (director Florin Rotaru, redactori-şefi Teofil Bălaj, Ion Horea, Marian Nencescu) este o revistă lunară editată începând din 1998 de Biblioteca Metropolitană Bucureşti, sub auspiciile ABIDOR, în al cărei cuprins se regăsesc şi teme biblioteconomice. Conţinutul publicaţiei este disponibil şi în format electronic, pe site-ul Bibliotecii Metropolitane. Anterior, biblioteca editase o serie nouă din *Studia bibliologica* (1992-1994) şi buletinul „metodic-bibliografic" *Bibliotecarul* (1990-1997). De asemenea, sub egida Bibliotecii Metropolitane apare, începând din 2008, *Buletinul Bibliotecilor din Franţa*[46], varianta tradusă în limba română a binecunoscutului periodic de specialitate francez, disponibilă atât în format tipărit, cât şi online.

Biblos[47] (directori Corneliu Ştefanache, Nicolae Busuioc, Alexandru Călinescu, redactor-şef Dan Stoica), revistă a filialei ieşene a Asociaţiei Bibliotecarilor din România, a apărut începând cu anul 1994, publicând lucrări originale despre biblioteci şi bibliotecari, interviuri, discuţii pe teme de specialitate, traduceri din literatura biblioteconomică. Ultimul număr al publicaţiei, disponibilă şi în format electronic, datează din 2009.

Asociaţiile profesionale au editat sau editează, la nivel central sau de filială, publicaţii cu scop preponderent de informare. Astfel, ANBPR publică un buletin informativ, *BiblioMAGAZIN* (începând din 2009), la fel ca filialele sale din Argeş (*Bibliosphere*), Braşov (*Buletinul informativ al Filialei ANBPR Braşov*) sau Galaţi (*Asociaţia*). Un buletin informativ local editează şi filiala Argeş a ABR, sub titlul *Bibliotecarul argeşean*.

Numeroase biblioteci, în special dintre cele județene, publică reviste al căror conținut este dedicat, într-o proporție mai mică sau mai mare, unor teme biblioteconomice: *Buletinul Fundației Urechia*, *Axis Libri* (Biblioteca Județeană „V.A. Urechia" Galați), *Bibliotheca Septentrionalis* (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu" Baia Mare), *Cartea* (Biblioteca Județeană „Costache Sturdza" Bacău), *Lectura* (Biblioteca Județeană „Octavian Goga" Cluj-Napoca), *Biblion* (Biblioteca Județeană „I.N. Roman" Constanța), *Curier* (Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița), *Lumina cărții* (Biblioteca Județeană „Lucian Blaga" Alba), *Biblioteca Universitară* (Biblioteca Universității din Pitești), *Bocșa culturală* (Biblioteca Orășenească „Tata Oancea" Bocșa) etc.

În categoria publicațiilor seriale de specialitate se înscriu și volumele conferințelor, cum sunt cele care conțin comunicările susținute în cadrul conferinței internaționale BIBLIO Brașov (inițiată de prof. Angela Repanovici și desfășurată din 2002 până în prezent, cu o întrerupere de un singur an), sau în cadrul simpozionului internațional *Cartea. România. Europa*, organizat de Biblioteca Metropolitană București începând din 2008.

Difuzarea publicațiilor biblioteconomice a profitat din ce în ce mai mult, în ultimii ani, de avantajele mediului electronic. Numeroși editori de reviste de specialitate, în paralel cu varianta tipărită, pun la dispoziție online conținutul în format electronic al acestora. Există, de asemenea, câteva încercări de a folosi ca suport exclusiv mediul electronic. Menționăm aici inițiativa Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga" din Cluj-Napoca, care publică începând din 2001 *Bibliorev*[48], revistă electronică ajunsă la a 20-a apariție, și pe cea a Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I" din București, care a editat o perioadă revista *UNIBIB*, al cărei conținut nu se mai regăsește, din păcate, pe noul site al bibliotecii.

ASOCIAȚIILE PROFESIONALE

Constituirea unei asociații profesionale a fost multă vreme un deziderat important al bibliotecarilor românilor. În perioada comunistă, piedicile puse în calea tuturor formelor de asociere care ar fi putut scăpa de sub controlul regimului au făcut ca îndeplinirea lui să fie aproape imposibilă.

În aceste condiții, în 1990, una dintre primele preocupări ale breslei a fost asocierea pe criterii profesionale. După izolarea din perioada comunistă,

asociațiile le-au oferit bibliotecarilor cadrul necesar pentru a coopera, pentru a se perfecționa, pentru a comunica cu profesioniștii din alte țări.

Din păcate, încă de la început, inițiatorii demersurilor de asociere nu au optat pentru constituirea unei singure organizații profesionale, care să fie reprezentativă la nivel național și să cuprindă toate categoriile de biblioteci și bibliotecari, ci pentru înființarea a două asociații, în funcție de apartenența la o anumită rețea: o asociație pentru bibliotecarii din instituțiile de învățământ și alta pentru cei din bibliotecile publice. A fost prima manifestare a incapacității de a pune interesul general deasupra unor interese subiective, de care unii lideri din bibliotecile românești contemporane au dat dovadă în alte numeroase ocazii. Deși în următorii ani ideea unificării asociațiilor profesionale a căpătat un contur din ce în ce mai pregnant, înregistrându-se o tentativă importantă în această direcție – constituirea unei federații a asociațiilor de bibliotecari, ca etapă intermediară – ea nu s-a concretizat până în prezent. Cu siguranță, o unică asociație ar fi fost mult mai puternică, ar fi reprezentat mai bine interesele profesiei și ar fi avut un cuvânt mai greu de spus în relația cu autoritățile.

Așa cum deja am menționat, primele asociații, înființate în 1990, au fost Asociația Bibliotecarilor din Învățământ – România și Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România. Acestea au rămas până azi, când și-au modificat denumirea și forma de organizare, cele mai mari și importante asociații de bibliotecari din România din perspectiva numărului de membri, al acoperirii geografice și al diversității activităților pe care le desfășoară.

Mai târziu, din asociația bibliotecilor publice s-au desprins două asociații, reprezentative la nivel zonal (Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din București) sau instituțional (Asociația Bibliotecarilor din Biblioteca Națională a României).

O a cincea asociație, Asociația Bibliotecarilor Maghiari din România, a fost constituită pe criterii etnice, reunind bibliotecari maghiari din toate tipurile de biblioteci.

Asociația Bibliotecarilor din Învățământ - România (ABIR) / Asociația Bibliotecarilor din România (ABR)

ABIR[49] a fost înființată la 27 martie 1990 și, într-un timp relativ scurt, și-a constituit filiale în toate județele țării.

ABIR a reprezentat timp de mai mult de un deceniu și jumătate interesele bibliotecarilor din învățământul preuniversitar și universitar. Ea a jucat un rol

foarte important în eforturile de a impune un statut superior al bibliotecarilor şcolari şi universitari în cadrul sistemului de învăţământ, căutând în acest scop să menţină un dialog permanent cu Ministerul Educaţiei şi cu alte autorităţi care au în subordine biblioteci, furnizându-le consultanţă de specialitate pentru fundamentarea deciziilor privind structurile infodocumentare. Astfel, asociaţia a putut contribui la elaborarea unor acte normative importante, cum ar fi *Legea privind statutul personalului didactic*, *Ordonanţa privind constituirea fondului de susţinere a bibliotecilor din învăţământ* sau *Legea bibliotecilor*.

Conducerea ABIR, în special după alegerea ca preşedinte a profesorului Mircea Regneală, a militat pentru apropierea bibliotecarilor din toate tipurile de biblioteci, pentru derularea unor proiecte şi programe comune, scopul final fiind unificarea asociaţiilor de bibliotecari. Primul pas a fost făcut prin reunirea celor mai importante asociaţii profesionale sub umbrela Federaţiei Asociaţiilor de Bibliotecari din România, văzută ca o formă de tranziţie către constituirea unei singure organizaţii profesionale.

În anul 2007, consecventă programului unionist pe care şi l-a asumat, ABIR şi-a modificat statutul pentru a putea cuprinde toate categoriile de bibliotecari şi biblioteci, sub o nouă denumire: Asociaţia Bibliotecarilor din România. Astfel, statutul ABR prevede existenţa în asociaţie a cinci diviziuni specializate, câte una pentru fiecare tip de bibliotecă (biblioteci naţionale, biblioteci universitare, biblioteci specializate, biblioteci publice, biblioteci şcolare), preşedinţii diviziunilor îndeplinind simultan funcţia de vicepreşedinte al ABR. Reprezentarea fiecărei diviziuni în conducerea asociaţiei se face proporţional cu numărul membrilor diviziunii.

Deşi la ABR s-au afiliat, în timp, bibliotecari şi biblioteci din toate reţelele, marea majoritate a membrilor provine, în continuare, din bibliotecile de învăţământ. Bibliotecarii din celelalte reţele care au aderat la ABR au rămas, în acelaşi timp, membri în asociaţiile lor specifice.

ABR organizează, începând din 1990, conferinţe naţionale anuale şi îşi desfăşoară activitatea ştiinţifică prin intermediul secţiunilor profesionale constituite pe tip de activitate (*Achiziţie şi dezvoltarea colecţiilor*; *Catalogare, clasificare, indexare*; *Comunicarea documentelor şi împrumut interbibliotecar; Cultura informaţiei; Informatizare*; *Legislaţie de bibliotecă şi perfecţionare profesională; Periodice*; *Referinţe*; *Tehnici pedagogice în bibliotecă* etc.).

ABR desfăşoară o importantă şi constantă activitate editorială, concretizată prin editarea a numeroase monografii şi publicaţii seriale de specialitate.

Asociația organizează, în calitate de formator autorizat, cursuri de inițiere și perfecționare profesională.

În decursul timpului, ABR a organizat numeroase conferințe, seminarii, cursuri de instruire profesională în cooperare cu autorități ale administrației centrale, cu organisme culturale străine de pe teritoriul României (Institutul Goethe, Institutul Cultural Francez, Consiliul Britanic, Serviciul Cultural al Ambasadei SUA), cu asociații profesionale din alte țări (Asociația Bibliotecarilor Norvegieni, Asociația Bibliotecarilor Belgieni, Biroul European al Asociațiilor din domeniul Bibliotecilor, Informării și Documentării – EBLIDA, Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci – IFLA etc.).

ABR este membră a IFLA și EBLIDA.

Președinți: Ion Stoica (1990-1998), Dan-Radu Popescu (1998 – interimar), Mircea Regneală (din 1998).

Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România (ABBPR) / Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR)

ABBPR[50] a fost înființată la 19 martie 1990 și are filiale în toate județele țării. Denumirea actuală a asociației este Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România.

Statutul ANBPR a fost modificat în mai multe rânduri. În ultima lui variantă, care datează din octombrie 2009, referirile directe la bibliotecile publice au dispărut aproape în totalitate, scopul declarat al asociației fiind „asocierea pe plan național a persoanelor fizice și juridice care, prin profesie, atribuții și preocupări sunt implicate sau susțin profesia de bibliotecar, dezvoltarea biblioteconomiei și a științelor informării și documentării". La fel ca în cazul ABR, deși, prin flexibilizarea cadrului statutar, ANBPR ar putea să cuprindă și membri din alte tipuri de biblioteci, precum și practicanți ai altor profesii decât cea de bibliotecar, asociația este în continuare reprezentativă la nivelul bibliotecilor publice.

Spre deosebire de relația ABIR/ABR cu Ministerul Educației, care în ultimul deceniu, a urmat o pantă descendentă, ANBPR a avut întotdeauna o colaborare și o legătură foarte strânsă cu Ministerul Culturii, datorită, în parte, preocupării constante pe care acesta a avut-o pentru problematica bibliotecilor publice, în ciuda faptului că singura structură infodocumentară care îi este subordonată din punct de vedere administrativ este Biblioteca Națională.

Amintim aici că Ministerul Culturii derulează, cu sprijinul ANBPR, de mulți ani, fără întrerupere, un program de achiziție de publicații pentru dotarea bibliotecilor publice, precum și cooperarea celor două organisme în cadrul proiectului Biblionet.

La nivel local, ANBPR este în contact cu toate autoritățile administrației publice, sprijinind cauza bibliotecilor publice pe care acestea le au în subordine.

ANBPR a contribuit la elaborarea unor acte normative importante, precum *Legea bibliotecilor*, și se implică permanent în actualizarea reglementărilor legale cu implicații asupra bibliotecilor publice.

ANBPR organizează conferințe naționale anuale. Activitatea științifică se desfășoară în cadrul comisiilor profesionale constituite, la fel ca în cazul ABR, pe tipuri de activitate (*Automatizare și dezvoltarea serviciilor, Colecții speciale, Comunicarea documentelor, Digitalizarea documentelor, Prelucrarea documentelor, Referințe științifice*).

Activitatea editorială a ANBPR, manifestată în special prin publicarea unor monografii originale sau traduceri, a fost una intensă până în anul 1999, după care numărul titlurilor editate sub egida asociației a scăzut semnificativ.

Cu sprijinul specialiștilor din ANBPR, sub umbrela Centrului de Pregătire Profesională în Cultură din subordinea Ministerului Culturii, au fost organizare numeroase cursuri de inițiere și perfecționare pentru bibliotecarii din bibliotecile publice. Începând din 2010, ANBPR a devenit formator autorizat, putând organiza ea însăși cursuri de inițiere și perfecționare profesională.

ANBPR a fost implicată, la nivel central sau local, în realizarea unor proiecte care au avut printre obiective dezvoltarea bibliotecilor publice, precum *Programul Național de Automatizare și Dezvoltare a Serviciilor în Bibliotecile Publice din România* sau *Programul Național Performanțe Românești în Bibliotecile Publice PROBIB 2000*. Cel mai important proiect realizat cu implicarea ANBPR și, în același timp, cel mai vast și mai vizibil la nivel național este programul Biblionet.

Prin Programul Național „Biblionet – lumea în biblioteca mea"[51], în bibliotecile publice a fost făcută cea mai mare investiție de după 1989, în scopul de a crește capacitatea acestora de a răspunde nevoilor cetățenilor. Programul, în valoare de 26,9 milioane de dolari, este finanțat de Fundația Bill & Melinda Gates pe o perioadă de cinci ani (2009-2014), în cadrul programului *Global libraries*. Biblionet este un parteneriat între organizația fundația International Research & Exchanges Board (IREX), Ministerul Culturii, Fundația Educating for an Open Society (EOS), ANBPR și bibliotecile publice românești.

Programul Biblionet are patru componente principale:

- *facilitarea accesului public la informație*, prin înființarea unei rețele de biblioteci cu calculatoare cu acces public, selectate printr-un proces competitiv;
- *pregătirea bibliotecarilor din bibliotecile publice*, prin elaborarea unor materiale de formare și crearea unui sistem de pregătire profesională, astfel încât bibliotecarii să fie sprijiniți și stimulați să introducă noi servicii și să dezvolte inovația în sistemul de biblioteci publice;
- *promovarea valorii bibliotecilor pentru comunități*, prin: consolidarea ANBPR, astfel încât asociația să poată crea structuri administrative durabile pentru a răspunde nevoilor bibliotecilor moderne și pentru a oferi servicii relevante bibliotecarilor din întreaga țară; asistența oferita bibliotecarilor în dezvoltarea și organizarea de conținut local;
- *asigurarea sprijinului guvernamental*, prin implicarea administrației în vederea adaptării politicilor publice[52].

La sfârșitul anului 2012, statisticile arătau că prin programul Biblionet au fost asigurate dotarea tehnologică și formarea bibliotecarilor pentru 1.475 de biblioteci publice, din care 1.151 în mediul rural (reprezentând 78% din totalul de biblioteci rurale), alte 540 de biblioteci fiind în curs de dotare[53].

Președinți: Gheorghe-Iosif Bercan (1990-1997), Georgeta Clinca (1997-1998), Nicolae Busuioc (1998 – interimar), Traian Brad (1998-2002), Teodor Ardelean (2002-2004), Doina Popa (2004-2012), Dragoș Adrian Neagu (din 2012).

Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din București (ABIDOB) / Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din România (ABIDOR)

ABIDOB[54] a fost înființată în anul 1997, ca urmare a retragerii bibliotecarilor din Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu" din București – actuala Bibliotecă Metropolitană – din ANBPR. Din 2003, poartă denumirea de Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din România, fără a-și fi schimbat între timp și componența, membrii ei fiind aproape în exclusivitate bibliotecari din Biblioteca Metropolitană.

ABIDOR a fost una dintre asociațiile profesionale implicate în redactarea textului Legii bibliotecilor. Președintele asociației, Florin Rotaru, a ocupat în perioada 2001-2003 funcția de secretar de stat în Ministerul Culturii, având o contribuție decisivă pe parcursul procesului de elaborare și promovare a legii.

ABIDOR are o bogată activitate editorială, prin Editura Biblioteca Bucureştilor şi revista cu acelaşi nume, însă doar o mică parte din aceasta este dedicată biblioteconomiei. Dimensiunea largă, culturală a producţiei editoriale a asociaţiei se regăseşte în numeroasele ediţii bibliofile din opera literară a unor autori români şi străini, cu care ABIDOR a participat la târguri de carte naţionale şi internaţionale.

ABIDOR întreţine numeroase contacte profesionale cu asociaţii similare din străinătate, fiind membră a Asociaţiei Internaţionale a Bibliotecilor Metropolitane (INTAMEL), a Asociaţiei Internaţionale Francofone a Bibliotecarilor şi Documentariştilor (AIFBD) şi a EBLIDA.

Dintre proiectele la care ABIDOR şi-a adus contribuţia, menţionăm organizarea cursurilor de certificare profesională europeană în colaborare cu Asociaţia Documentariştilor şi Bibliotecarilor din Franţa (ADBS) şi constituirea Bibliotecii Sonore pentru Nevăzători şi Ambliopi, inaugurată în 2001 ca filială a Bibliotecii Metropolitane, în urma derulării unui proiect din cadrul Programului Euroart – Fondul cultural european pentru România.

Preşedinte: Florin Rotaru (din 1997).

Asociaţia Bibliotecarilor din Biblioteca Naţională a României (ABBNR)

ABBNR[55] s-a desprins din asociaţia bibliotecilor publice în 1999, reunind bibliotecari din cea mai mare bibliotecă a ţării.

Sub egida asociaţiei, bibliotecarii din Biblioteca Naţională au organizat diverse evenimente profesionale şi au acţionat atunci când a fost nevoie să apere interesele instituţiei în care lucrează. Astfel, în anul 2002, ABBNR a protestat public faţă de decizia guvernului de a prelua noua clădire destinată să găzduiască Biblioteca Naţională, pentru a o transforma în sediu al executivului. Ca urmare a protestului angajaţilor bibliotecii, căruia i s-au raliat şi alte asociaţii profesionale, personalităţi culturale, reprezentanţi ai societăţii civile, din ţară şi din străinătate, biblioteca şi-a redobândit sediul.

Preşedinţi: Rodica Maiorescu, Victor Duţescu, Aurelia Perşinaru, Doina Stănescu (din 2006).

Asociaţia Bibliotecarilor Maghiari din România (ABRM) - Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (RMKE)

Începuturile ABRM[56] se regăsesc în anul 1990, când a luat fiinţă la Sfântu Gheorghe o secţiune de biblioteconomie a Societăţii Maghiare de

Cultură din Transilvania. În anul 2000, această secțiune a dobândit statut de asociație profesională a bibliotecarilor maghiari din toate tipurile de biblioteci din România.

Asociația urmărește să susțină pregătirea și formarea continuă a bibliotecarilor maghiari din România, să mențină o legătură strânsă cu Asociația Bibliotecarilor din Ungaria, să publice și să editeze lucrări cu caracter biblioteconomic, cultural și științific, să sprijine cercetarea biblioteconomică, să promoveze tehnicile și metodele moderne de înmagazinare și regăsire a informațiilor etc.

Mulți dintre membrii ABRM sunt înscriși și în ABR sau ANBPR, în funcție de specificul bibliotecii în care lucrează.

ABRM a publicat timp de mai mulți ani o revistă de specialitate, *Könyvesház (Casa Cărții)*, supliment trimestrial al revistei de sociologia culturii *Művelődés*, tipărită la Cluj, și editează un buletin informativ electronic, *ReMeK-e-hírlevél*.

Președinți: Kiss Jenő (2000-2008), Kopacz Katalin (din 2008)[57].

Federația Asociațiilor de Bibliotecari din România (FABR)

FABR și-a desfășurat adunarea de constituire la 11 iunie 1999, membrii fondatori fiind ABIR, ANBPR, ABBNR și ABIDOB. Ulterior, acestora li s-a adăugat Asociația Bibliotecarilor Maghiari din România.

Soluția federalizării a fost acceptată de cele patru asociații fondatoare ca o etapă intermediară, următorul pas fiind dizolvarea lor și constituirea unei asociații unice. Pentru facilitarea cooperării membrilor FABR, s-a convenit să se creeze structuri teritoriale ale FABR care să coordoneze activitățile din zona respectivă, precum și unificarea secțiunilor profesionale ale ABIR și ANBPR.

Cu toate acestea, în anii următori, bibliotecarii din celelalte asociații au ignorat repetatele propuneri de unificare înaintate de ABIR, inclusiv proiectul de statut al Asociației Bibliotecarilor din România, elaborat la sfârșitul anului 2006. În 2007, prin transformarea ABIR în ABR și apariția în acest fel a unei asociații deschise tuturor bibliotecarilor, indiferent de rețeaua în care lucrează, FABR și-a încetat existența *de facto*.

Sub egida FABR s-au desfășurat mai multe evenimente profesionale importante, dintre care menționăm seminariile *CELIP – Accesul la resursele electronice – aspecte privind licențele de bibliotecă* organizat în colaborare cu EBLIDA și Institutul Goethe (2001) și *Formarea continuă a personalului de specialitate în marile biblioteci* organizat în colaborare cu BCU București, Consiliul Britanic și Institutul Francez (2001).

Pe parcursul celor opt ani de activitate, funcția de președinte al FABR a fost îndeplinită de Mircea Regneală, președintele ABIR.

Note

1. BĂRAN, Gabriela. Biblioteca școlară în România după anul 1990. În: *Produse și servicii documentare în sistemul de învățământ românesc*. Teză de doctorat. București: Universitatea din București, 2011, p. 172-182.

2. REGNEALĂ, Mircea. Colapsul bibliotecilor românești. Bibliotecile românești la începutul mileniului trei. În: *Noi studii de biblioteconomie*. București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2009, p. 348.

3. *Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor publice de stat*, aprobat prin Ordinul ministrului culturii nr. 452/1992.

4. *Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii Naționale a României*, aprobat prin Ordinul ministrului culturii nr. 1086/1995.

5. *Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor școlare*, aprobat prin Ordinul ministrului învățământului nr. 6566/1994.

6. *Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor centrale universitare și a bibliotecilor institutelor de învățământ superior*, aprobat prin Ordinul ministrului învățământului nr. 3586/1996.

7. Legea nr. 111/1995 privind constituirea, organizarea și funcționarea depozitului legal de tipărituri și alte documente grafice și audiovizuale. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 280, 30 noiembrie 1995, republicată în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 119, 7 februarie 2005 și modificată prin Legea nr. 209/2007 privind depozitul legal de documente, publicată în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 755, 7 noiembrie 2007.

8. Capitolul V – „Bibliotecile din învățământ" din cadrul Titlului III – „Conținutul învățământului" al Legii nr. 84/1995. Vezi *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 606, 10 decembrie 1999.

9. *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Bibliotecilor din Învățământ*, aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3049/1998.

10. Legea nr. 128/1997 privind statutul personalului didactic. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 158, 16 iulie 1997.

11. Ordonanța Guvernului României nr. 84/1998 privind constituirea fondului de susținere a bibliotecilor din învățământ. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 315, 27 august 1998; Legea nr. 205/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 84/1998 privind constituirea Fondului de susținere a bibliotecilor din învățământ. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 212, 26 aprilie 2001.

12. Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 828, 9 decembrie 2008. În același domeniu, trebuie menționate câteva reglementări apărute anterior: *Normele metodologice privind criteriile unice de clasificare a bunurilor culturale care aparțin patrimoniului cultural național*,

Metodologia eliberării certificatelor pentru export și *Regulamentul privind desfășurarea activităților comerciale cu bunuri culturale*, aprobate prin Ordinul ministrului culturii nr. 1284/1996 și publicate în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 322, 4 decembrie 1996.

13. Lege nr. 334/2002 – Legea bibliotecilor, republicată. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 132, 11 februarie 2005.

14. Hotărâre nr. 1676/2008 privind aprobarea Programului național pentru digitizarea resurselor culturale naționale și crearea Bibliotecii Digitale a României. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 855, 19 decembrie 2008.

15. Comisia bibliotecilor; http://www.comisia-bibliotecilor.ro [Accesat: 01.06.2013].

16. Aprobat prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3944/2003.

17. Aprobat de ministrul educației și cercetării (nr. 4265/19.08.2002) și ministrul culturii, cultelor și patrimoniului cultural național (nr. 2087/03.08.2002).

18. Aprobat prin Ordinul comun al ministrului culturii și cultelor și ministrului educației și cercetării nr. 5286/2004 și publicat în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 35, 11 ianuarie 2005.

19. Aprobat prin Ordinul ministrului culturii, cultelor și patrimoniului național nr. 2249/2009 și Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 4775/2009 și publicat în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 653, 2 octombrie 2009.

20. Legea nr. 186/2003 privind promovarea culturii scrise. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 339, 19 mai 2003. Republicată în temeiul art. II din Ordonanța Guvernului nr. 24/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 186/2003 privind promovarea culturii scrise în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 85, 30 ianuarie 2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 255/2006, publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 559, 28 iunie 2006.

21. Norma privind emiterea și utilizarea tichetelor valorice pentru achiziționarea de cărți, reviste și alte publicații având caracter științific sau literar-artistic ale autorilor din România, editate pe orice fel de suport. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 173, 27 februarie 2004.

22. Legea nr. 1/2011 - Legea educației naționale. În: *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 18, 10 ianuarie 2011.

23. Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor școlare și a centrelor de documentare și informare. În: *Monitorul Oficial al României*, nr. 757, 27 octombrie 2011. Potrivit acestui regulament, la nivelul unei unități de învățământ nu pot fi organizate și nu vor funcționa ambele structuri infodocumentare.

24. Conform Hotărârii de Guvern nr. 916/2005 privind structurile instituțiilor de învățământ superior acreditate sau autorizate să funcționeze provizoriu și a specializărilor din domeniile studiilor universitare de licență, publicată în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 766, 23 august 2005.

25. BĂRAN, Gabriela. *Op.cit.*, p. 235. Despre istoricul apariției specializării de profesor documentarist am discutat pe larg în subcapitolul *Legislație*.

26. Conform Hotărârii de Guvern nr. 697/2011 pentru aprobarea Nomenclatorului domeniilor și a specializărilor/programelor de studii universitare, a structurii instituțiilor de învățământ superior, a domeniilor și a programelor de studii universitare acreditate sau autorizate să

funcționeze provizoriu, a locațiilor geografice de desfășurare, a numărului de credite de studii transferabile pentru fiecare program de studii universitare, formă de învățământ sau limbă de predare, precum și a numărului maxim de studenți care pot fi școlarizați, publicată în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 697, 1 decembrie 2011.

27. REGNEALĂ, Mircea. Învățământul biblioteconomic de ieri și de astăzi. În: *Noi studii de biblioteconomie*. București: Asociația Bibliotecarilor din România, p. 411.

28. *Ibidem*, p. 412.

29. STOICA, Ion. Învățământul infodocumentar românesc, între căutări și soluții. În: *Studii de biblioteconomie și știința informării*, 2004, nr. 8, p. 6.

30. Studii doctorale. În: TÎRZIMAN, Elena (coord). *De la biblioteconomie la știința informării: învățământul bibliologic românesc*. București: Ager, 2005, p. 16.

31. MICLE, Maria. Învățământul biblioteconomic la Timișoara. În: TÎRZIMAN, Elena (coord). *Op. cit.*, p. 46-50.

32. SÎRGHIE, Anca. Școala biblioteconomică de la Sibiu la 15 ani. În: *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*, 2006, vol. 2, nr. 4, p. 43-47.

33. REPANOVICI, Angela; BODIU, Andrei. Modernitate în învățământul biblioteconomic și de știința informării la Universitatea *Transilvania* din Brașov. În: *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*, vol. 2, 2006, nr. 4, p. 31.

34. ERICH, Agnes. Evoluția (sau involuția) învățământului biblioteconomic la Târgoviște. În: TÎRZIMAN, Elena (coord). *Op. cit.*, p. 34-39.

35. DOROFTEI, Claudia. Evoluția învățământului biblioteconomic la Universitatea din Oradea: 1996-2005. În: TÎRZIMAN, Elena (coord). *Op. cit.*, p. 42-45.

36. *Revista Biblioteca*; http://www.bibnat.ro/Revista-Biblioteca-s224-ro.htm [Accesat: 01.08.2013].

37. *ABR*; http://www.abr.org.ro [Accesat: 01.08.2013].

38. Asociația Bibliotecarilor din Învățământ-România (ABIR). Secțiunea Editorială. *Buletin ABIR*: textul integral al articolelor publicate în perioada 1997-2004. București: ABIR, 2005.

39. *Philobiblon*; http://www.philobiblon.ro [Accesat: 01.08.2013].

40. *Studii de Biblioteconomie și Știința Informării/Library and Information Science Research;* http://www.lisr.ro [Accesat: 01.08.2013].

41. *Revista Bibliotecii Naționale a României*; http://www.bibnat.ro/Revista-Bibliotecii-Nationale-a-Romaniei-s248-ro.htm [Accesat: 01.08.2013].

42. *Revista Română de Istorie a Cărții*; http://www.bibnat.ro/Revista-Romana-de-Istorie-a-Cartii-s249-ro.htm [Accesat: 01.08.2013].

43. *Revista Română de Conservare și Restaurare a Cărții*; http://www.bibnat.ro/Revista-Romana-de-Conservare-si-Restaurare-a-Cartii-s250-ro.htm [Accesat: 01.08.2013].

44. *Informare și documentare*; http://www.bibnat.ro/Informare-si-documentare-s251-ro.htm [Accesat: 01.08.2013].

45. *Biblioteca Bucureştilor*; http://www.bibliotecametropolitana.ro [Accesat: 01.08.2013].

46. *Buletinul bibliotecilor din Franța*; http://www.bibliotecametropolitana.ro [Accesat: 01.08.2013].

47. *Biblos*; http://www.bcu-iasi.ro/biblos.php [Accesat: 01.08.2013].

48. *Bibliorev*; http://www.bcucluj.ro/bibliorev [Accesat: 01.08.2013].

49. *ABR*; http://www.abr.org.ro [Accesat: 01.08.2013].

50. *ANBPR*; http://anbpr.org.ro [Accesat: 01.08.2013].

51. *Biblionet*; http://www.biblionet.ro [Accesat: 01.08.2013].

52. *Programul BiblioNet. Misiune, Valori, Obiective*; http://www.biblionet.ro/show/index/k/30 [Accesat: 12.05.2013].

53. EFTIME, Violeta. *Despre schimbare*; http://conferintaanbprbraila2012.wordpress.com/2012/10/22/despre-schimbare [Accesat: 29.06.2013].

54. *ABIDOB*; http://www.bibliotecametropolitana.ro [Accesat: 01.08.2013].

55. *ABBNR*; http://abbnr.bibnat.ro [Accesat: 11.06.2013].

56. *ABRM/ RMKE*; http://bcucluj.ro/rmke [Accesat: 05.08.2013].

57. BARTHA, Júlia; SZEGEDI, Éva; TAMÁS Kinga. Provocările profesiei de bibliotecar - Conferința regională a bibliotecarilor maghiari din România. În: *Bibliorev*, nr. 17, 2009; http://www.bcucluj.ro/bibliorev/arhiva/nr17/info-meridiane3.html [Accesat: 28.06.2013].

Bibliografie de referință

1. BĂRAN, Gabriela. *Produse şi servicii documentare în sistemul de învățământ românesc.* Teză de doctorat. Bucureşti: Universitatea din Bucureşti, 2011.

2. BULUȚĂ, Gheorghe; PETRESCU, Victor; VASILESCU, Emil. *Bibliologi români*: dicționar. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2011.

3. MĂTUŞOIU, Constantin; DINU, Mihaela Hélène. *Istoria bibliotecilor din România în legi şi documente (1945-2000)*. Vol. II. Constanța: Ex Ponto, 2001.

4. REGNEALĂ, Mircea. *Noi studii de biblioteconomie*. Bucureşti: Asociația Bibliotecarilor din România, 2009.

5. TÎRZIMAN, Elena (coord). *De la biblioteconomie la ştiința informării:* învățământul bibliologic românesc. Bucureşti: Ager, 2005.

6. VASILESCU, Emil. *Revista Biblioteca:* studiu monografic: 50 de ani de apariție. Bucureşti: Revista Biblioteca, 1998.